

VEZÉRCIKK

A remény színe • Dénes Ferenc

Szürke a remény színe. Legalábbis ezt állítja Irina Ratusinszkaja, akinek regényrészletét és versét igazi szenzációként közölheti az Élő Víz: Magyarországon először jelenik meg írása a Nyugaton nagyra tartott ukrán költőnőnek. Hogy miért pont a szürke, megtudhatjuk ünnepi mellékletünkben, amely a felbomló Szovjetunióról szól. S e rovatunk még egy igazi csemegét kínál: Gereben Ágnes, a neves műfordító és író nő nagyívű esszéjét az oroszországi pünkösdiokről!

A reményteljes várakozást a visszafogott lila szín fejezi ki katolikus testvéreinknél ebben a karácsonyig tartó négy hetes időszakban. A remény és várakozás azonban nem feltétlenül visszahúzó: kereső várakozásra szólít fel bennünket Makovei János adventi meditációjában. A karácsony persze zöld és fehér. Zöld az ujjongás, az öröm színe és a karácsonyfaé, ami, s talán nem csak Kovács Zoltánnak, a gyermekkort idézi emlékezetünkbe. Az egyre inkább csak a képeslapokon feltűnő karácsonyi hó fehérsége pedig számos jelképben köszön vissza közösségünkben is, mint az újrakezdés, a megtisztulás kifejeződése. A karácsony ennek ígéretét hordozza.

Nekem viszont a „sokszín” a kedvenc színem. Számomra az őszi erdő kedvesebb a maga ezerszínű elmúlásával, mint a nyári túlsúlyos zöld, a lányokon inkább tetszik a „papagáj tollazat”, mint a kék iskolaköpeny, s zászlóban is jobban szeretem a három- (például piros-fehér-zöld), mint az egyszínűt (például vörös).

Ezért semmi meglepő nincs abban, hogy ilyen sok színből állt össze ez a mostani szám. Nemcsak műfajilag (riport, esszé, elemzés, tudományos ismeretterjesztés, vers, stb), nemcsak helyileg (Békés, Ózd, Pécs, Inárcs, Moszkva, stb), életkorilag (húszévesektől 105 éves korig), érzelmileg (pátosz, nyugodtság, indulat, stb), hanem sok más szempontból is gazdag és változatos írásokat kínálunk. S van egy újonnan induló rovatunk, amely magát a különbözőséget, a vélemények változatosságát tekinti értéknek. Címlap történetünk a pünkösdiak és a zene viszonyáról szól, s nem kevesebb mint kilenc szerző fejt ki véleményét a témáról.

Olvasás közben nem feltétlenül értünk egyet minden gondolattal, de ahogy a számunkra oly sok jelentéssel bíró fehér is a szivárvány színeiből áll össze, ugyanúgy ez a sokfajta vélemény alkotja együtt azt a gondolatiságot, amit pünkösdiinek hívhatunk – feltéve, ha létezik, ilyen egyáltalán. A mai környezetben inkább neveléses, mint félelmetes az – legyen bármekkora hatalma is –, aki az általa vélt egyetlen helyes színre akarja mázolni a világot. Egyenként, külön-külön ismertük meg Istent, találkoztunk egyénileg Krisztussal. Nem csoda hát, hogy különböző Isten-élménnyel és Isten-képpel különbözően gondolkodunk az Isten országáról is. Nem mi, Isten, aki tévedhetetlen. Egymástól csak tanulhatunk: hát ha a másik teljesebb kinyilatkoztatást kapott egy probléma megoldásában – vagy csak egyszerűen jobban használja az esztét. Figyeljünk egymásra, tanuljunk egymástól.

Részben a lapzártá, részben egyéb megfontolások miatt kimaradtak olyan izgalmas témák, mint például az énekeskönyv, a pápalátogatás vagy egy vitára ingerlő riport – hogy csak a már beszerkesztett anyagokat említsem, de ezeken kívül is számos cikk vár közlésre. Érdemes hát

kitölteni és postára adni a Megrendelőlapot...

MEDITÁCIÓ

Advent – 1991 • Makovei János

„...ez az ember ... aki várta Izráel vigasztalását...” (Lk 2,25)

Várni és keresni

Több héttel ezelőtt bízták rám ezt a feladatot munkatársaim, hogy az *Élő Víz*-ben írjak valamit, ami az adventtal kapcsolatos.

Különös módon, abban a pillanatban, ahogy elhangzott a megbízás, két gondolat villant fel bennem: *várni* és *keresni*. S amikor néhány nap múltával sem halkult e gondolatpár zakatolása, az írásra készülődve egyre többször foglalkoztam e felismeréssel: valóban, a Bibliában különös hangsúlyt kap ez a két élethelyzet: várni és keresni.

Bár első látásra úgy tűnik, hogy merőben különböző tevékenységet, megnyilatkozást jelent a várakozás és a keresés – a dolgok lényegét tekintve mégis van egy közös erőteljes vonása mindkettőnek: az összpontosított figyelem.

Igaz, ez is kétféleképpen valósul meg, mert az, aki vár, lehet, hogy látszólag elfoglalja magát valamivel, de abban a pillanatban, ahogy legkisebb jelét veszi várakozása teljesülésének, *teljes személyiségevel* abba az irányba fordul és alárendeli magát a várakozás teljesülését jelentő eseményeknek.

A kereső ember pedig abba a helyzetbe kerül, hogy *kész nagyon sok körülményt figyelmen kívül hagyni*, hogy ez a tevékenysége minél eredményesebb legyen.

Várni és keresni!

Mind a két esetben van még egy közös vonás: hamar, gyorsan, minél előbb! Alig várom! (A várakozásnál talán csak egyetlen esetben van kivétel: az ítélet várása, amelyről az Ige azt mondja: rettenetes!) Ez a belső feszítő erő, ami ebben a nagy és eredendő türelmetlenségben van, egyben azt is jelzi, hogy valami nagy, és az egész életet meghatározó eseményről van szó.

S amikor írásban ideérek, napjaink felé kell fordulnom. 1991 – a nagy várakozás és keresés esztendeje!

Annyiféle változás tette próbára az elmúlt egy-két esztendőben a figyelmünket, hogy negyven esztendőre is elég lett volna. Így indultunk neki ennek az esztendőnek – nagy-nagy várakozással és lehetőségeink ezernyi keresésével. Az esztendő múltával vajon alábbhagyott-e az a türelmetlen-feszítő erő, az a belső sürgetés, ami át- meg átszötte várakozásunkat és keresésünket?

Nagy kérdés az is, Testvérem, hogy mit vártál és mit kerestél ebben az évben? Csalódott emberek ezrei és százezrei próbálják valami módon feloldani türelmetlen sürgetésüket – de mindhiába. Úgy tűnik, nincs megoldás.

De, ha az írásom fenti bibliai idézetében szereplő emberre gondolok, akkor határozottan és nagy örömmel biztatlak: van megoldás! Csak az nem mindegy, hogy kit vársz és kit keresel. Mert az egyetlen megoldás: JÉZUS KRISZTUS. Aki Őt várja és Őt keresi igazán, feltétlenül eljut a megoldáshoz. Ahhoz a megoldáshoz, amely meghozza a várva-várt békességet és lelki egyensúlyt az ember személyes életébe. Ahhoz a megoldáshoz, amely révén az ember tönkretett kapcsolatai meggyógyulnak és örömteljesek lesznek, még akkor is, ha éppen „el kell szenvedni” egymást. Ahhoz a megoldáshoz, amikor az embernek van ereje, hogy a mások

terhét szívesen és örömmel hordozza és eközben nem érzi magát mártírnak. Ahhoz a megoldáshoz, amikor nem tűnik felettébb nagy áldozatnak lemondani valamiről a másik ember javára. Ahhoz a megoldáshoz, amikor a nagy kérdésre: „Hol van ... a te atyádfia?” nem hangzik el a végzetesen konok válasz: „Nem tudom, avagy őrizője vagyok-é én...?” Amikor az ember szeretettel, szívesen őrzi ember-testvérét. Ahhoz a megoldáshoz, amikor nem feszíti az ember szívét az édeni-bűnbeesés óta gyötrő állapot: vétkeztem – de ő az oka! Mindig ő, a másik ember! Ő az oka minden rossznak, csalódásnak, elűzetésnek, magányos életvándorlásnak és a bezárt Édennek!

Kell? Nagyon kell ez a megoldás! Égetően sürgős ez mindannyiunk életében! A megoldás kulcsa pedig ebben rejlik: Várni és keresni – Jézus Krisztust!

Várni, keresni Őt minden pillanatban! Várni és keresni Őt igazán úgy, ahogy az ember élete legdrágább „hozzátartozóját” várja és legföltettebb kincsét keresi! Várni Jézus Krisztust, mint az övéiért, visszajövő – mihamar visszatérő győztes Királyt és keresni Őt, mint Szabadítót, Megváltót – addig, amíg nem késő!

Simeon, a szent öregember nem várt hiába. Személyes bizonyágtételét így olvashatjuk Lk 2,29-ben: „Mostan bocsátod el Uram, a te szolgádat, a te beszéded szerint, békességben...” Ezért igazán érdemes Neked is várni és keresni!

Víz a betlehemi kútból • Tulipán Miklós

{k1991601}

„Dávid eltikkadt és ezt mondta: Ki hoz nekem ivóvizet a betlehemi kútból, amely a kapunál van?” (2Sám 23,15)

Jézusban testté lett az Ige és földi szolgálatában az Isten sátora az emberek közt vett lakozást. Földi léte alatt ízelítőt adott az eljövendő üdvösségből, hiszen általa a titkok fátyla fellebbent, és az ember ámulatba esve csodálhatja az ígéretek beteljesedésének örömét és magáénak vallhatja az eljövendő üdvösséget. Noha Jézus akkori testlétele ideiglenes jellegű volt, mégis most a Benne hívők gyülekezete éppúgy, mint az egyéni hitvallók Pál apostollal vallják: „Él bennem a Krisztus”.

A Benne való hit az Ő jelenlétét állandóvá teszi, és az elveszített édeni közösség valósul meg általa. Jézus Krisztusban az Isten országa jött el, ahol már nem a kőből épített templom áll a hit középpontjában, hanem magunk kell, hogy mint Isten élő kövei, templomaivá épüljünk, ahol lélekben és igazságban imádják a templom Urát. Itt nem a ceremóniák és kegyes, véres áldozatok jelentik a Vele való közösséget, hanem megannyiszor az Ő imádóiban és akaratának cselekvőiben testesül meg az Ige. Ezáltal a csupán szemlélődő világ is felismeri érkezésének okát és célját, és dicsőíti Istent, mint Atyját.

A testetöltés emléknapját ma sajnos sokan csak alkalomnak tekintik az ünnepelésre, ahol a méltó megemlékezés helyett hitvány fenyő, égő gyertya és az ajándékok mellett az eszem-izsom, a dőzsölő vendégeskedés kerül a fő helyre. Az istentisztelet csupán csak kellék, afféle körítés. Sajnos, egészen addig, hogy e gyönyörű ünnep sok helyen a szó klasszikus értelmében igazán nem is ünnep. Jézus születésének előestéjét népi szokások és családi programok foglalják el, éppúgy, mint második napját, melyet sok helyen csupán vendégjárás lehetőségének tekintenek gyülekezeti istentisztelet nélkül. Itt az ideje, hogy ez ünnep méltó helyre kerülve, eredeti tartalommal telítődjék a maga puritánságával, de lelki gazdagságában a rangjának megfelelően hassa át életünket.

Dávidon egyszer olthatatlan szomjúság lett úrrá, és úgy érezte, hogy csak a betlehemi forrás vize olthatja el szomját. Így szólt: „Ki hoz nekem ivóvizet a betlehemi kútból, amely a kapunál van?” Nem volt könnyű vállalkozás, hiszen fegyveres örök tanyáztak a bethlehemi forrás körül. Mégis akadtak emberek, akik készek voltak a király óhaját teljesíteni. Lehet, hogy sebeket kaptak, talán kicsorbult kardjuk éle, de elhozták az egyedül üdítő vizet a

királynak. A nagy Király ma is a bethlehemi forrás vizét szomjúhozza! Merítsünk hát e kútból. Az első itala e víznek az Éden szomorúvá vált árnyai alá invitál minket, ahol Isten ígérete hangzik a kígyó bűvöletében méltóságát veszített ember felé. Az ígéret az asszony magvához kötődve szabadítóról beszél, aki megtapossa a kísértő fejét és kiszabadítja foglyait (1Móz 3,15). A második egy csillagról, királyi pálcáról beszél. Mózes egy prófétáról szól, akire nemcsak érdemes figyelni, hanem követése megment a tévelygéstől. Dávid egy olyan hatalmas Úrról beszél, aki az ellenségét zsámollyá teszi. Ésaiás vesszőszálat lát, amely Isai törzsökéből való, és népéért szenvedő bárányról prófétál. Dániel, Mikeás és a többi próféták évszázadokon át a bethlehemi kútból merítve itatták Isten szomjúhozó népét. Menjünk hát el mi is Bethlehemig és lássuk ezt a nagy csodát, mert akiről a próféták szóltak: megszületett! Istentől küldött angyal adta tudtul a kimondhatatlan nagy ajándékának nevét: „Nevezd őt Jézusnak, mert Ő szabadítja meg népét annak bűneiből”, és Immanuelnek nevezd, mert Benne velünk van az Isten! Mennyei seregek adják tudtul a világnak a jó hírt: „Megszületett a Megtartó, az Úr Krisztus a Dávid városában”, aki békességet, jóakaratot hoz az embernek, és a dicsőséget a Magasságosnak adja! E kútból merítettek a pásztorok, amikor így szóltak: „Jertek, menjünk el mind Bethlehemig” és meglátták a Jelt a jászolban, és örvendeztek. A napkeleti bölcsek csodálattal és ámulattal követték a csillagot, de igazi örömet nem Heródes káprázatosan csillogó palotája jelentett, hanem az, amikor meglátták a gyermeket, és terheiket, kincseiket kirakták, felismerve benne az élő víznek gazdag kútforrását. Más emberként, más úton tértek vissza hazájukba, örömmel, mert kaptak egy új látást, és mennyei vezetés részesei lettek.

E víznek csodálatos ízéről beszél az agg Simeon, aki szerint a lélekig ható tőr Isten elesett népének megváltását hirdeti. E vízből kaptak kóstolót a templomban a tanítók, amikor Jézus 12 évesen Isten mélységének forrásait ízleltette meg velük! Péter és a többiek, a pogány százados, Nikodémus és a samáriai asszony e forrásból nyerték az élet vizét, mely megmosta, mássá tette életüket. Az öldökléstől lihegő Saulus a damaskusi úton ebből a vízből ivott és lett maga is annak csatornája.

A két évezred alatt milliók ízlelték és ismerték fel a bethlehemi kút vizének áldott voltát. Vajon te ismered-e? Az örök szomjúságoltó a kereszten így kiáltott: „Szomjúhozom!” Alapigénkben ma is így szólít meg: „Ki hoz nekem vizet a bethlehemi kútból?” Vízért kiált a világ is. Az ideológiák sokféle forrásából itatják ma az embereket. Vannak vallásos köntöst viselő ceremóniák, amelyek majdnem olyan ízűek, mint amit a király kíván – ám ennek megszerzése nem jár veszéllyel, itt nem kell megütközni a filiszteusokkal. De a valódi és a majdnem olyan, az nem azonos. Majdnem élni, majdnem üdvözülni, majdnem bemenni Isten országába, ez biztos kárhozatot jelent.

Te melyik forrás vizét óhajtod? Korunkban nagyon sok hamis víz árus van. Kínálják olcsón és bőven a majdnem teljes igazságot, sikert, egészséget, gazdagságot, dicsőséget. Amitől olyan csömört kap az ember, hogy még az élő vízre is undorral gondol ezután. Az utópia, az illúzió szertefoszlik.

Ki hoz vizet a bethlehemi forrásból? Az Örökkévaló Atya a szomjazó világ számára a bethlehemi forrást, a földre szállt Messiást adta. Csak Ő ad életet e világnak. Ő ma is így szól: „Aki szomjúhozik, jöjjön énhozzám és igyék!” Aki ebből a vízből iszik, az soha meg nem szomjazik, sőt maga is az élő víznek forrásává lesz. Az Isten ígérete betelt, a világ reménye megszületett. Van-e hely számára a tanok tengerében fuldokló világban?

Benne olyan tanító érkezett közénk, aki nem úgy tanított, mint mások, szavaiból erő és hatalom árad. Ő az éhezőnek kenyér, a szomjazónak víz, a betegeknek orvos, a bűnösöknek nagy barátja és népének jó Pásztora, aki életét adta a juhaiért. Főpap, aki tulajdon vérével szerzett engesztelést, így lett békesség fejedelme és szószólónk az Atyánál. Akit eddig a végtelen dicsőség dajkálgatott, most egy törékeny nő szíve alatt egy kicsi helyet keresett magának, hogy testté legyen az Ige, melyben elkezdődik a kárhozott világ és a kísértés

áldozatává vált ember újjáteremtése.

Aki befogadja Őt, az újjászületik és az Isten Fia hatalmának részesévé lesz. Ma karácsony ünnepén sokak szívében kívülről zörget Ő. Vajon megnyílik, vagy tovább kell mennie? – Egy katona a kaszárnya kapujában teljesített szolgálatot. A megérkező parancsnokát feszült tiszteletadással fogadta. A mozdulatlan tiszteletadás csendjét a kapitány törte meg e szavakkal: „Hiába tisztelsz engem, ha nem nyitod meg az ajtót, hogy bemehessek!”

A betlehemi forrás élő vizének Kútfeje a te szívajtódon zörget. Hiába az ünnepi készülődés, hiábavaló a fáradozás, minden-minden értelmetlen, tartalmatlan nélküle. Ha még Jézus árva csendben az ajtón kívül áll, ha nem történik meg a szükséges kulcsfordulás –, Ésaías szavai teszik leplezetlenné az ilyen ünneplést: „Ki kívánja, hogy eljöjjetek, hogy megjelenjeteek előttem... Bűnt és ünneplést el nem szenvedhettek...!” (Ézs 1,10–15)

{k1991602}

Karácsonyra • Kovács Zoltán

Karácsony... Káprázatos szó, mely minden ember szívében meleg érzéseket kelt. Említésére gyermekkori élmények tolulnak fel bennünk meghitt hangulatú családi estékről, ahol a fenyőillat és az ajándékok feletti öröm minden más érzést elhomályosít. Odakinn esik a hó, új, fehér ruhát kap a fagyos táj. Benn, a szobában ég a tűz, minden csupa ragyogás, fényes meleg burkolat vonja be a fagyos szíveket. Nagy ünnep ez, nincs hozzá fogható.

Az idén is örömmel várjuk a karácsonyt. Hónapok óta készülünk, hogy ajándékainkkal kellemes meglepetést szerezzünk szeretteinknek. Ha évközben nem is érünk rá egymást szeretni, legalább most, most tegyük meg! Karácsonykor a leggonoszabb ember is szeretni akar valakit, és azt akarja, hogy őt is szeressék. Szinte szánnivalóan vágyódnak a szeretet után kivétel nélkül, és ilyenkor ez a vágy minden mást legyőz. Karácsonykor még a háborús felek között is tűzszünet lép életbe, az öldöklés is szünetel pár óráig.

De honnan ez a varázs? Mi fogja meg az egész emberiség szívét? Karácsony a szeretet ünnepe, mégpedig Isten szeretetének ünnepe! Istenben nem szeretet van, hanem Ő maga a Szeretet! Karácsonykor azt ünnepeljük, hogy Isten Fia, Jézus Krisztus a földre jött! Egyszerű csecsemőként született, hozzánk hasonlóan. Karácsonykor Isten nem tárgyi ajándékot adott a világnak, hanem Önmagát adta – Fiában – nekünk! Isten szeretetet adott az emberiségnek, mert Ő maga a Szeretet!

Isten a Lehető Legnagyobbat adta nekünk. Nem volt könnyű döntés, Ő mégis megtette – szeretetből. Jézus Krisztus útja a szeretet útja. Ő volt az, „aki, mikor Istennek formájában vala, nem tekintette zsákmánynak azt, hogy Ő az Istennel egyenlő, hanem önmagát megüresíté, szolgai formát vévén föl, emberekhez hasonlóvá lévén; és mikor olyan állapotban találtatott, mint ember, megalázta magát, engedelmes lévén a halálig, mégpedig a keresztfának haláláig” (Fil 2,6–8). Ez Krisztus szeretetének az ára.

Igazi ünnep csak Jézus Krisztussal lesz a karácsony. Neki takarítsuk ki a lakást, az Ő kedvéért öltözzünk ünneplőbe! Őt várjuk a karácsonyfa csillogó díszével, a csillagszóró szikrázó fényeivel! Neki adjunk először ajándékot, a szívünket! Jöjjön be az Úr Jézus az én szívembe is! Legyen ez az este és az egész ünnep az Övé! Krisztus hoz magával ajándékot, az nem kétséges: „Valakik pedig befogadák Őt, hatalmat ada azoknak, hogy Isten Fiaivá legyenek, azoknak, akik az Ő nevében hisznek...” (Jn 1,12)

CÍMLAPON

A PÜNKÖSDIEK ÉS A ZENE • Dénes Ferenc

Új rovatot indítunk ebben a számban: címlapon. Ebben a rovatban egy téma köré csoportosított írásokat olvashatunk. A témák változatosak lesznek, s reményeink szerint olyanok, amelyek mindenki érdeklődésére számot tarthatnak. Olyan problémákat is megjeleníteni kívánunk, amelyek érezhetően feszültségeket okoznak a gyülekezetekben, de nyílt megtárgyalásukra, a vélemények ütköztetésére eddig nem volt mód. Éppen ezt a fórumot teremtjük meg lapunkban: tessék, fogalmazza meg minden véleménycsoport álláspontját, fejtse ki véleményét!

A szerkesztés alapelve az előzőekből is látszik: minden lényeges gondolatnak teret kell kapnia, mindenkinek joga van elmondani véleményét. Ebből következik, hogy elhangzanak majd olyan szavak, mondatok, bekezdések, sőt egész cikkek is, amelyekkel nem értünk egyet, s első olvasatra meg is botránkozunk. Jusson ilyenkor eszünkbe, hogy aki a velünk ellentétes álláspontot megfogalmazta, testvérünk, aki nem azért nyilatkozik így, hogy bennünket bosszantson, hanem azért, mert ő így tartja helyesnek. Olvassuk el ilyenkor mégegyszer a cikket: hátha van olyan érve, amin érdemes elgondolkozni, vagy esetleg én tudok olyan tapasztalatot felmutatni, ami a másik felet meggyőzheti. Tehát nem megoldani akarunk problémákat, hanem minél pontosabban és árnyaltabban megfogalmazni.

Persze, arra nincs lehetőség (s azt hiszem, szükség se nagyon), hogy minden egyes pünkösdi testvér megszólaljon – a téma szerkesztőjének felelőssége, hogy valóban a leglényegesebb gondolatokat emelje ki, hogy megtalálja a megfelelő szószólamokat. Garancia erre nincsen, hacsak a szerkesztők személyes tisztessége nem, illetve az a tudat, hogy sokszor nem lehet tévedni: az emberek észreveszik, ha be akarják őket csapni... Ezzel együtt szűkre szabott lehetőségeinken belül (amely lehetőségek az Élő Víz Alapítvány pénzügyi kereteinek a testvérek befizetései által való bővítésével egyenes arányban nőhetnek) közölni akarjuk olvasóink visszajelzéseit is.

E számunk címlapjára az istentiszteleteken megszólaló zene került. Új keletű probléma ez, ami azonban mára talán a központi ütközési területté vált. A zenei kultúra fejlődésével és/vagy visszafejlődésével egyre több zenei stílusirányzat jelent meg gyülekezeteinkben. Széles a paletta: a gregoriántól a rock zenéig szinte minden. Vajon mi ezen stílusirányzatok egymáshoz való viszonya, mesterségesen keltettek vagy valóságosak az ellentétek? Milyen zene (zenék?) felel(nek) meg az istentisztelet rendjének?

A kérdésekre sok szempont bemutatásával próbálunk választ kapni. A probléma árnyalt bemutatását segíti elő az a tény, hogy a budapesti Dózsa György úti gyülekezetben gyakorlatilag minden zenei irányzat képviselt valamilyen zenészcsoporthoz; azt reméljük, hogy e cseppben megláthatjuk a tengert. A Dózsa György úti gyülekezet tapasztalatait egészíti ki a péceli illetve a kiskőrösi együttesek példája.

Ének és zene • Telegdi József

{k1991603}

„Hálaadással énekeljétek szívetekben az Istennek!” (Kol 3,16)

„Az ének szebbé teszi az életet, az éneklők másokét is.” (Kodály)

Érzelmek számára jó kifejező eszköz az ének és a zene. Énekelünk örömben és gyászban egyaránt.

A Bibliának már az első lapjain olvashatunk hangszeréről, Jubált pedig a hangszerkészítők ősatyjának tekinthetjük (1Móz 4,21).

Izrael történetének hőskölteményei között nevezetesebbek: Mózes és Mirjám éneke, mely a legősibb énekek közé tartozik, Debóra és Bárak győzelmi éneke, az asszonyok örömeke Dávidnak a filiszteusok felett aratott győzelméről.

A Sámuel próféta mellett munkálkodó „prófétafiak” zeneszerszámmal a kezükben, énekel az ajkukon járták az országot, Izrael megújulásáért fáradozva. Dávid 73 csodaszép zsoltárt

szerzett, melyek ma is áhítatra buzdítanak bennünket. Salamon idejében népes számú kórusok és zenekarok dicsőítették az Urat. A templom felszentelésekor az Úr dicsősége éneklés közben jelent meg. A fogságban elnémultak a hangszerek és az énekesek. (E szomorú idők emlékét őrzi a Zsolt 137.) Annál vidámabb viszont a fogság után az újjáépítés hangulata (Ezsd 3).

Az Ó- és az Újtestamentum között Zakariás pap dicsőítő éneke létesít műfaji kapcsolatot (Lk 1,67 kk). Az istentiszteleteken – egészen Dávid korától – oly nagy szerepet játszó éneket és zenét a kereszténység természetesen átvette a maga zsoltáraiban és lelki énekeiben (Ef 5,19). A héber hangszerei az éneklést, pontosabban az éneklő beszédet kísérték. Korunk harmónia és dallam ízlését tehát ne keressük a héber muzsikában. Inkább a keleti egyház szertartásos éneke áll közel a zsidó zenéhez. Ilyen hangok tölthették be a templomot Salamon idejében is. Ezek után néhány ígét tekintsünk meg közelebről is? „Erőm és énekem az Úr, megszabadított engem” – éneklé Mózés Izráel fiaival együtt, miután átkeltek a Vörös-tengeren, megszabadulva az egyiptomi rabszolgasorsból (2Móz 15,2). A szabadulás ujjongó öröme váltotta ki szívéből az Úr dicsőítését. És ez arra tanít bennünket, hogy csak az tudja szíve mélyéből dicsőíteni a Szabadítót, aki már átkelt a Vörös-tengeren, vagyis aki kiszabadult a bűn rabigájából. Ha az éneklők nincsenek áthatva ezzel a hálás ujjongással, ha átélés nélkül énekelnek, akkor a leghíresebb kórusművekkel sem érnek el eredményt. Noha elengedhetetlenül fontos az énekesek és a zenészek jó felkészültsége, ez nem pótolja a Szentlélek hiányát.

Amikor az Úr szövetségládáját Obed-Edom házából Jeruzsálembe vitték, Dávid a szövetségláda mellé énekeseket rendelt: „Megparancsolta a lévíták vezetőinek, hogy állítsák föl atyjukfiat, az énekeseket hangszerekkel, lantokkal, citerákkal, és zendítsenek hangos örömeinkre” (1Krón 15,16). Így vonult Izráel népe zeneszerszámok víg zengése mellett. Az örvendező ének, zene és tánc motiválójá az Úrba vetett személyes hit, és a kegyelem láttán érzett elragadtatás volt. – Mikál azonban, aki távoli szemlélője volt az eseményeknek, nem tudott örülni. Amikor látta, hogy Dávid király ugrándozva járja a szent táncot, szívéből megutálta őt. A Mikál-lelkület előtt a hitből fakadó elragadottság érthetetlen, sőt szívből utálja azt. Az egészről csak az emberi méltóság lealacsonyítását látja.

A szövetségláda mellé rendelt lévíták éneklését a karnagy vezette-vezényelte, mivel „értett hozzá” (Károli szerint: „zenetudós volt” 1Krón 15,22). Dávid tehát jól képzett szakembert állított az éneklő sereg élére, mert méltóképpen akarta tisztelni Istenét. Nyilván később is ez a cél vezérelte őt, amikor megszervezte az istentiszteleti ének-zenei szolgálatot: 4000 emberből álló lévita kórust alapított, 288 ének- és zenemester vezetésével, „akiket megtanítottak az Úr énekeire, és mindnyájan képzettek voltak” (1Krón 25,7).

Nem tudjuk, hogy a lévíták karnagyainak és tanítóinak – mennyi fáradságába került, mire ők hozzáértő, képzett zenetudósok lettek, de az bizonyos, hogy a tanulást megspórolni nem lehet. A felkészülés hiányát nem pótolja a lelkesedés! A lustaságot pedig nem pótolja a Szentlélek! Valaki így ír erről: Régi mondás a szolgálatról, de sohasem volt igaz, hogy „mindegy milyen, csak fölfelé szálljon”. Ez a restek „nótája” (Molnár G.).

Istentiszteleti szolgálatra különválasztották azokat a lévítákat, akik „prófétai ihlettel” játszottak... Őket az ihletett módon játszó Aszáf irányította – tudósít többek között az 1Krón 25,1–2. Ebből világosan kitetszik, hogy a zenészek profétai lelket kaptak szolgálatukhoz. Ők nem alkalmi rögtönzés, improvizáció „ihletése”, hanem a Szentlélek kenete alatt szolgáltak. Zenészeket és énekeseket is megtölthet az Úr a profétaság Lelkével!

Évekkel ezelőtt egy lelkipásztor mondotta el saját megtapasztalását, aki maga is képzett zenész lévén egy zenekarban játszott istentiszteleti alkalmon. Zeneszolgálatuk alatt leszállt rájuk a Szentlélek, s a könnyeik megeredtek, a szabadulni vágyó bűnösök pedig egyetlen hívogató szó nélkül mentek előre az emelvényhez, bűneiket megbánva.

A lelki ének és zene úgy adatik, mint profétálás! De vigyázzunk, hogy az ajándékok soha ne

álljanak a középpontban, se az ajándékok hordozói. Mindig Krisztus legyen a középpontban! Szeretnénk még rámutatni arra, hogy egyesek az éneklés szolgálatán kívül is kaptak Istentől kijelentést, ihletett ígét prózában is. Jeles példája ennek Jaházuel énekes lévita, aki hadi helyzetben prófétált Jósafát királynak és seregének (2Krón 20,14 kk). Ezt követően a harci kiáltások helyett a lévíták éneke zengett az Úr irtalmasságáról. Az ütközet hamar el is dőlt – Izráel javára.

Nincs élő hit, nincs hívő élet a lélekből felbuzgó ének nélkül, viszont nincs Istent méltóképpen dicsérő ének a Lélek ihletése nélkül.

Megfigyelhetjük, hogy az ébredési korszakok új és maradandó énekeket teremnek. Igazi nagy énekek mindig élő hitről beszélnek.

A lelkiélet válságos időszakában, gyötrődések idején is fontos szerepe van az éneklésnek. Erre nézve álljon előttünk Jézus példája.

Jézus Krisztus imaórára megy, s közben ránehezedik lelkére tanítványai gyengesége... előre látja megfutamodásukat és a maga kereszthalálát. Isten tervében elvégzett dolog a keresztség. Jézus félrevonul imádkozni, bizonyosságot szerezni: csakugyan nincs más választás...? Soha senki nem borult le olyan magányos tusakodásban, mint ott és akkor Ő! És mi előzte meg ezt az órát? „Dicséretet énekelvén, kimenének az Olajfák-hegyére” (Mt 26,30). Jézus teste iszonyodott a haláltól, lelke annál szorosabban kapcsolódott a Lélekkel.

Fájó jelenség az, ha valaki nem kapcsolódik be a gyülekezet közös éneklésébe. Ezzel mintegy kizárja magát a közösségből, hiszen az éneklés közösségteremtő lélektana ez: lelki karjainkkal megfogódzunk Istenben és egymásban.

A néma ajkaknál az sem mond többet, ha a megszokott szöveget és a megszokott dallamot megszokásból énekeljük. Nem egyszer pedig csupán azért énekelünk, hogy bekapcsolhassuk a szellőztető berendezést. Annyit is ér az ilyen „lelkes” éneklés!

Pál apostol a szívből jövő zengedezésre buzdítja a gyülekezetet (Kol 3,16). Ő nemcsak buzdít, énekel is. Szeretett énekelni. Egyszer „zártkörű imaórán” volt Silással együtt (ApCs 16,25 k). Buzgón imádkoztak, úgy éjfél tájban, amikor kezüket-lábukat bilincsek szorították. Az imaórát dicsőítő énekkel fejezték be. Miközben énekeltek, megrendült a föld, az ajtók megnyíltak, a bilincsek lehullottak...

Énekeljünk így: mennyei erők származzanak e földre énekléseink által!

Egyházzene – történelem és jelen • Déri Balázs

{k1991604}

A keresztény kultúra talán egész történetének legmélyebb válságát éli napjainkban, s nem csak a környezetünkben, hanem (ismereteim szerint) gyakorlatilag az egész világon. Nem mindenki gondolja így. Vannak, akik teljes tudatossággal rombolják a keresztény kultúra kétezer éves hagyományait, s úgy vélik éppen ezzel, éppen ők vezetik ki azt kétezer éves válságából. Nem csekély önbizalommal akarják létrehozni az új keresztény irodalmat, zenét – a popkultúra megunt-levetett holmijaiból. S vannak, tömegestől, akik semmivel nem gondolva, vakon követik önjelölt vezéreiket. Holott, meggyőződésem szerint, a válság oka éppen ez a szellemiség: az apostoli korban, sőt magában Krisztusban gyökerező, folytonos keresztény hagyománnyal való szembe fordulás, amelynek már most is belátható eredménye a világ megszentelése helyett a szent elvilágiasítás.

Nem gondolom, hogy ezt a folyamatot emberi erőlködéssel, szép szóval vagy éles támadásokkal meg lehetne akasztani (éppen elégszer erőlködtem én magam is, a legcsekélyebb eredmény nélkül) Az Egyetlen, aki ezt megteheti, csak a Történelem Ura. Az időket ismerni nem adatott meg nekünk, a dolgunk csupán az, hogy a végső megoldást Őrá bízva, amit ránk bízott, el ne hallgassuk. S akinek van füle a hallásra, az meghallja.

A múltat kutatva is mindig a jelen kérdéseire keressük a választ és a márt a történelem nélkül

nem érthetjük meg. A csak a jelent megcélzó, tudatosan múlt- és hagyományellenes diktátorok éppen azért törekszenek a vezetettek történeti tudatának eltorzítására vagy kioltására, hogy könnyedén manipulálható tömeggé tegyék őket. A keresztény egyháztörténet számos szektás irányzatában fennállt és fennáll ez a veszély, a történelmi (elsősorban protestáns) egyházak is alig tudták és tudják kivédeni, de mindenekeelőtt a legújabb kori szabadegyházi jellegű közösségeket fenyegeti. A legmegtévesztőbb módon úgy jelentkezik ez a veszélyes szemlélet, hogy némelyek 1500–2000 évet átugorva, az újszövetségi gyakorlat egyenes folytatóinak, a sötét korok után egyedüli megvilágosodottaknak hiszik vagy állítják magukat, s nem látják meg, nem akarják belátni, hogy még előzményeik megtagadásában is csupán az azok által felvetett kérdésre adott válaszok, s legyenek akár részben helyesek is, csak előzményeik teljességéből nyerik el értelmüket.

A keresztény kultúra talán leginkább válságba jutott területe az egyházzene. Ennek jelene megértéséhez is nélkülözhetetlen történetének legalább nagyon vázlatos ismerete. S amikor most – távolról sem hűvös kívülállóként – néhány gondolattal ehhez akarunk hozzájárulni, rögtön hangsúlyoznunk kell: nem egy konkrét közösséget, felekezetet, irányzatot pécézünk ki: az egész kereszténységet sújtó járványról van szó. Rockmise, és rockzsolttár egyre megy! Hogy akik majdnem kétezer év egyházzenei örökségét söpri ki templomainkból és imaházainkból, saját maguk is eldönthessék, valóban a biblikus, újszövetségi gyakorlat hűséges folytatói-e, tisztázni kell, legelső sorban, mi volt az újszövetségi gyakorlat.

Mit tudhatunk meg egyáltalán az apostoli kor egyházzenejéről (különösen annak helyéről az egyház életében) az Újszövetségből és egyéb hiteles forrásokból? Keveset és nagyon sokat. Az adatok csekély száma és szűkszavúsága sokatmondó: egyfelől a kor zsidó gyakorlatába ágyazottnak mutatja az újszövetségi gyülekezet zenéjét, másfelől a rá hivatkozó egyházzene nem engedi meg a szereptévesztést, önmaga túlhangsúlyozását.

Hogyan olvasott Jézus a názáreti zsinagógában? Nyilván úgy, mint bármely zsidó kortársa: a beszéd és az ének közötti kantillációval (egyfajta recitatív hanghordozással). Hogy énekelte az ősgyülekezet és az apostoli kor hívő népe a zsolttárokat? Csakis úgy, ahogy zsidó kortársaik a zsinagógai istentiszteleteken: hangszerkíséret nélkül (mert hangszer csak a színpompás, szigorúan kötött templomi liturgia használt. Egyébiránt a zsinagógai liturgia sem volt kevésbé kötött...), és recitálva. Miért lehetünk ebben biztosak – korabeli magnetofonfelvételek nélkül is? Egyrészt mert egyetlen adat sem szól arról, hogy különbség lett volna a hagyományos zsidó és a korakeresztény gyakorlat között, másrészt mert a zsidó és a keresztény recitációs technika, lényegét tekintve mindmáig azonos, és elképzelhetetlen, hogy azt a zsidóság szétszórátása és a két irányzat végleges szétválása, majd a közvetlen érintkezés megszűnése után vette volna át az üldözött és bezárkózott zsidóságtól a maga hangsúlyozottan külön útját járó s nem sokára győzedelmeskedő kereszténység. Nem! Mind a későbbi zsidó, mind a keresztény zsolttározás, recitáció ugyanannak az újtestamentum-korabeli zsidó, és annak közvetítésével, az ősi mediterrán zenei nyelvnek az örökösei.

S ezzel máris meghatároztuk az újszövetségi gyülekezeti zene két legfontosabb műfaját és előadási módját: a szentírási recitációs felolvasást és közeli rokonát, a recitáló zsolttározást. Ez utóbbival kapcsolatban hangsúlyozni kell, hogy ez nem egy mai értelemben vett prózai felolvasást, és nem is megszerkesztett, ritmikus dallammal való éneklést jelentett, hanem egy olyan énekbeszédet, amelynek zsolttárversenként állandóan ismétlődő „dallama” (ilyen több is volt) voltaképpen nem más, mint a tömegben való szövegmondás némileg stilizált, ünnepélyes hanghordozása. S ez a „dallam” mindig rugalmasan alkalmazkodik a szöveg szótagszámához, ritmusához, azt könnyen mondhatóvá, emelkedettebbé teszi, de soha nem gyúri maga alá. A zene pusztán a szöveg, a kinyilatkoztatott szó hordozója. Idegen tőle minden táncos, merev ritmikuság. Az apostoli korban az „ütemesség” kívül maradt az istentiszteleten.

Meg kell említeni az Efézusbeliekhez írott levél egy sokszor elemzett helyét (5,19), ahol az

apostol zsoltárok, dicséretes és lelki énekének mondására buzdít. Éppen úgy szólnak érvek amellelt, hogy e három szó ugyanazt a műfajt jelenti, mint hogy az ellenkezője igaz. Van olyan értelmezés, amely a „lelki éneket” gyakorlatilag a nyelveken való énekléssel azonosítja. A kérdésre nem adható egyértelmű válasz: az igehely önmagában nem bizonyítja (mint ahogy nem is cáfolja) a mai értelemben vett karizmatikus gyakorlatot. Mindenesetre mérvadó nézet szerint nem kizárt, hogy az ujjongó gregorián alleluják az ősegyházi nyelveken éneklés megszilárdult emlékei lennének.

Ime tehát a biblikus éneklés! Ime, az apostoli kor gyülekezetének énekes gyakorlata: mindenekelőtt a zsoltározás. Vizsgálja meg tehát saját gyakorlatát az; aki zsoltárt csak rímes-ritmusos átköltésben (pl. genfi református zsoltárok formájában) vagy még úgy sem hajlandó a szájára venni, és aki papos kántálásnak gúnyolja a bibliai zsoltáréneklési és igefelolvasási módot.

És kérdezze meg saját magától: olvas-e valahol is arról, hogy a zenének Isten dicsőítése és a gyülekezet, a hívő építése mellett bármilyen funkciója is lett volna. Kísérték-e Jézust és az apostolokat lélekmentő útjaikon rezesbandák, rockegyüttesek, vagy akár szimfonikus zenekarok, látványos, érzékeny lüktető showműsorokkal, ébredési énekekkel vagy akár Bach-zenével? Sehol, soha! Az egyetlen eszköz Isten ígéje volt, úgy ahogy hitelesen elhangzott, és ahogy a gyülekezet életében munkálkodott.

Az újtestamentumi kor után a keresztény liturgia és egyházzene egyrészt megőrizte az előbbieken jelzett zsoltáros anyagot, annak előadási módját, másrészt újabb műfajokat is sarjasztott belőle, míg a kor görög-latin zenei és irodalmi kultúrájából, annak gyanúsán pogány-szaga miatt szinte alig merített. Az énekszövegeket azonban, (mert egyre inkább beszélhetünk a megőrzött zsoltárrecitálás mellett, szoros értelemben vett dallamokról is), mind az egyházatyák kora, mind a korai középkor túlnyomórészt szó szerint, átköltés nélkül, a zsoltárokból és a Szentírás egyéb, költői részeiből vett át.

A korai középkor elsősorban megrostálta, rendszerezte, rögzítette, másodsorban e rendezett anyag alapján új alkotásokkal gazdagította az egyházzenei repertoárt. A keresztény zene számos változata közül egyre inkább kiemelkedett a Nagy Szent Gergely pápa reformtevékenységére hivatkozó gregorián ének, amely egész Európában elterjedt, s a későbbi zenei fejlődés kiindulópontjává lett. A rögtönző előadási gyakorlat túlzásaitól megtisztított európai egyházzene, a gregorián, alapvonásaiban (a recitatív műfajok és a zsoltározás jelentősége, a szöveg és a zene viszonya, az előbbi javára) a tanítványi közösség hagyományát folytatta, s folytatta abban is, hogy egészen a középkor végéig tiltotta, vagy legalábbis szigorúan szűk keretek között tartotta a hangszerek használatát (a római egyház máig a hangszerkíséret nélküli gregoriánt tartja elsőrendű zenéjének).

Korábbi kezdemények után a XII. század közepétől zenei forradalom játszódik le a nyugati (latin) egyházzeneben: a többszólamúság megjelenése. Ettől kezdve századokig az egyházzene kísérletezte ki azokat az újításokat, amelyeket csak később követett a „világi” zene, amelynek visszahatása ellen nem egyszer erőteljesen védekeznie kellett az egészséges konzervatív Egyháznak. A korai reneszánsz egy divathulláma pl. számos korabeli világi dalt emelt be egyházzenei alkotásokba – de ez mindvégig legfeljebb megtűrt jelenség maradt, pedig a világi dallamok e korban nem jelentettek a magas egyházi művészethez képest olyan színvonalbeli különbséget, mint amilyent az utóbbi századokban komoly- és könnyűzene között megfigyelhetünk. Továbbá, táncos ritmusukat elvesztve, a többszólamú szerkesztés által feldolgozva szinte teljesen levetkőzték „világi” jellegüket. A reneszánsz legkiemelkedőbb mesterei, mint a pápai udvar zeneszerzője: Palestrina, kerültek a világiasság látszatát is egyházzenejünkben (nem mintha nem lettek volna képesek könnyedebb, szórakoztató zenét is írni).

A kései reneszánsz korában, a XVI. század elején újabb óriási jelentőségű esemény zajlott le a nyugati kereszténységben: a reformáció, amely (a különböző irányzatokban különböző

módon) részben az eddigiektől igen eltérő irányt szabott az egyházzene alakulásának, s miközben biblikusabbnak hitte magát, tragikusan eltért a biblikus hagyomány útjáról. A reformátorok nem egyformán vélekedtek a zene szerepéről az istentiszteletben. Luther kultúrára érzékeny, zenéhez is értő ember lévén tág teret engedett a legmagasabb szintű (latin nyelvű) többszólamú éneknek is. A gregorián éneket pedig németre fordította, s nem csak az énekeket, hanem azok keretét, a liturgiát és alig módosított-egyszerűsített formában megőrzésre méltónak ítélte (egyész konzervatív lutheránus-evangélikus egyházak ma szinte ugyanúgy végzik a lutheri liturgiát, mint az anyanyelvűség miatt utólag hozzá hasonlóvá vált római katolikus liturgiát a katolikus hívek). Luther a gregoriánt és a többszólamú zenét elsősorban a kórusokra (iskolai keretek között rendszeres, alapos képzésben részesülő gyermekek és a hozzájuk csatlakozó felnőttek kórusaira) bízta, s ezzel megvetette annak a zenei kultúrának az intézményes alapját, amelynek betetőzője Johann Sebastian Bach lett. A korabeli németnyelvű rímes népénekek és németre fordított latin (gregorián!) himnuszok illetve az előbbieket stílusában, részben maga Luther által komponált népénekek, az ún. korálok éneklését is szorgalmazta a reformátor, s nem ő tehet arról, hogy ez a gyülekezeti sokversszakos énekstílus sok helyütt teljesen kiszorította a gregorián éneklését. Több ezer korál született az evangélikus egyházban, de alig néhány száz bizonyult többnek, mint egy múló divat termékének. A ma is legismertebb, legközkedveltebb nagyrészt a középkori örökségből származnak.

Az anabaptizmus vezéralakja, Münzer Tamás, szintén érzékeny fülű lelkész, liturgiai-zenei elképzeléseiben még Luthernál is hagyományhűbb reformátor volt. Csak sajnálhatjuk, hogy mozgalmá oly tragikus véget ért, s hogy az anabaptizmusra mint történelmi előzményre vagy modellre hivatkozó szabadegyházi közösségek mélyen hallgatnak Münzer Tamás nemes zenei és liturgiai nézeteiről.

A kálvinista-református típusú protestantizmus vezetőinek szélsőséges és türelmetlen kultúra-, különösen zene-ellenessége ebben az irányzatban soha helyre nem hozható pusztítást végzett, nem csupán a tűzre hányt és lemeszelt templomi festményekben, összetört orgonákban, hanem az emberi lelkekben is. Református ember még ma is szinte büntudattal élvezi a zenét, különösen a templomban. Kálvin támadása a hangszerek és a többszólamú ének ellen irányult elsősorban, de kisöpörte a hagyományos egyszólamú zenét is, és helyére egy világfi (amúgy ragyogó tehetségű) francia költő és néhány svájci fűzfapoéta zsoltárátdolgozásait állította, s egyszólamban, olyan dallamokkal énekelte őket, amelyek egy része kifejezetten világi dal volt. A 150 zsoltárból alig néhány tucat élte túl a századokat... Különös módon azonban a török uralmat nyögő Magyarországon jó másfélszáz évig nem érvényesült a puritán gregoriánellenesség. Magyar nyelvre lefordítva hangzott az ősi zsoltáréneklés a református gyülekezetekben is, és sok nemes dallamú és szövegű gyülekezeti ének keletkezett ebben a külföldi hatásoktól jobban megkímélt időszakban. A XVII. század elején azonban Szenci Molnár Albertnek az eredeti francia dallamokra nem illeszkedő zsoltárfordításai megadták a kegyelemdőfést a nem biblikusnak minősített gregorián éneknek. Lanyhuló hitű, de a magyar gregorián elpusztításában annál inkább buzgólkodó fiatal, külföldet járt (hogy ne mondjam: külföldutánzó) prédikátorok jártak élen az egyenletesre simított, ritmustalan zsoltárok terjesztésében, hogy nyomukban a virágzó magyar zeneélet sivataggá váljék, amelyben száraz kóróként meredeznek az elnyújtott, tönkreakiabált zsoltárok.

Az újkori szabadegyházi mozgalmak, attól függően, hogy hol jöttek létre, vagy hol erősödtek meg, a történelmi egyházak adott zenei örökségét vitték magukkal. Sajnálatos módon, a protestáns egyházak ellaposodott zenei élete a XVIII–XIX. században eleve megszabta az újonnan szerveződő közösségek egyházzenejének jövőbeli útját. Ehhez járult hozzá az az először az amerikai ébredési mozgalmakban megfogalmazott elv, hogy a zenét a lelkek megnyerésének eszközévé kell tenni, s ezekhez kézenfekvő módon koruk szórakoztató zenéjét (pl. country-zenét) választották mintául. Így jött létre az amerikai ún. ébredési énekek stílusa.

Énekszerzők sokasága ontotta magából tízezzrel a vallásos slágereket, de alig néhány tucatról mondható el, hogy nemzetközileg elterjedtek tudtak maradni. És különös módon azok az egyházzenei becsülik meg még ma is ezeket a tipikusan amerikai, de sokszor mély lelkiséget (ugyan tökéletlenül) kifejező énekanyagot, akiktől ez a stílus igazán messze áll. Mert rosszabbtól félnek.

Attól, ami már többnek látszik, mint egy múltó divathullám, attól a zenének alig nevezhető jelenségtől, amely már nem csak hogy az Erős vár a mi Istenünk-et nem tűri meg maga mellett (mint ahogy az ébredési énekek még úgy-ahogy megfértek vele), hanem a „rég kedves lelki énekeket”, a szabadegyházi közösségek hagyományos repertoárját is elutasítják. A jelenbe érkezünk. Most teljesedik ki az az irányzat, amely eszmeiségében ugyan új, de erőszakosságában minden előzményén túltesz, s amely a hatvanas évek világrengetőnek kikiáltott, valójában csak a felszín kapirgáló beat-pop-rockkultúráját-zenéjét akarta és akarja minden eszközzel átültetni az egyházzenebe. Magyar bibliás közösségeink jó ideig ellenálltak az egyházi könnyűzene rockos irányzatának (igaz, a maguk szolid magyar nótás vagy slágeres szórakoztató zenéjét sok helyen művelték). Jól emlékszem még, és nem ártana, ha maguk az akkori érintettek is emlékeznének, hogy micsoda megütközést keltettek gyülekezeteikben (hogy másról ne szóljak, szülőfalum hívő testvériségében) a római katolikus beatmisék... S ma, húsz-harminc év múltán?! A magyarországi szabadegyházi közösségek most vesztik el utolsó (közép) európai vonásukat, most amerikanizálódnak, kóreanizálódnak, gyökértelenednek. Zászlóvivői lettek annak, amit egy ma lassan teljesen kiháló vagy peremre szorított nemzedék néhány évtizeddel ezelőtt megvetéssel utasított el.

Talán érthető ez a szenvedélyes hang, amit használnom kell. Egy mint kiderült, szűk és túl halk csoporttal együtt a pünkösdi közösségben megpróbáltam lassítani a könnyűzene térnyerését. A megíúsult énekeskönyvről van szó, meg arról a sok tervről, ami ehhez a munkához kapcsolódott. Utólag be kell látnom, így kellett történnie. Nem egyéni rosszindulat (remélem!), nem egyes, időközben a közösségtől elszigetelődött vagy kiszakadt csoportok, személyek erőteljes nyomása, nem is mi (legalábbis egy ponton túl kompromisszumot már nem vállaló) hajthatatlanságunk tett pontot az új énekeskönyv ügyére. Vagy legalábbis nem ezek voltak a döntő mozzanatok. Valójában egy egész közösség nem tudott tovább ellenállni a most már határoktól és politikai rendszertől nem akadályozott internacionális hatásoknak. (Hála Istennek, hogy nincsenek határok, de nem így képzeltük el a szabadságot.) Olyan hatásoknak, amelyeket frissen alakult, a tömegtájékoztatási eszközök támogatását élvező mozgalmak eközben egyre ügyesebben és nagyobb eredménnyel hasznosítanak. És a zenének, a zenészeknek a hagyományos szabadegyházi gyülekezetekben is látványos létszámnövekedést kellene produkálnia!

Mit tegyen, aki ebbe „nem tud belemenni”, akinek hite, ízlése, jó meggyőződése undorral tiltakozik a korszellem ellen? Talán legjobban teszi, ha félreáll és vár, s talán e várakozáshoz néhány hasonló gondolkodású társat kap. Ilyen társaknak érzem és tudhatom a Praetorius Kamarakórust, amely a budapesti Dózsa György úti gyülekezet fiatal tagjaiból alakult, úgy tíz éve. A kórus magja mindmáig hűségesen kitartott és összetartott mellőztetésében, „sikerekben”, újabb mellőztetésekben. E mag lelkülete és önmagával szembeni igényessége más felekezetű hívőket néha még hitetleneket is megragadott, és lehetővé tette, hogy egyre nehezebb, és sokak számára környezetünkben nehezen befogadható műveket sajátítsa el. Senkit megbotránkoztatni nem akar, nem keresik a maguk igazát, de aminek mélységéről és szépségéről, a hitben megtartásában segítő voltáról meggyőződtek, azt föl nem adják. Meggyőződésem, hogy errefelé van a válságból kivezető út.

(Az énekeskönyvvel kapcsolatban Tóth Lászlót kértem, hogy fejtse ki álláspontját, s ő erre készséggel vállalkozott. Sajnálatos módon elfoglaltságom és rossz szervezésem miatt erre nem került sor, amiért elnézést kérek. A következő számunkban mindenképpen szeretnénk az énekeskönyvre visszatérni. – D. F.)

{k1991605}

A Praetorius kórus Vácon

Nemcsak a stílus • Kovácsné Gál Magdolna

{k1991606}

Gyülekezeteinkben már hosszabb ideje viták, összeütközések forrása a közösségekben, elsősorban az istentiszteleteken megszólaló zene. Számomra úgy tűnik, hogy a vitákban nemcsak zenei stílusokról, hanem gondolkodásbeli különbségekről van szó: az eltérő zenei stílusok mögött eltérő közösségről, istentiszteletről, cselekvési lehetőségekről, stb. alkotott elképzelések húzódnak meg. Abban látom az igazi problémát, hogy minden zenei irányzat képviselője úgy gondolja, hogy *csak* az általa képviselt zenei stíluson keresztül juthatnak el az emberek Istenhez, *csak* az adott zenével fejezhető ki igazán a dicséret.

A *hagyományos zenét*, elsősorban kórusmuzsikát művelők azt vallják, hogy az általuk előadott muzsika az elcsendesedést, az Istenre figyelést segíti elő – s az istentiszteleteken éppen erre van szükség.

A *modern zenei irányzatok*, a „gitáros-zene” képviselői úgy gondolkodnak, hogy mivel a nem hívő fiatalok pop-rock zenei kultúrában nőnek fel, ezért ezen a zenei világon keresztül érhető el leginkább. Egyébként is úgy gondolják, hogy a modern zenei irányzatok adják meg azt a lelki szabadságot az istentiszteleteken, ami az igazi dicsőítés alapja.

Mintegy tíz évig tanultam hegedülni, talán ezért is a hagyományos zenét tartom az istentiszteleteken inkább helyénvalónak. De úgy érzem, hogy csak az alapján, hogy valaki milyen zenét játszik – ami egyben egy meghatározott istentiszteleti viselkedési stílust is jelent – nem szabad senkit elutasítani. Személyes tapasztalatból tudom ezt. Nem is olyan régen a gyülekezetünkben járt egy külföldi prédikátor, akinek a stílusa számomra kevésbé volt elfogadható, mégis úgy tanított a testvér, ami igencsak elgondolkoztató, amit igen fontosnak, szükségesnek tartottam nemcsak a személyes, hanem a gyülekezet életében is.

Ezért úgy érzem, nem mondhatja az egyik stílus a másikra, hogy az nem Istentől való, hogy azok a zenészek (testvéreik!) nem „Isten emberei”. Pedig hajlamosak vagyunk így gondolkodni. A gyülekezetek lassan szétzilálódnak, mert mindenki Jézus nevében nyilatkozik, s úgy gondolja, hogy ő képviseli *egyedül helyesen* a krisztusi elveket. Micsoda ellentmondás! A zene, amelynek összeforrasztani, összefogni kellene a gyülekezeteket, feszültséget, ellenségeskedést kelt, zaklatottá teszi a gyülekezeti életet.

„Mi az igazság?” Kinek van igaza? Ha a termő gyümölcsöket nézem: senkinek. A modern zene valóban több fiatal számára vonzó, de az érdeklődők, a frissen megtérők, úgy tűnik, kevésbé kapják meg azt a gondozást – elcsendesedést? figyelmet? –, ami *hosszú távú* beilleszkedésüket segítené. A hagyományos zene képviselői viszont mintha zárt világban élnének, és nehezebben tudnak kapcsolatot teremteni másokkal.

Mi lehet a megoldás? A stílusok és a mögöttük meghúzódó gondolkodásbeli különbségeket harcnak felfogni, amiben az egyik győz, s a másik fél kénytelen feltételek nélkül megadni magát – ez erőszakos, sehova se vezető megoldás lenne. Számomra a megoldás: egymás elfogadása. Már régen nem a zenét – egymást nem tudjuk elfogadni. Ha megtanulnánk egymásért, egymás gondjaiért imádkozni, akkor a zenei ellentétek is háttérbe szorulnának.

{k1991607}

Zene a „Dózsán” • ifj. Tfirst Gyula

{k1991608}

Amióta közösségünk létezik, gyülekezeti életünk szerves részét képezik az ének-zenei szolgálatok. Bár az utóbbi időkben gyülekezetünknek nem volt képzett zenész tagja, zenei

tálatumokkal megajándékozott testvéreink, akik különböző iskolákban és tanfolyamokon több-kevesebb zeneelméletet és hangszeres zenét tanultak, mindig készen álltak az istentiszteleti alkalmak fényét növelő zenei szolgálatok elvégzésére, vezetésére tudásuknak és képességüknek megfelelően. A következőkben röviden bemutatjuk gyülekezetünk mai zenei életét képviselő négy csoportját.

A vasárnapi összejövetelek rendszeres szolgálatait ellátó „nagy” énekkar közösségünkkel egyidős. Kezdetben főleg a saját és a testvér egyházak ébredési énekeivel szolgált, de később a protestáns egyházzene több nagyszerű alkotásának is helyt adott istentiszteleteinken. A kórustagok sorában mindig jelen voltak a vasárnapi iskolát éppen befejező, jó hangú tanulók, de a még énekelni tudó nyugdíjas testvéreink is. Fialatok jöttek, idősebbek mentek, az énekkar a helyén állt és szolgált Isten neve dicsőségére.

Ugyancsak régóta hallgathatjuk egy másik lelkes kis csoport, a kiségyüttes muzsikáját. Megalakulásuk óta összetételük nem sokat változott, és mégis: hangszereikkel már majdnem harminc éve ugyanazzal a fiatalos lendülettel zenélnék, éneklék a svédből fordított és saját szerzeményű énekeiket. Muzsikájukkal nagyon sok örömet szereztek az olyan vidéki és főleg idős testvérek által látogatott gyülekezeteknek, ahol ilyen vagy hasonló szolgálatok csak nagyon ritkán csendülhetnek fel.

Néhány éve újabb, főleg fiatalokból álló, szolgáló csoportok alakultak meg. Az egyik már több mint tízéves múltra tekinthet vissza. Gyülekezetünk akkori ifjúsága – ami nagyrésztben az énekkar fiatal tagjaiból állt – nőtte ki magát a ma már más közösségekben is ismert kamarakórusná. Zenész vezetői és a tagok kitartó munkájának gyümölcsei a viszonylag gyors zenei fejlődésen túl itthoni és külföldi szolgálatok, koncertutak, és nem utolsósorban egy összeforrt „ökumenikus” közösség. A kórus repertoárját a keresztény egyházi zene ismert és kevésbé ismert művei közül válogatja. Fő célkitűzése az értékes zene lehető legigényesebb megszólaltatása által saját hitének kifejezése, és a hallgatóság ilyen úton történő megragadása. Ennek érdekében – rendszeres gyakorlások mellett – alkalmanként vállal szolgálatokat imaházakban, templomokban és mindazokon a helyeken, ahol ezt kéri és elfogadják tőle. A másik csoport gyülekezetünk mai ifjúságát teszi ki. 12–16 éves korukban kezdtek külön foglalkozásokat tartani az akkori „tinik”-nek. Vezetőik leginkább a 20–30 éves ifjak közül kerültek ki, de sajnos elég sűrűn váltották egymást, így nem tudtak egységes irányt mutatni nekik. Végül is maguknak kellett végigjárni azt az utat, melyen megtalálták jelenlegi szolgálati helyüket és szolgáló életük célját közösségünkben. Ma már ők is zeneszerszámaikkal, énekeikkel és bizonyágtételeikkel állnak ki gyülekezeteink elé az evangéliumot hirdetni. Énekeik a mai kor ízlését és divatját követik (ennek megfelelőek a hangszerek is: zongora, gitárok, dob), amivel a fiatalabb korosztályt talán könnyebben megnyerik.

Összejöveteleink rendszeres zenei szolgálatait mindenkor a – tíz éve még kb. 35–40 tagot számláló ún. nagy énekkar látta el, mellette alkalmanként zenéltek, énekeltek a kisebb csoportok. A gyermekbibliakört elvégző gyerekek legnagyobb része általában a fiatalok csoportjában talált rá arra a közösségre, amiben legjobban érezte magát, és akiknek szolgálataiba szívesen bekapcsolódott. Ez nem is csoda, hiszen ők voltak azok, akik korban a legközelebb álltak hozzájuk, problémáikkal, ügyes-bajos dolgaikkal náluk megértő társakra találtak. E mellett, természetesen, jelenlétükkel és hangjukkal (időnként hangszereikkel) erősítették közösségünk már hagyományokkal rendelkező énekkarának szolgálatait. Mára ez a kép jelentősen megváltozott. A vasárnap délutáni, evangélizációs jellegű összejöveteleken fiataljaink énekeit, bizonyágtételeit hallhatják a betérő hívek, látogatók. Énekkarunk, ami már évek óta az utánpótlás hiányával küszködik, ige és énekszolgálatával a vasárnap délelőtti, áhítatosabb légkörű istentiszteleteink színesítését, gazdagítását vállalta el. Létszáma azonban oly mértékben megcsappant, hogy rendszeres szolgálatot teljesíteni ma már nem tud.

Úgy tűnik, az az általánosan tapasztalható tendencia, miszerint az emberek érdeklődési körének súlypontja egyre inkább a könnyedebb műfajok felé tolódik el, nálunk is erősen érezteti hatását. A ma felnövekvő és szolgálatba álló generáció számára a többszólamú kóruséneklés már nem jelenti azt a vonzóerőt, amit egykor szüleiknek vagy nagyszüleiknek jelentett. De vajon mi lehet ennek az érdektelenségnek az igazi oka? A karvezetők alkalmatlansága, vagy a korunkra jellemző túlhajszolt életvitel, az időhiány, talán az értékek iránti fogékonyság hiánya a fiatalok, vagy a kevésbé fiatalok részéről, netán mindez együtt? Esetleg vannak, akik úgy vélik, hogy az egyházzenei műveknek – amelyek kimondottan istentiszteleti alkalmakra íródtak (szemben néhány ismeretlen eredetű énekünkkel), amiknek csak az „róható fel”, hogy a „világ” már rég elismerte nagyságukat, értéküket – nincs helyük gyülekezetünkben? Reményünk mindenesetre az, hogy ez a jelenlegi állapot csupán átmeneti, hogy nálunk sem fognak elnémulni azok a dicséretes és fohászok, melyeket a megszületésük óta eltelt évszázadok sem tudtak elfeledtetni, melyeket minden korok keresztény embere méltónak talált arra, hogy általuk dicsérje, magasztalja Urának és Teremtőjének nevét.

A gyülekezet zenekari élete • *Búth Ottó*

{k1991609}

A Dózsa György úti gyülekezetben – megalakulása óta – kisebb megszakítással szinte minden időben folyamatos volt az Istent dicsérő zenei szolgálat. Az 1934-es évtől, kezdetben Tomi József lelkipásztor, majd Kis Károly és Kenyeres Zoltán testvérek foglalkoztak a zenekarok vezetésével. Sajnálatos módon 1957-ben a zenei szolgálat elnémult.

Az 1959-es évben átigazolással kerültem Pilisről a Dózsa György úti gyülekezetbe. Fiatal házasként feleségemmel, Tfirst Ágotával, telve szolgálati ambíciókkal épültünk be a gyülekezet életébe. Az újonnan megválasztott lelkipásztor, Tersánszki Rudolf testvér, ismerve zenei érdeklődésemet és felkészültségemet, megbízott a presbiteri szolgálaton belül a gyülekezeti „zenekari felelős” teendőik ellátásával. Rövid időn belül a gazdátlanul hagyott elnémult hangszerek ismét életre keltek.

Egy vegyes hangszer összetételű zenekar kovácsolódott össze, mely négy év kihagyással – tanulmányaim folytatása miatt – 1959–1966-ig funkcionált. Ezen zenekari összeállítás hangzásvilága kisebb mértékben klasszikus jegyeket viselt magán, ugyanis a zenekar nagyobb része vonós hangszerekből állt, és az előadott zeneszámok jelentős mértékben Beharka és Héthalmi testvér feldolgozásai voltak.

Az 1966. év őszén egy szeretetvendégséggel egybekötött missziós jellegű zenekari megbeszélést tartottunk, ahol átalakulást javasoltam a nagy létszám és a hangszer összetételben rejlő lehetőségek miatt, egy független vonós, pengetős zenekar létrehozására. Ezen alkalommal született meg a három tagú „Kisegyüttes” is, harmonika, gitár és bőgő hangszer összetételben.

A megalakult vonós zenekar élére Horváth Ödön testvér került, szolgálatuk sajnálatos módon egy éven belül megszűnt.

A mintegy 12–15 tagú fiatal pengetős zenekart Kiszeli testvér, majd Simonfalvi Ibolya és végül Csizmadia Éva vezette.

Áldásos szolgálatuk több éven keresztül építette gyülekezetünket. A hegedűvel és orgonával kiegészült kisegyüttes stílusával és nem utolsósorban Horváth József testvér szólóéneklésével újszerűen hatott a gyülekezetben. Kiemelném Horváth Józsi bácsi szerepét együttesünk munkájában, aki fiatalos lendülettel, időt, fáradságot nem kímélve svéd hanglemezekről mintegy 100–120 db. hívogató, dicsérő és evangélizációs jellegű új lelki éneket műfordított. A hanglemezekről átvett énekek kezdetben a testvérek egy részéből vegyes véleményeket váltottak ki. A nagyon szép szöveges mondanivalók ellen ugyan nem volt kifogás, de az énekek ritmusa, tempója szokatlanak bizonyult. Éppen ezért zenekari feldolgozásaimnál a

választékos harmónia menetek mellett, a ritmus mérséklését, illetve megszelídítését tartottam célszerűnek.

Természetesen erre csak kezdetben volt szükség, mert rövid időn belül a gyülekezet többsége előtt kedveltté vált az újszerűen jelentkező ének-zenei stílusirányzat. Szolgálatunkban elsősorban az evangélizációs küldetés volt a fő szempont.

Ugyanis az énekek szöveges mondanivalóját, az örömhírt igyekeztünk elsősorban kiemelten előtérbe helyezni, a zenei kíséretet pedig csak hangsúlyozó, kiegészítő elemként kívántuk megszólaltatni. Ettől függetlenül vallom, hogy mindkét összetevő Istentől származik és az együttes hangzásuk is az Ő csodálatos ajándéka. A nagymúltú énekkar mellett kisegyüttesünk eleinte hetenként, majd később havonta kétszer szolgált a gyülekezetben.

Az előadáshoz szükséges ének anyaggyűjtést oly módon biztosítottuk, hogy Horváth testvérrel együtt elsősorban svéd eredetű hanglemezeket meghallgatva kiválasztottuk azon énekeket, melyeket hangzás és szöveges mondanivaló szempontjából megfelelőnek tartottunk. Mint azt az előzőekben említettem, Horváth József testvér végezte a műfordítást, szövegírást, a hangjegyek „leemelése” a lemezről az én feladatomból volt. A dallam felöltöztetése, az együttesre való megharmonizálása – a fásztó munka ellenére is – kedvelt feladataim közé tartozott. Gyakran az éjjelbe nyúló hangszerelési munka, az Úrral való közvetlen kapcsolat élményét nyújtotta számomra. Az anyaggyűjtés további forrásául kell megemlítenem id. Bérczes Lajos testvért, aki néhány kedves ének-szöveget írt, ill. bocsájtott rendelkezésünkre – az Úr emlékezzen meg ezen szolgálatára is –, melyeket további zsoltár válogatással együtt szintén megzenésítettem. A kisegyüttes szolgálati területe kiszélesedett, egyre több vidéki gyülekezet meghívásának tettünk eleget.

Az 1973-as évben megalakult a 6 tagú „Élim Vokál”. Többszólamú kulturált éneklésük és verseik sok-sok lelki épülést jelentettek a testvéri közösségeinkben. Az idők folyamán felére csökkent az énekegyüttes.

A trió hangzás összetétel is egy állandó tartalék énekest igényelt, mely feladatot a szólóénekléséről jól ismert Becző Gyözőné, Julika látott el.

Az 1970-es és 80-as években Horváth József testvér szólóéneklése mellett Beczőné Julika szólóénekei, valamint az Élim Vokál énekei tették változatossá és áldottá a kisegyüttesünk szolgálatait.

Az elmúlt időszakban közösségünkön belül mintegy 38 vidéki, városi gyülekezetben tettünk látogatást. Ezek közül sok helyen többször is megfordultunk. A kezdeti időben igen nagy szolgálatot tett Tfirst Gyula tv. gépkocsija, mellyel az országunk gyülekezeteit járva teljesítettük missziós küldetésünket.

A Pünkösdi közösségen kívüli meghívásnak tettünk eleget a rákospalotai, csömöri és cinkotai baptista testvéreknél, valamint a Mézes László testvérék gyülekezetében.

A megtett szolgálati utakra hálával gondolunk vissza, mert nagyon sok helyen csodálatos lelki élményben lehetett részünk. Nagyon sok meglátogatott gyülekezet élménye elevenen él bennünk. A sok közül csak egyet említenék, a Békési gyülekezetben 1970-es évben tett látogatásunkat, amikor is az „Adj erőt Istenünk” című ének szolgálata közben Isten meghallgatta az énekben megfogalmazott kérésünket és gazdagon szállott le az Ő ereje. Az ének közben imába, majd tusakodásba ment át a testvériség, és megtérések, Szentlélek keresztségek történtek.

A megalakulásunk óta eltelt negyed évszázad alatt voltak személyi változások, és a hangszer összetétel is változott. 1986-ban az Élim Vokál a mintegy 13 éves kitaró szolgálat után megszűnt. Ezt követően 4 fővel harmonika, gitár, basszus gitár, majd az elmúlt két évben szintetizátor, hangszeres férfi kvartett összetételben folytatjuk missziós tevékenységünket. Miután ebben az időben indult a fiatalok énekes szolgálata is, kisegyüttesünk Pesten ritkábban, elsősorban Pest közelében lévő gyülekezetekben végez – jelenleg is – szolgálatot. A mobilizált ének-zene missziós csoport ötödik tagja Bernhardt Gyula tv., aki az igehirdetés

szolgálatát látja el gyülekezeti látogatásaink során. Itt szeretném felsorolni azon testvéreimnek nevét, akikről nem tettem említést és a képeken sem láthatók, ugyanakkor hosszú éveken keresztül állhatatos, kitartó munkát végeztek a kisegyüttes többi tagjával együtt. Orgonán játszott ifj. Simonfalvi Lajosné, Bernhardt Gyula és Králik Tünde, hangtechnikus Becző Győző. Külön hálát adok az Úrnak Pártai Ottó testvéremért, aki a megalakulásunk óta a mai napig példaértékű állhatatossággal veszi ki részét – gitárral és hangjával egyaránt – együttesünk munkájából.

Továbbá meg kell említenem azt is, hogy korábban voltak kisebb alkalmi zenei szerveződések párhuzamosan a kisegyüttesrel. Ezek közül másfél, illetve egy évig működött a „Sion Együttes” és az ifj. Simonfalvi Lajos tv. által vezetett gyermekzenekar.

A hosszantartó szolgálatom során többször is foglalkoztatott a zenei terület utánpótlásának kérdése. Hála az Úrnak, Ő mindig idejében gondoskodik, ugyanis az 1985-ös évben Nagy Kornél tv., aki már korábban is aktívan részt vett különböző zenei szolgálatokban, megszervezett egy gitár oktatási kurzust. A két szemeszter időtartamú oktatást ő maga tartotta 6–8 fiatal részvételével. Ezt követően az 1986-os évben fiatalokból létrejött egy Istent dicsérő énekes együttes. A zenei háttérrel zongora, gitár, basszusgitár és dob hangszer összetétel biztosítja.

A fiatal szolgáló csoport kezdetben Ambrus Erika, majd napjainkban Mundrucz Aliz vezetésével szolgálnak. A gyülekezetben vezetik a dicséreteket, felhangolják a testvéri szíveket a hódolatra és hálaadásra. Evangelizációs szolgálatokat végeznek Budapest különböző terein, egyre több vidéki meghívásnak tesznek eleget. Áldja meg az Úr munkájukat és törekvésüket. Kívánom, hogy legyenek szolgálataikban kitartóak és állhatatosak.

Az ének-zenei stílusirányzatok vonatkozásában valóban egyre sűrűbben merülnek fel viták gyülekezeteinkben. Ezen véleménykülönbségek sajnálatos módon képesek gyülekezeten belül testvéri szíveket megosztani. Én meg vagyok győződve arról és vallom, hogy a jó ízlés keretein belül úgy a nehéz, mint a könnyű ének-zenei stílusirányzatnak, egyaránt helye van a gyülekezetekben.

Tekintettel arra, hogy a gyülekezetek testvériségének összetétele zenei ízlés, igény és felkészültség szempontjából teljesen különböző, heterogén, kívánatos lenne, hogy a lehetőségeink birtokában minél több ének-zenei műfaj tolmácsolásában szólaltathatnánk meg az evangéliumot.

Visszaemlékezéseim befejezéseként szeretném hangsúlyozni, hogy a 32 éves ének-zenei szolgálatom során többször is megfogalmazódott bennem az a gondolat, hogy ha szolgálatainkkal csak egy kereső, vagy eltévedt lelket is eligazítottunk vagy az Úrhoz vezettünk, már nem volt hiábavaló a munkánk.

{k1991610}

Ifjak... Balról-jobbra: Tfirst Gyula, Pártai Ottó, Horváth József, Búth Ottó, Becző Vilmos, Kubis Gyula.

{k1991611}

Ifjabbak... Balról-jobbra: Halász Hajnalka, Bernhardt Ildikó, Tfirst Klári, Halász Ibolya, Bernhardt Judit, Búth Ágota.

{k1991612}

Legifjabbak... Balról-jobbra: Búth Ottó, Pártai Ottó, Nagy Kornél, Borók János.

Az elmúlt évek énekkari szolgálatai a gyülekezetben • Tfirst Ernő

{k1991613}

Közösségünkben az utóbbi években igen nagy változásoknak lehettünk tanúi. Megváltozott az istentiszteletrendje, légköre, és ez természetesen hatással volt a zenei szolgálatokra is. Az egyik leginkább szembeűnő jelenség az volt, hogy a gyülekezetekből eltűntek azok a

többszólamú énekkarok, melyekben eddig szinte az összes korosztály képviseltethette magát. Helyüket a fiatalokból alakult ének- és zenekarok vették át. Az ő hangszerelésük, előadási stílusuk egészen más elképzeléseket tükröz, mint a régi, hagyományos énekkaroké.

A budapesti Dózsa György úti gyülekezetben ez a váltás körülbelül két év alatt, 1988 végétől 1990 végéig zajlott le. A közösség énekkara majdnem ötven év múlta tekinthetett vissza, amikor bátyámmal a kórus élére kerültünk. Mint karvezetők azt tartottuk, és tartjuk ma is a legfontosabbnak, hogy a zenei és a prózai szolgálatok valamilyen egységes meghatározó eleme az ige, és ezen belül különösképpen az evangélium megszólaltatása, felolvasása lett. Az istentiszteleteken felhangzó evangéliumi szakaszok gondolata volt az, ami összekötötte az egyes alkalmak szolgálatait, és ami már jóval, a nagy keresztény ünnepek (Húsvét, Pünkösöd, Karácsony) előtt felkészítette a testvérek lelkét a közelgő ünnep mondanivalójának befogadására, elmélyítésére. A szolgálatok között az evangéliumi szakasz felolvasása mellett, hozzá kapcsolódva, két vagy három másik igeszakasz (az Ó- és az Újszövetségből), egy rövid prózai meditáció és két vagy három többszólamú ének szerepelt.

Maguknak az énekeknek a kiválasztása is a fenti elképzeléseknek megfelelően történt. Sajnos a pünkösdi egyháznak nincsenek saját többszólamú énekei, ezért nekünk is – annyi más elődünkhöz hasonlóan – más egyházak dallamkincséhez kellett fordulnunk. Mivel közösségünkben jelenleg is nagy népszerűségnek örvend a baptista karénekes könyv, ezért énekeink egyik forrása ez a gyűjtemény volt. Az előbb vázolt céloknak azonban leginkább a nagyegyházak koráljai, többszólamú népének-feldolgozásai feleltek meg, és ezért ezek az énekek váltak szolgálataink másik legfontosabb forrásaivá.

Az előbbi elgondolásokat már kezdettől fogva komoly bírálatok érték. Úgy gondolom, félreértésen alapult az a feltételezés, hogy az igei szakaszok megszólaltatásával a testvérek otthoni bibliaolvasását akarnánk helyettesíteni. Sem mi, sem pedig az énekkarban szolgáló testvérek nem gondoltunk ilyesmire, mindannyian tisztában vagyunk azzal, hogy az otthoni bibliaolvasást semmi sem helyettesítheti. Ellenben a Szentírás, és főképpen az evangélium megszólaltatása az istentiszteleten is nagyon fontos, különösen egy evangéliumi közösségben. Hiszen bármilyen énekszöveget vagy egyéni gondolatot csak a Szentírás eredeti szövegével tudunk hitelesen alátámasztani.

A másik gyakran hangoztatott kifogás az volt, hogy az igeolvasás és az énekek megválasztása az egész szolgálati összeállításnak olyan légkört adott, mely elsősorban a nagyegyházakra jellemző. Ezt nem is tagadom, de ha belegondolunk, láthatjuk, hogy e légkörnek önmagában nem szabad kritika tárgyának lenni. Bizonyos kérdésekben ugyan közösségünk elhatárolhatja magát a nagyegyházaktól, de ezen elhatárolódásnak csak a vitatott kérdésekre szabad vonatkoznia, nem pedig magára az egyházra. Helytelen az a felfogás, hogy a nagyegyházak minden jellegzetességét tagadjuk meg, hiszen akkor nagyon sok értéktől foszthatjuk meg magunkat. Márpedig a régi korok egyházi zenéje is ezen értékek közé tartozik. Ha egy ének évszázadokon keresztül fennmaradt, és ma is ugyanolyan szívvel és lélekkel éneklük, mint régen, akkor valószínű, hogy a következő évszázadokban sem fog elfelejtődni, mert értékes. 1990 végére gyülekezetünk énekkarának létszáma annyira lecsökkent, hogy további rendszeres szolgálatokat nem tudtunk vállalni. Fiataljaink inkább a most is működő ifjúsági énekkarban érezték jobban magukat, ezért kórusunkban a – főleg családi okok miatt – távozó tagok utánpótlását nem tudtuk megoldani. Jelenleg vasárnap délutánonként csak a fiatalok szolgálnak zeneszámokkal. Hangszerelésük és előadási stílusuk azt mutatja, hogy ők inkább a könnyebb műfajhoz vonzódnak, énekszövegeik pedig elsősorban hálaadó és evangélizációs jellegűek.

Gyülekezetünkben többen vagyunk, akiknek hiányoznak a komolyzenei szolgálatok az istentiszteletről. Úgy vélem, egészen korán kellene elkezdni gyermekeink zenei nevelését, hogy mire felnőnek, megismerjék és megszeressék azt, megértve annak értékeit.

Felnőttkorban már sokkal nehezebb ezt bepótolni. Ha gyülekezeteinkben újra komolyzenét

szeretnénk hallani, azt csak a jó hangú testvérek, a gyermekbiblikör-vezetők és a gyülekezeti vezetők közös, egymást segítő munkájával lehetne megoldani.
{k1991614}

„Énekeljete az Úrnak új éneket” • ifj. Fábrián Attila

{k1991615}

Az éneklés, a zene Isten csodálatos ajándéka. Egy olyan kifejezési forma, ami túlmutat a szavainkon, ha nem is több azoknál, de egy másik csatorna arra, hogy kifejezzük gondolatainkat, érzéseinket. Azt hiszem vitán felül áll, hogy Istennel való kapcsolatunkban nagyon fontos helyet foglal el az éneklés és a zene. Már Dávid idejében is alapvető elemei voltak az istentiszteleti szolgálatnak (1Krón 25), most sem képzelhetők el összejöveteleink Isten dicsérete nélkül.

A problémák ott kezdődnek, amikor azt próbáljuk meghatározni, hogy ezek a dicsérő énekek milyenek lehetnek. Személyes látásom szerint tévúton jár az, aki zenei stílusok mellett, vagy ellen foglal állást. Isten a szívünk indítékait, belső hozzáállásunkat nézi, és nem a külsőt (Jn 4,23). Ha őszintén, tiszta szívvel dicsérjük Istent, ez kedves ő előtte, bármilyen stílusban tesszük is ezt.

A zenei szolgálaton belül megkülönböztethetünk több területet is. Ezek nem határolódnak el élesen egymástól, de céljukat tekintve mégis különbözőek. Ha ezt szem előtt tartjuk, akkor ezzel felesleges nézeteltéréseket előzhetünk meg.

Első terület a dicséretben és az imádatban betöltött szerepe. Szívünk háláját és azt a rajongást, amivel Isten iránt vagyunk, nagyszerű dolog énekekben kifejezni. Ujjongásunk inkább zajosnak, mint csendesnek nevezhető, és ez nem mond ellent a Bibliának: „Vigadjatok a mi erős Istenünk előtt, ujjongjatok Jákób Istene előtt! Kezdetek zsoldárba, szólaltassátok meg a dobot, a szép hangú citerát és lantot!” (Zsolt 81,2–3). A héber szavak jelentése, amit mi dicséretre fordítunk; izgatott, felhangolt állapotban lenni, valakinek a tetteit nyilvánosan elismerni, méltatni (2Krón 20,19–21), húrokat pengetni (Zsolt 150), fennhangon hirdetni valamit (Zsolt 63,4–6). Az imádat (héberül: *sakah*) jelentése: leborulni, térdre esni, alázatosan, tisztelettel meghajolni valaki előtt. Amennyire nem szégyen ujjongani az Isten előtt, legalább annyira jó dolog az is, ha le tudunk előtte borulni, nem csak fizikálisan, de lelki értelemben is, hódolni előtte, magasztalni és áldani Őt. A lényeg ismét nem a külsőségekben, a stílusokban van, hanem a tiszta és őszinte szívbeli hozzáállásban. „Mert az Isten Lélek, és akik imádják Őt, azoknak lélekben és igazságban kell imádniuk” (Jn 4,24). Ha a dicséret és az imádat csak énekek automatikus énekléséből áll, anélkül, hogy szívből énekelnénk, akkor az igencsak szegényes, és Isten előtt sem kedves. Ha viszont valaki őszintén jön Isten elé dicséretével és imádatával, annak nem mindennapi átélésekben lesz része. (Bár lenne ez mindennapi gyakorlatunk!)

A Zsoltárok könyvében arra buzdít minket Isten szava, hogy énekeljünk új énekeket (Zsolt 149,1). Ifjúságunk az elmúlt három évben közel kétszáz új éneket tanult meg. Ezek közül sokat el is felejtettünk már, az igaz, és vannak közöttük újból felfedezett régi énekek is, de szükség is volt egy ilyen természetes szelekcióra. Bizom benne, hogy a jövőben sem fog eltelni egy hónap sem úgy, hogy ne tanultunk volna legalább egy új éneket. Személyes véleményem szerint nagyon sokat jelent minden közösség számára, ha benne alkotó munka is folyik. Így például sokkal közelebb áll az egész csoporthoz az az ének, amelyet valaki közülünk írt, vagy esetleg fordított. Sokszor ezek nem a legtökéletesebb alkotások, és kell is, hogy javítsunk rajtuk, ha tudunk, de mégis kedvesebbek számunkra.

A zenei szolgálatoknak második nagy területe az evangélizáció. A zene és az ének nagyszerű eszköz az üzenetek továbbításában, így az evangélium emberekhez való eljuttatásában is. Használjuk a figyelem felkeltésére, de egy fülbemászó dallam igei mondanivalóval többet is

el tud végezni ennél, a Szent Szellem által. Ha evangélizálunk, mindig szem előtt kell tartanunk, hogy kit akarunk elérni az örömhírrrel. Ha idősebb korosztály felé szolgálunk, természetes, hogy nem rock zene kíséretében fogjuk az evangéliumot hirdetni. Ha viszont azt akarjuk, hogy a fiatalok figyeljenek oda arra, amit mondunk, akkor nem árt, ha zenénk modern stílusú. (Minden rétegnek más az a fülbemászó dallam.) Itt szeretném megemlíteni a minőség kérdését. Mindenki egyet ért azzal, hogy a lehető legjobb minőséget kell nyújtanunk. Nem szabad azonban szem elől tévesztenünk azt sem, hogy az embereket nem a mi briliáns produkciónk fogja megérinteni és Istenhez vezetni, hanem a Szent Szellem. A fő hangsúlyt a mi Istennel való személyes kapcsolatunkra kell helyezni, és arra, hogy szolgálatunkban ez kinyilvánuljon, az a békesség, az a szeretet, az az öröm, amit tőle kapunk, az áradjon belőlünk, hiszen ez az, ami annyira hiányzik az embereknek.

Van még a zenei szolgálatoknak egy harmadik területe is; ez pedig a tanítás, nevelés. A legtöbb ember egy dallamot sokkal könnyebben meg tud jegyezni, mint egy írott szöveget. Bizonyára sokunkkal előfordult már, hogy egy nehéz helyzetben, megpróbáltatásban egy ének néhány sora jutott: eszünkbe valahonnan (a Szentlélek közreműködésével), ami éppen az adott helyzetre volt válasz, vagy mutatott kiutat. A Zsoltárok könyvében nagyon sok ilyen költeményt olvashatunk, amit direkt azzal a céllal írtak, hogy emlékezetben tartsák Isten tetteit, csodáit. Jó dolog, ha vannak ilyen énekeink is. Természetesen más-más dallamok maradnak meg mindenkiben, mivel különbözőek vagyunk, ezért kívánatos lenne, ha ilyen igénnyel íródott énekeink is lennének minden stílusban. Ebben, sajnos, vannak még hiányosságok, főleg a fiatalokhoz közelebb álló énekek terén.

Összefoglalásként hadd hívjam fel a figyelmet arra, hogy ez a három terület össze kell hogy kapcsolódjon gyülekezeti életünkben. Egyik nélkül sem élhetünk egészséges keresztény életet.

Hívó életünkből nem hiányozhat Isten dicsérete, imádata, melynél a legfontosabb az őszinte, tiszta szív, hogy lélekben és igazságban imádjuk az Atyát, és ne külsőségekben. Az evangélizációban el kell érünk a lehető legszélesebb rétegeket, mindenkire a neki megfelelő módon szólva. Ebben is részt kell vennie minden kereszténynek. A növekedés, az ismeretek megszerzése pedig természetes követelmény keresztény életünk során is, amely ugyan úgy vonatkozik mindannyiunkra, mint az előző két pont.

{k1991616}

(Dénes Ferenc testvérem riportot készített. Kéring Lászlóval, a Praetorius kórus egyik vezetőjével. Az interjúban megfogalmazott állítások tartalma illetve az egész beszélgetés leközlése miatt a cikket nem engedtem közölni. Telegdi József)

Bemutatkozik az Immánuel együttes • ifj. Kovács Béla

A miskolci ifjúsági napon találkoztam először az Immánuel együttesel. Nagyon megragadott az a szép, nyugodt zene, az énekek szövege, amivel szolgáltak az Úr dicsőítésére. A kiskőrösi fiatalokból álló együttes egyike lehet a keresztény zenét művelő más csoportok mellett a hazai evangélizációk szereplőinek. Külön öröm számunkra, hogy több éves fennállásuk alatt a pünkösdi gyülekezetekben szolgáltak és szolgálnak.

Az együttes vezetőjével, László Tiborral beszélgettem.

– Tibor! Légyszíves, mutasd be az együttes tagjait az Élő Víz olvasóinak.

– Szívesen, négyen vagyunk, mindannyian a kiskőrösi gyülekezetbe járunk. Polereczki Gábor billentyűs és énekel is, Kovács Győző dobol, Sáfár Tibor a basszusgitárosunk, én pedig gitározom és énekelek.

– És te írod a dalszöveget és szerzed a zenét is. Mikor kezdődött nálatok az együttzenélés?

– Tudod, mind a négyen keresztény családból származunk. A zenélést 1981-ben kezdtük, akkor még másik dobosunk volt. Először imaházi alkalmakon, menyegzőkön játszottunk.

1985-től evangélizációs szolgálatot is folytatunk, de nem önállóan, csak a mi zenénkre építve.
– *Neked értékes tálentumod van a komponálásban és az éneklésben is. Hogyan bizonyosodtál meg arról, hogy valóban ez a te szolgálatod, amire az Úr elhívott?*

– Amikor katona voltam, akkor gondolkodtam sokat efelől. Ott találkoztam a mostani dobosunkkal is, együtt katonáskodtunk. Lényeges, hogy az emberi erőlködések közben vagy után rádöbbenjünk, ez az, amit csinálni kell. Sokat imádkoztam és könyörögtem ez ügyben, míg végül az Úr megerősített engem, hogy tovább kell zenélnem. Konkrét küldetést kaptam Tőle, az Ő Igéjéből. Ugyanígy volt Tibor, a billentyűsünk is. Ő ezévben került vissza feleségével a gyülekezetbe. Amikor hívtam, együtt imádkoztak és azonos vezetést kértek a feleségével az Úrtól. A Bibliát megnyitva meg is kapták a vezetést.

– *Tudod, nagyon érdekes az, amikor valakit az Úr konkrétan elhív valamire. Sok fiatal nem tudja, hogyan is történik a megbízás, a küldetés. Erről jut eszembe, honnan ered az Immánuel név?*

– Velünk az Isten. A nevünk egész hirtelen adódott. Gyakran járunk Szabadkára, és Eröss testvér megkérdezte, milyen nevet is irasson a plakátokra. Akkor döntöttünk, hogy Immánuel.

– *Belföldön merre jártok szolgálni?*

– Voltunk Debrecenben, Hajdúsámsonban, Kunszentmiklóson, és most Miskolcon is. Evangélizációs alkalmakra hívnak minket. Mindemellett természetesen otthon is gyakran szolgálunk.

– *Milyen tervek van a jövőre nézve?*

– Legelőször is szeretnénk elmélyülni az Úrban. Aztán pedig szeretnénk saját magunk szervezni az evangélizációkat, elsősorban városunkban és környékén, de másutt is.

– *Még egy utolsó kérdés. Te írod a szöveget és szerzed a zenét is. Én laikus vagyok ezen a téren. Hogyan történik ez nálad? Elhatározod, hogy most éneket írsz?*

– Nem. Szinte magától jönnek a dalok, a gondolatok. Kezembe veszem a gitárt és elkezdek játszani. Amelyik dallam megtetszik, az lassan énekké alakul. A szöveg és a dallam együtt szokott jönni.

– *Valahogy úgy, ahogy Dávid királynak is. Tibor, köszönöm a beszélgetést. Az Úr Jézus áldjon meg benneteket azon az úton, amelyre vállalkoztatok.*

Fontos, hogy zeneileg igényesebbek legyünk • ifj. Perei Imre (Készítette: D. Nagy András)

{k1991617}

A péceli pünkösdi gyülekezetben a fiatalok ének-zenés csoportját néhány éve Perei Imre (26 éves) vezeti. Hogy pontosan mióta teszi ezt, ő maga sem tudja, mert, mint mondja: „hosszabb idő alatt alakult így ki.” Általában ő ül az éneklő kórust kísérő fő hangszer, a zongora előtt is. Alább a vele készült beszélgetést közöljük.

– *Arra kérlek, beszélj a gyülekezetekben lévő ének-zenei ténykedésekről, kialakulásáról.*

– A mostani, könnyebb műfajú zene úgy 10 éve alakult ki gyülekezetünkben. Előtte általában orgona kísérettel énekeltek, illetve többszólamú karénekek is elhangzottak, még előbb – de erre én már nem emlékszem, csak elbeszélésekből tudom –, mandolinos zenekar és énekkar szolgált az összejöveteleken. Néhány éve még alkalmasszerűen pl. karácsonykor, házasságkötés alkalmával összeállt egy kis kamarakórus 8–12 fővel és négyszólamra énekeltek, általában karénekeket.

Később az énekes testvéreknek gyermekeik születtek, lekötötte őket más elfoglaltság, és nem volt egy zenei vezető, akinek ez szívügye lett volna – a mi korosztályunkhoz pedig nem állt igazán közel ez a stílusú zene, így megszűnt a kórus. Mi, ekkor felnövő fiatalok, többféle irányzattal próbálkoztunk – több-kevesebb sikerrel. Jelenleg zenei szolgálataink nagyobb része Istent dicsőítő énekek éneklése, de a gyülekezeti éneklés középpontjában is ez áll. Élő

gyülekezetben, ifjúságban éneklünk és zenélünk, megtapasztaltuk, hogy az újjászületett kereszténynek egyik legcsodálatosabb, legbensőségesebb élménye Istennel, a Szentlélektől ihletett és irányított éneklés.

– *Meg tudnád-e a közismert stílusjelölések egyikével határozni, hogy milyen zenét játszatok?*

– Arra törekszünk, hogy a meglévő hangszereinkkel, de zenei ismeretünk növelésével a könnyűzenén belül Isten dicsőítését többféle stílusirányzatban is megszólaltassuk.

– *Egy-egy alkalomra nyilvánvalóan készültök. Hogyan? Hogy épül fel a kórus?*

– Gyakorlásra egy hétköznapi estét és vasárnaponként az esti istentisztelet előtti egy órát szánjuk. A próbákon való részvétel, némi biztatás árán, olyan 90%-os. A kórus kb. 40 főből áll. Kísérő hangszerek: zongora, szintetizátor, egy gitár, és egy dob. A kórus utánpótlását az újonnan megtértek közül e szolgálatot vállalók adják.

– *Milyen forrásból veszitek énekeiteket?*

– Általában saját magunk fordítunk angol nyelvű amerikai énekeket. Kevés németből fordított éneket is tudunk. Már próbálkozom saját magam is írni és hangszerelni énekeket. Erre biztatok másokat is.

– *Az imaház falain kívül megjelentek-e máshol is énekléssel zenéléssel bizonyos tenni? Ha igen, milyen tapasztalatotok van?*

– Tág lehetőség nyílt meg előttünk is. Több alkalommal szolgálhattunk általános és középiskolákban, művelődési házakban, nagyobb szabású szabadtéri koncerteken, de megfordultunk már más közösségekben, egyházakban is. Zenénk és énekeink főképp a fiatalokat ragadja meg. Hála Istennek, hogy ifjúságunkat közel a duplájára szaporította néhány év alatt, de más korosztályokból is térnek meg emberek. Az újjászületett fiatalok különösképpen vonzódnak és többnyire be is kapcsolódnak éneklésünkbe.

– *Éri-e kritika zenei szolgálatotokat pl. az idősebb gyülekezeti tagok vagy más közösségek, esetleg a kívülállók részéről? Ha igen, milyen jellegűek és hogyan értékelitek ezeket?*

– A péceli gyülekezetben az idős testvérek, úgy érzem, teljes mértékben elfogadták együttesünk zenei stílusát. Ez abból is látszik, hogy örömmel együtt énekelnek és tapsolnak, többször ők kezdik a felállást egy-egy dicsőítő éneknél. Persze, amikor a gyülekezetben először szólalt meg a dob a kísérő hangszerek között, kissé féltünk a testvérek reagálásától. Járva az ország más gyülekezeteiben is, nem mindenhol tapasztaljuk a maradéktalan elfogadást. Sőt... Némely közösségek elutasítják a könnyűzenét, melyet sok esetben kisebb rendűnek tekintenek, mint a komolyzenét illetve a karéneklést. Az esetleges kritikák nem csupán a műfaj, hanem annak színvonala ellen is irányulnak – ez utóbbi megfontolandó! Fontos, hogy éneklésben tovább képezzük magunkat, zeneileg és technikailag is fejlődjünk.

– *Szerinted szükség van-e a pünkösdi gyülekezetekben komoly zenére?*

– Ahol vannak művelői, ahol igény van rá, ott igen.

– *Annak ellenére gondolod így, hogy mára már azokban a gyülekezetekben sincs négy vagy többszólamú énekkari szolgálat, ahol ennek több évtizedes hagyománya volt?*

– Szükség van, mert van olyan réteg, akik ezáltal jobban ki tudják fejezni magukat Isten felé, vagy akikhez a komolyzenén keresztül könnyebb eljuttatni az evangéliumot.

– *Igen, de a kérdés az, hogy gyülekezeteinkben van-e ilyen „réteg”, nem fogyott-e el teljesen?*

– Hogy országosan ez hogyan áll, nem tudom megítélni.

– *Kérlek, beszélj még terveitekről!*

– Szeretnénk, ha dicsőítő énekeink még inkább összeforrnának a Szentlélek általi „új énekléssel”. Természetesen folyamatosan tanulunk énekeket, amelyek közül néhányat kotta illetve kazetta formájában szeretnénk kiadni, még ebben az évben.

– *Köszönöm a beszélgetést.*

{k1991618}

MAGÁNVÉLEMÉNY

Forgósél • Kecser István

Mostanában sokszor vitába szállok önmagammal. No, ez nem olyan veszekedős hangulat. A vita egészen csendben zajlik, ott a szívem mélyén. Azután most, amikor már „kicsordult a poharam”, hát papírt fogok és csendes elmélkedéseimet, vívódásaimat közzé teszem. Lehet, hogy másoknak is vannak ilyen, még ki nem mondott gondolatai.

Mindannyian világosan látjuk, hogy a különféle jellegű változások sodrában élünk. A társadalmi, a politikai, a szemléletbeli változások, újdonságok nem kímélik Krisztus gyülekezetét sem, így Közösségünk sem kivétel ez alól. A korábbi „csendes vizeket” sokszor száguldó szélvihar korbácsolja fel.

Közösségünk gyülekezeteiben helyileg keletkezett „szél”, vagy „import szél” mozgatja meg a régi „sima víztükröt”. De hát ne képekben beszéljek csak, hanem nyíltan és tárgyilagosan. Az első, amelyet a legfontosabbnak tartok: semmiképpen nem akarok az Isten Lelke, a Szentlélek ellen véteni, vagy csak megszorítani is. Pünkösdi vagyok, maximálisan respektálok a Szentlelket és munkálkodását. A Szentlélek keresztséget, annak örömét, áldását 1955-ben éltem át első alkalommal, s azóta is kegyelmes hozzám az Úr, Lelkének kiáradását illetően.

Jézus, amikor egy ördögösből úzött ki ördögöt, a farizeusok ezt sátán munkájának és erejének nyilvánították (Mt 12,31–32; Mk 3,28–29; Lk 12,10 és még lásd Ézs 5,20). Jézus ezen esemény után mondja, hogy minden bűn megbocsáttatik, de aki a Szentlélek ellen szól káromlást, annak sem ezen, sem a más világon meg nem bocsájtatik. Tehát Jézus szavai nyilvánvalóvá teszik, hogy Isten Lelkének munkáját sátáninak mondani, ez a Szentlélek elleni bűn. Minden bizonnal ennek a másik oldala is igaz, aki sátán szellemének munkáját a Szentlélek munkájának mondja, az is vétkezik a Szentlélek ellen. Ezért az ige konkrét felhívása: vizsgáljátok meg a lelkeket (1Jn 4,1; Mt 7,15–23; 1Kor 12,10), hogy vajon Istentől vannak-é?

Fentebb mondtam, hogy részesültem én is a Szentlélek keresztségben. Csodálatos volt megszólalni „mennyei nyelven” úgy, ahogyan a Lélek adta (ApCs 2,4; 10,44–47; 11,15–16). Manapság gyakorta előfordul evangélizációs alkalmakon, hogy imádkozás történik Szentlélek keresztségért, kézzel. Ez teljesen biblikus, hiszen ugyanígy cselekedett Pál apostol Efézusban, amikor kézzel rájuk szállta a Szentlélek (ApCs 19,5–6).

Az Ige összefüggéseiből tudjuk, hogy nem Pál, hanem Jézus Krisztus kereszttel Szentlélekkel. Ezt már bemelegítő János is kijelentette (Mt 3,11; Mk 1,8). Nem tartom biblikusnak az ilyen fajta „segítség”, hogy „mondd gyorsan”, „ne magyarul imádkozz”, „ereszd el magadat”, stb. A Szentlélek keresztséget nem lehet kiereszokolni, a nyelveken szólást nem lehet megtanulni és vezényszóra tenni. Azt vágnunk kell, imádkozni kell érette Jézus vérében megtisztított lélekkel. Isten tiszta edénybe adja Lelkét, s amikor megérkezik, túlradó örömmel, túlcordul. Ilyenkor a „más nyelveken” történő megnyilatkozást nem lehet elfojtani. Tudom azt, hogy Isten nem egy séma szerint adja Lelkét, de semmiképpen nem „megrendelésre” és nem emberi, sportszerű formulákra. A Szentlélek isteni személy és nem levegő, amit be lehet lélegezni.

Meg vagyok győződve arról, hogy Isten erejének jelenlétében az ember megsemmisül, összerogyik a felséges Isten szentségének a hatása alatt. Erről tanúskodik több bibliai történet is. Itt csupán egy néhányat említek. Ezékiel próféta az Úr dicsőségének látására a földre zuhant, orcájára esett (Ez 1,28; 2,1–2). Dániel az Ulai közén Gábiel arkangyal jelenlétében ájtultan, orcájával a földre esett (Dán 8,17–18), egy másik mennyei jelenés alkalmával szintén orcájával a földre zuhant (Dán 10,9). János a Pátmosz szigetén a megdicsőült Krisztus

lábaihoz esett (Jel 1,17).

Jézus gyógyítói szolgálatában sem, a démonok kiűzése során sem találkozunk olyan jelenségekkel, hogy emberek ilyen alkalomkor a földre zuhannak. Az előbb említett esetekben az Úr dicsőségének jelenlétében arccal esnek a földre – és nem hanyatt –, az isteni kijelentés fogadói.

Sajnálatos, hogy napjainkban akár az illető megtéréséért, akár testi gyógyulásért vagy Szentlélek keresztségért történik „evangélizációs” jellegű imádkozás, az „alanyok” hanyatt esve a földre zuhannak különösen külföldi evangélisták által... vizsgáljátok meg a lelkeket... Átélttem én is, hogy jó dolog dicsőíteni az Urat, dicsérni csodálatos szeretetét a Szentlélek által (Jn 16,14; Róm 8,15–16). Ezért a sok-sok felhívás Isten dicséretére a Zsoltárokból (Zsolt 31,1; 65,2; 68,33; 100,4) és az Újszövetségben is (Zsid 13,15; Jak 5,13; 1Pét 2,12; 4,14 stb.). Tudom, hogy Isten Izráel dicséretei között lakozik (Zsolt 22,4). Úgy hiszem, hogy Isten a bölcsesség és a rend örök forrása. Tettei, megnyilatkozásai a Szentlélek által történnek. S mind azok, akik a Lélektől vezéreltetnek megnyilatkozásaikban, tetteikben – bármilyen nagy is az örömük – nem cselekszenek éktelenül, nem botránkoztatnak másokat, érzékeny figyelemmel vannak a másokra.

Manapság különleges formáit „éljük át” Istent dicsőítő aktusnak. Fület siketítő kemény zene, ordító, kiabálós, erőlködő éneklés, mozgás, ugrálás (majdnem táncolás), éneklés közben forróra tapsolt tenyerek zaja, bekiabáló „huhogás”. Hát ez az Isten dicsőítése!? Isten tényleg ezek között lakozik, amikor látványosság és testi megnyilatkozás mindez? Ez lenne a megváltott, megszentelt Léleknek túlaradó, áldott öröme??!! Hosszú hajú fiúk, rövid hajú leányok, pillangó kisasszony módjára öltözött „hölgyek” (bocsánat!), akik dicsérik Izráel Istenét! Hát ez a fennkölt, megdicsőült öröme a Léleknek? S tesszük (!) mindezt azért, hogy az igének elkészítsük a helyet szívünkben, s ráhangolódjunk az isteni hullámhosszra, amelyen majd tudjuk „venni” a mennyei áldást.

Dilemmában vagyok. Lelkemben küszködöm. Félek, hogy ebben a zajban nem hallom meg az Úr drága, szelíd hangját. Aki nem a nagy, erős szélben, a hegyeket tépő, zúgó viharban, ami még a kősziklát is megszagatta, nem a földindulás morajlásában, nem a lángoló, perzselő tűzben – hanem egy halk, szelíd hangban akar hozzám szólni (1Kir 19,11–13). S arra gondolok, Illés módjára el kellene rejtenünk Isten dicsősége előtt orcánkat, amikor megkérdezi: hát ti mit csináltok itt?!

Mondják: vége a régi, csendes, tradicionális, liturgiába merevedett istentiszteleti formának. Más idők vannak. Ahol nincs hang, ott nincs élet, ott nincs fejlődés. Ez a kor ezt követeli. Így lehet elérni a ma embereit. Más kell, mint ami ezelőtt volt. Részben meg is értem ezt az érvelést. De attól félek, hogy valahol vétünk a Szentírás örök érvényű isteni normái ellen. S összekeverjük Isten áldását, a Szentlélek általi örömet, a hangulattal, a pszichikailag felspannolt, túlfűtött érzelmi lángolással.

Isten dicsőítését sokféle módon tehetjük, a Biblia kijelentéseit figyelembe véve. Különösen a Zsoltárokból olvashatunk sok változatot. Így pl. a Zsolt 149,3 és a Zsolt 150,4 verse szerint Isten dicsőítése táncokkal is történhet. Dávid örömeiben táncolt a frigyháza előtt, amikor Obed-Edom házától felvitték Jeruzsálembe (2Sám 6,12–16). Mikál, Saul lánya ezért megutálta Dávidot, amely miatt magtalanná vált (2Sám 6,23). Viszont Heródiás leányának tánca Heródes előtt, bemelegítő János halálát eredményezte (Mt 14,6–10).

A túlaradó örömben történő hívőies mozgás, ugrálás, táncolás (láttam már ilyen határainkon belül is) Isten dicsőítésének egyfajta módja. Ha ez igazán a Lélek által történik, akkor nem éktelen, nem botránkoztató, nem visszataszító, nem hivalkodó és főleg nem hamis érzelmeket ébresztő, s mást erre nem kényszerítő. Ha ez olyan közösségben történik, ahol botránkozásul szolgálhat, Isten ítélete utoléri a botránkoztatót (Mt 18,6–7; Lk 17,1–2). Igaz Pál apostol Lélek általi intése: „ne szerezzetek megütközést vagy megbotránkozást” (Róm 14,13; 1Jn 2,10; 3,14).

Furcsa, de igaz, hogy néhány helyen szokássá válik a tapsolás a gyülekezetben. Kínosan életem át egy összejövetelem, amikor az „előadó” testvér (külföldi) ízes sztori sorozatot mondott el bizonyosságul, s előadás közben 3–4 mondatonként megtapsolta őt a gyülekezet. Ilyenkor hát illene tapsolni mindenkinek, mert aki nem teszi, azt megfigyelték és ... (visszaemlékezem a régi, munkahelyi társadalmi gyűlésekre, ott is tapsolni kellett, mert aki nem tette, azt megfigyelik és..., s hol van már az az idő?!). Hát tapsolunk az énekeszoport frappáns szolgálata után, megtapsolunk embereket, mert valami jót mondtak, a zenészek jól játszottak, még Jézusnak is tapsolunk (mintha igényelné tőlünk), vastapssal visszatapsolunk egy ének-, vagy zeneszámot. Tapsolunk, mert ha nem, akkor nem vagyunk lelkiek és Lélek által örvendezők a tiszteletre méltó külföldi vendég előtt, tapsolunk, nehogy elduguljon a dollár csatornája. Tapsolunk a kemény rock zene „isteni” szövege hallása után. Tapsolunk, mert Isten dicséretei között lakozik. S közben a szószék környéke színpaddá válik, a szolgálattelvők szerepelnek, a prédikátor előadást tart; Isten háza színházzá, kultúrházzá válik és nem fordítva. Tapsolunk, örvendezünk, s közben haragszunk egymásra, nem tudunk a másikkal megbocsátani, frakciókat képezünk, politizálunk. Külön válik a gyülekezeti és mindennapi életünk. A gyülekezetben örvendező, tapsoló, szenzációt hajszoló hívők vagyunk, otthon hangoskodók, kérlelhetetlenek, házsártosak, fukarok. Képmutatók a gyülekezetben, képmutatók otthon.

Jó volna már rádöbbszünk arra – amíg van időnk – hogy Isten ünneplésünket szentül és tisztán szeretné látni.

Mostanában sokszor vitába szállok önmagammal. No ez nem olyan veszekedős hangulat. A vita egészen csendben zajlik, ott a szívem mélyén. Azután, most, amikor már „kicsordult a poharam”, hát papírt fogtam és csendes elmélkedéseimet, vívódásaimat közzé tettem. Lehet, hogy másoknak is vannak ilyen, még ki nem mondott gondolatai.

KÖRKÉP

Ifjúsági találkozó Miskolcon • ifj. Kovács Béla

Október 11–12-én Miskolcon ifjúsági találkozót szervezett a helyi gyülekezet ifjúsága. Már régóta készülődtek erre az alkalomra, hiszen nyárra tervezték először a találkozót, ami végül is most valósult meg.

A péntek délután kezdődött eseményen kiskőrösi, debreceni, hajdúsámsoni, ózdi és békési fiatalok vettek részt a házigazda miskolciak mellett. A szombat délelőttre tervezett utcai evangélizációt azonban az egész napos eső elmosta, így csak az egyik diósgyőri áruházban tudtunk kis traktátusokat osztogatni az embereknek. Hisszük, hogy ez is meg fogja hozni a gyümölcsét a későbbi aratáskor.

Visszaérkezve az imaházba, kellemes meglepetés volt számunkra a kiskőrösi „Immánuel” együttes közel háromnegyed órás szolgálata. Mindannyiunk számára felejthetetlenek maradnak szép énekeik. Igaz, ők is elsősorban az utcai evangélizációra készültek, de a teremben is legalább annyira megáldotta őket és minket az Úr, mint a szabad ég alatt. A délután folyamán került sor a többi vendégtestvérek szolgálatára. Az ózdi fiatalok bizonyágtevése és énekei mellett a debreceni fiatalok szolgáltak énekkel. A békésiek pedig egy derűre hangoló jelenetet adtak elő *Az orvosnál* címmel.

Majd az igeszolgálat következett, amit D.Nagy Tamás testvér végzett. Mindannyiunkat megragadott az általa megszólaló Ige: Hogyan viszonyuljunk az utolsó időkhez?

Szolgálatában kiemelte, hogy nekünk a szellemi hatalmasságokkal van harcunk, akik a

levegőben vannak (Ef 6,12), és ellenük csak szellemi módon harcolhatunk. Majd Salamon király példáját állította elé, aki Istentől bölcsességet kért, hogy tudjon az Ő rendelkezései szerint élni és engedelmeskedni. Ez az, amire nekünk az utolsó időkben szükségünk van: a bölcsességre, hogy Isten akaratát felismerve engedelmes életet éljünk. Ez a lehető legnagyobb kérés, amivel az Úr elé állhatunk (Jak 1,5). Az Ő Szent Szelleme az, aki megajándékoz bennünket értelemmel és bölcsességgel. A bölcs ember képes csak behatolni az ellenség erődítményébe, hogy legyőzze azt (Péld 21,22).

Akik ott voltunk, a nap végeztével örömmel, az Úrban megerősödve és az Ő iránti hálával szívünkben térhettünk haza. Köszönet illeti miskolci testvéreinket is, akik a vendéglátásban és a finom ebéd előteremtésében szorgoskodtak.

Adja az Úr, hogy a pünkösdi fiatalok között a jövőben egyre inkább visszhangra találjon az együttlét és együttszolgálat öröme.

Kánó – 91 • Simon Géza

1991. augusztus 12–17 között a szabadkeresztény testvérek kánói üdülőjében 48 gyermek és felnőtt részvételével az Ózd környéki területéről érkezve megtartottuk az első saját szervezésű gyermektáborunkat. A táborozás ideje alatt végig megtapasztalható volt a Szentlélek munkája. A gyermekszívek boldogan nyíltak meg az Úr előtt. A bibliafoglalkozásokon Noé életét dolgoztuk fel. Az egész hétre szóló aranymondás is buzdította a gyermekeket az Úr Jézus befogadására. A lelkimunka mellett nagy hangsúlyt kapott az egészséges életmód is. Az asztalitenisz, futball nagy tetszést aratott gyermekek és felnőttek között. A manuális foglalkozásokon az előre elkészített Noé bárkájába gyurmázták az állatokat. A „Kánói virágoskertbe” mindenki beragaszthatta a maga kis virágát. Ajándékok is készültek az otthonmaradottak részére. A felnőttek missziós történetei nagy sikert arattak, úgyhogy a gyerekek is fölbuzdulva 4–5 hasonló történetet rögtönöztek. Augusztus 15-én vendégül láttuk Sawn és Jurgens Bach házaspárt, akik délelőtt gyermek, este pedig felnőtt evangélizációs istentiszteletet tartottak, amelyen a falu lakói közül is sokan résztvettek.

A pénteki táborúzz mellett hirdettük ki a hét folyamán tartott versenyek győzteseit, és másnap délelőtt a jutalmat is kiosztottuk. A felnőttek és gyermekek között kialakult bensőséges kapcsolat maradandó élményt jelentett valamennyiünk számára.

Hálát adunk a mi Urunknak, hogy megáldotta a szolgálattevőket, a tábor vezetését, a szakácsokat! Másokat is szeretnénk buzdítani táborok szervezésére, vagy a meghirdetett táborokban való részvételre, hiszen az Úr maga is ezt mondja nekünk:

„Engedjétek hozzám jönni a kisgyerekeket.” (Mk 10,14)

Pécs • Kázmér Pál

Kemény fizikai munkával telt hat és fél évre emlékeztünk november 10-én hálaadással. Igaz, már egy éve az új templomunkban gyülekezünk, de a munkák csak most jutottak olyan stádiumba, hogy megkaphattuk a hatóságoktól a használatbavételi engedélyt. Hittel, pénz nélkül kezdtük el a nagy munkát 1985 nyarán. Nagy erőfeszítés volt a telek megvásárlása is, amire az évekig gyűjtött forintjaink nem voltak elegendőek, de csodálatosan megtapasztalhattuk, hogy Isten gondoskodott a mindennapi szükségleteinkről. Soha nem adott két napra valót előre, hanem minden napnak meg volt a maga terhe.

Hálásak vagyunk Istennek és testvéreinknek is, akik részt vállaltak ebből a munkából mind az anyagi, mind a fizikai terhek viseléséből. Gyülekezeteink és külföldi testvéreink anyagi támogatása az összes költséghez viszonyítva 15–20% volt.

Elérzékenyülve emlékeztünk meg Szomor Imre testvéréről, aki tavaly az ideiglenes megnyitón még részt vett. Amíg tehetette, szinte az utolsó pillanatig együtt viselte velünk a terheket, még a

betegágyán is.

Délelőtt 10 órakor kezdődött az ünnepi megnyitó istentisztelet. Tóth László elnök testvér igehirdetése és avató imádsága után az önkormányzat és az egyházak képviselői is szóltak a gyülekezetnek. Délután hálaadó nap jelleggel folytatódott istentiszteletünk.

Megértettük Isten üzenetét. A lelki ház építése most kezdődik. Ezen az építkezésen szeretnénk töretlen lendülettel továbbmunkálkodni, mint Isten munkatársai.

{k1991619}

105. születésnap! • *Pintér Imre*

Az Élő Víz egy évvel ezelőtti számában beszámoltam gyülekezetünk kedves tagjának, Ordasi Istvánné testvérnőnk születésnapjára megemlékezéséről, s ennek kapcsán küzdelmes, de mindenkor az Úrban bízó életéről.

Akkor még gondolni sem mertem rá, hogy egy év múlva még mindig közöttünk lesz.

November 11-én ünnepeltük 105. születésnapját testileg már nagyon legyengült, de hitében csodálatosan erős, drága testvérünknek, aki így módon rácáfolt az emberi várakozásokra, ezzel is bizonyítva a hit hatalmas erejét.

{k1991620}

Egy fénykép a „régiből”, amikor még csak 100 éves volt. A kép a gyülekezeti ünnepségen készült Inárcson.

GONDOLKODÓ

Válság előtt az emberiség • *dr. Ray H. Hughes (fordította: Pánczél János)*

Felmérve a világ jelenlegi helyzetét, többszörös válsággal kell szembenéznünk. Egy tv-műsorban az egyik tudós szakember azt állította, hogy az emberi fajt a veszélyeztetett fajok listájára kellene felvenni.

Az ember megtervezett egy csodálatos gépezetet a technika által, és elvesztette uralmát felette. A melléktermékek azzal fenyegetnek, hogy megmérgezik és megfojtják, mégis képtelennek látszik arra, hogy uralmat gyakoroljon fölött a gépezet fölött. Nagy szakértelemmel rendelkeznek a technika területén, ami segítségre van, hogy elmeneküljön tette elől, de nagyon kevés van ebből a szakértelemből a lelki és a társadalmi kérdések területén. „Az ember saját magát sodorta a szakadék szélére” – mondta Harold Shane – „fenyegetve egy megalkuvást nem ismerő tönkretett természeti környezettől. Ő maga veszélyessé vált a természet számára, de még inkább a saját maga számára.”

Nemcsak környezeti válsággal kell azonban szembenéznünk, mert ez a veszély fennáll az élet szinte valamennyi területén. Válság előtt vagyunk az energiaforrások, a vallás és nem utolsósorban az erkölcs területén. Egyik válság a másik után, melyek mind az emberiséget fenyegetik.

Válság az energiaforrások területén

A rádió és a tv kénytelenek odafigyelni ezekre a válságokra, és ezáltal félelmet és nagy aggodalmat idéztek elő a világban. Az ilyen újságcikkcímek, mint „Az elkövetkező világ”, „Világméretű éhség kilátásai”, „A fölösleg csökkenésének és az árak emelkedésének következménye világéhség lesz”, már szinte közhelyek. Az éhezés már a világ számos részén valóság. Afrikában, a Szahara vidékén eddig is százezrek haltak már éhen. R. B. Anderson a

közeljövőben várható események szakembere így nyilatkozott: „Indiában és Bangladesben ezután minden évben százmillió ember halálával kell számolni.” Annak tudatában, hogy a világ lakosságának kétharmad része éhen megy az ágyba estéenként, és hogy a világ élelmiszerkészletei egyre jobban fogynak, az egész emberiség kénytelen szembenézni egy lehetséges éhínség szörnyű valóságával. Ez a tény teszi az Úr Jézus Krisztusnak az utolsó napokról szóló próféciját – „lesznek éhségek” (Mt 24,7) – napjainkban aktuálissá. Amíg egyeseknek kétségeik vannak az energiaválság kiterjedését illetően, addig a világ különböző részein máris kétségbeejtően nagy az energiahiány. Tudomásunk van arról, hogy az üzemanyag egyes vidékeken olyan ritka, hogy az átlagember számára egyáltalán nem érhető el. Az igények nagyobbak, mint az energiatermelés. A hiányok szinte máról holnapra keletkeznek. A pénz nagy fellegvárai ledőlnek, üzleti vállalkozások, melyek eddig sikeresnek látszottak, hirtelen csőd elé kerültek. A világ számos országában döbbenetesen nagy adósságok halmozódnak fel. Bárhogy is nézzük tehát, a valóság az, hogy egy végzetes gazdasági válság közepében állunk.

Kulturális és politikai válság

A kulturális válságot egy történész a következőképpen írta le: „Nincs XX. századi kultúra, csupán XX. századi átmeneti idő van; és az összeomlás zaja oly hangos, melyben egy pillanatnyi nyugalom nélkül hatalmas lépést teszünk meg a XIX. századból a XXI.-be, ahol majd megláthatjuk, hogy hol tartunk. A XIX. és a XXI. század között tehát óriási a szakadék.” – A politikai színtér világszerte rossz hírnévbe került. Az emberek alacsony színvonalú taktikák folytán, amelyben azt honorálták, amivel meg lehetett félemlíteni a világot, az egész társadalom a bizalmatlanság és a zűrzavar légkörébe került.

A keresztény civilizáció hanyatlásával és a pogány rendetlenség előretörésével nézünk szembe. Új vallási irányzatok, amelyek a történelmi keresztény hitet kigúnyolják, széles körben elterjedtek és követők ezreire találnak olyanok között, akik valamikor kereszténynek számítottak, legalábbis tradicionális értelemben. Az okkult világ szintén felhívta magára a figyelmet a megüresedett kereszténység közepette, s az emberek kiútnak gondolt vallások felé vonzódtak, békességet és beteljesedést keresve. Fiatalok képesek lenyírni a hajukat és keleti öltözetet felvenni magukra, hogy Krisna tanait terjesszék. Ezek a megtévesztett rajongók buzgón tesznek tanúbizonyságot, miközben énekeket énekelnek és irataikat terjesztik repülőtereken és egyéb sok embertől látogatott központi helyeken világszerte. Ezek főleg fiatalok, akik életük irányát és beteljesülését keresik. Zavar és összeomlás jellemzi tehát a vallásos világot.

Vallási és erkölcsi válság

A vallási hanyatlás következménye mindig erkölcsi hanyatlás. Ezért a legkomolyabb válság, amellyel szembe kell néznünk, az erkölcsi válság. Ez a hanyatlásnak, a romlásnak a legvégső formája, amit egy civilizáció elviselhet. Olyan világosan tárja elénk a Biblia a következő igazságot: „És amiképpen nem méltatták az Istent arra, hogy ismeretükben megtartsák, azonképpen odaadta őket az Isten méltatlan gondolkozásra, hogy illetlen dolgokat cselekedjenek.” (Róm 1,28)

Amikor a nemzetek életének, tetteinek középpontjában nem Isten áll, akkor erkölcsi elítéltetés alá esnek. Az a hangzavar és zűrzavar, amit magunkról hallunk, az egy keresztény civilizáció halálhörgése. Tanúi vagyunk, hogy azt, amit mi eddig keresztény civilizációnak nevezünk, ebben a formában fel kellene adnunk. Öngyilkos futamban vagyunk, amely a romlás felé halad.

De a válságok mindig teremtettek olyan férfiakat és nőket, akik felemelkedtek a lehetőség szintjére, és nagy hőstetteket vittek véghez. A lehetőségeket mindig valami nagy dologért mutatták be. A kínai nyelvben a válság szónak két jelentésárnyalata van; az egyik veszélyt

jelent, a másik lehetőséget. Tehát a válság egy veszélyes lehetőség vagy egy lehetőség a veszélyhelyzet kellős közepén. Ezek a napok nagy lehetőséget adnak nekünk az evangélizálásra, a missziói munkára.

Megkülönböztetett tudatossággal kell ezekkel a válságokkal szembenéznünk. Olyan sok ember nem érzékeny az időkre vonatkozóan. Saját koruktól elszakasztva élnek, mintha erkélyen lévő passzív tanúk lennének, vagy a mellékutakon állnának. Kell, hogy tudatosság legyen bennünk az élet célját illetően. Isten a saját gyönyörűségére és dicsőségére teremtett bennünket. Arra hívott el bennünket, hogy a föld sója és a világ világossága legyünk. A só tartósítószer. Tehát a mi misszióink arra hivatott, hogy a romlás forró edényébe só rakjunk. Van egy nyilvánvaló reménytelenség a világ történelmének jelenlegi állapotában, de az a mi Istentől való felelősségünk, hogy erőt vigyünk oda, ahol gyengeség van, édest oda, ahol keserűség és felépülést oda, ahol leromlás. Óriási szükség van olyan emberekre, akik Istennek odaszánt étellel ezt a generációt önzetlenül szolgálják.

Tudatában kell lennünk az örökkévaló értékeknek. Az ideigvaló dolgoknak az örökkévalóság céljait kell szolgálniuk. Az értékeknek ebben a megítélésében van elrejtve az emberiség felé való szolgálat ösztönző ereje. Egy erősen technikai beállítottságú társadalomban hajlamosak vagyunk az embert megfosztani emberi mivoltától, és a dolgok kezdenek uralkodni felettünk, ahelyett, hogy szolgáljunk lennének. De ha mi uralkodunk a dolgok felett, akkor szolgálni fognak bennünket az örökkévaló javakért.

Igyekezzünk tehát felelősségteljesen és buzgón kihasználni azt a komoly lehetőséget az Úr aratásában és az evangéliumnak a Szentlélek hatalmával való hirdetésében, amit ez utolsó időkben a válságok kínálnak fel a számunkra.

Az evolúcióról • Kovács Zoltán

II. rész: Mégis van evolúció?

Van, de nem olyan!

A kérdésre adott furcsa válasz magyarázata a következő: Az evolúcióval foglalkozó kutatók megkülönböztetik a nagy léptékű evolúciós változásokat (makroevolúció) a kis léptékű változásoktól (mikroevolúció). Hétköznapi értelemben evolúció alatt a törzsfajlódást (filogenezis) értjük, az élő anyag élettelenből való előállítását, és a mai élőlények lassú, fokozatos kifejlődését az első őselőlényekből. Az emberek tudatában elterjedt evolúciófogalom tehát többé-kevésbé megfelel a kutatók által használt makroevolúciónak. Ilyen jellegű evolúció (helyesebben: filogenezis) természetesen nincs, ezt a Bibliából tudjuk Isten kijelentése alapján. Mikroevolúció viszont valóban van, ezt szerencsés esetben magunk is megfigyelhetjük.

A kutatók szerint a (mikro-)evolúció a gényakoriság bárminémű megváltozása a populációban (népességben). Ezzel az evolúciófogalommal dolgozva természetesen van evolúció, hiszen már egy egyed születése vagy halála is evolúciónak számít, mivel megváltoztatja a populáció gényakoriságát. Ilyen értelemben mesterséges evolúció a háziállatok és a termesztett növények nemesítése. Kismértékű evolúciós változásokat a természetben is megfigyelhetünk.

A természetben zajló evolúció közismert példája az angliai nyírfaaraszoló lepkék esete. E lepkék előszeretettel telepsznek a fehérkérgű nyírfák törzsére pihenni. Fehér színükkel és a szárnyaikon lévő fakéregszerű rajzolatukkal szinte észrevétlenül belesimulnak a nyírfák törzsébe, és így rejtve maradnak a rájuk vadászó madarak fürkésző tekintete elől. A XVIII. századi Angliában élő nyírfaaraszoló is fehér színűek voltak, s így könnyen áldozatul estek a madaraknak. Az ipari forradalom idején Angliában rendkívüli méretű iparosítás zajlott le. A levegőbe kibocsátott mérhetetlen mennyiségű füst, por, korom megtette a magáét. A

szennyezett levegőből a por és a korom többek között a nyírfák törzsére is kiülepedett, ami miatt a fehér nyírfák egyre szürkébbek, mi több, feketék lettek. A korábban a fehér nyírfaaraszoló lepkéket segítő szelekció iránya megváltozott, ekkortól a fekete lepkék kerültek előnybe. A fekete lepkék beleolvadtak a megfeketedett fakéregbe, szemben a fehér lepkékkel, melyek most szinte világítottak a nyírfák törzsén. Természetes, hogy a madarak ezentúl a fehér lepkéket pusztították el könnyűszerrel, míg fekete társaik észrevétlenül maradtak. A megváltozott irányú szelekció miatt megfordult a fehér és a fekete színű lepkék aránya. A múlt század végére az angliai nyírfaaraszoló elsöprő többsége fekete lett, és alig volt található néhány fehér színű egyed. Evolúció zajlott le: röpke száz év alatt a fehér nyírfaaraszoló feketévé váltak. Mindezt az tette lehetővé, hogy a populációban már eredetileg is volt néhány fekete egyed. (Tehát ezeket nem a szelekció hozta létre!) Sok ehhez hasonló evolúciós történetet ismerünk a természetből. Sőt, mi több, néha még új fajok keletkezése is lejátszódik a szemünk előtt! Például egy USA-beli békafaj napjainkban válik szét két új fajra. De hogyan lehetséges ez? Nem mond ez ellent a Bibliának? Mégis az evolúcionistaoknak lenne igazuk?

Az Ige szerint Isten az élőlényeket „nemük” szerint teremtette. (1Móz 1) A „nem” meghatározatlan rendszertani kategória. Hajlamosak vagyunk első olvasásra a „faj”-jal azonosítani, de ez a fentiek következtében helytelen. Ha a „nem” „faj”-t jelentene, akkor már nem keletkezhetnének új fajok manapság, a teremtés lezáródása után. A „nem” tehát a „faj”-nál magasabb rendű rendszertani kategória lehet. Új fajok létrejöhetnek jelenleg is, de nem az olyan nagyobb egységek, amiket Isten teremtett. Nagyobb élőlénycsoportok (pl. lófélék) kialakulását valóban nem is figyelhetjük meg a természetben.

Láttuk, hogy (mikro-)evolúció valóban van. Erős fenntartásaim vannak ugyan, de még azt is elismerem, hogy talán elméletileg lehetséges az, hogy a jelenlegi élővilágot az evolúció hozta létre. Mindez azonban nem azt jelenti, hogy így történik meg. Ez a helyzet az evolúciós elmélettel is. Elméletileg lehetséges (talán), hogy az élőlényeket az evolúció teremtette. A valóságban viszont Isten teremtette az élőlényeket, köztük az embert is!

Isten a teremtéskor két fontos törvény keretében szabályozta az élőlények létezését a Földön. Az egyik, hogy az élőlények képesek önmagukhoz hasonló utódokat létrehozni, sőt erre törekcsenek különböző mechanizmusok révén. A másik, hogy a genetikai azonosságot biztosító mechanizmus meghibásodása révén az utódok különbözhetnek szüleiktől, s ezáltal Isten az élőlényekbe elhelyezte az evolúcióra való képességet. Evolúció csak öröklődési hiba révén jöhet létre. Emiatt várható, hogy az evolúciós változások általában hátrányosak az adott élőlényre, és nem segítik elő annak jobb beilleszkedését a környezetbe. Várható, hogy a teremtés pillanatától időben távolodva az élőlényekben egyre több genetikai hiba halmozódik fel, például, hogy egyre több örökletes betegséget hordoznak testükben. Ellenőrizzük e következtetés helyességét a Bibliából!

A Biblia nem természettudományos olvasókönyv, de tartalmaz egyes utalásokat, melyek alapján felvázolhatjuk, hogy mi történt az élőlényekkel a teremtés után. Isten az élőlényeket tökéletesre, génjeiket hibátlanra teremtette. A teremtés után elkezdődött az evolúció. A véletlenszerű mutációk csak rontani tudtak ezen az isteni tökéletességen. Egyre több káros gén került át az utódokba. A folyamatot két területen követhetjük nyomon a Bibliában.

1. Az emberi élet hosszának rövidülése. A teremtés utáni első nemzedékek átlagéletkora 900 évnél is hosszabb volt (1Móz 5), és a pátriárkák történetében Józseffel bezárólag, láthatjuk, hogy az emberek átlagéletkora fokozatosan az Isten által meghatározott 120 évre (1Móz 6,3) csökkent. Az átlagéletkor Mózes idejében már eléri a napjainkra jellemző 70–80 évet: „A mi esztendeinknek napjai hetven esztendő, vagy ha legfeljebb nyolcvan esztendő.” (Zsolt 90,10a, Mózes imádsága)

2. A halmozódó örökletes betegségek elleni védekezésül a rokonházasságok fokozódó tilalma. Ehhez tudni kell, hogy közeli rokonok házassága esetén gyakran beteg gyerekek születtek,

ami idegenházasság alkalmával igen ritka. A teremtés után Ádám és Éva gyermekei egymás között házasodtak, a fiúk leánytestvéreiket vették feleségül. Az első emberpár génjei hibátlanok voltak, így gyermekeik testvérházassága nem okozott semmi problémát. Az idő haladtával egyre több gén vált káros mutációk áldozatává. Ábrahám idejében már tilos volt a testvérházasság, a féltestvérek közötti viszont még nem. Ez derült ki Ábrahám Abimélek előtti magyarázatából: „De valósággal húgom is (Sára), az én atyámnak leánya ő, csakhogy nem az én anyámnak leánya; és így lőn feleségemmé.” (1Móz 20,12) Később, Mózes törvényében Isten határozottan megtiltja a féltestvérek közötti házasságot is: „A te atyád felesége leányának szemérmét, aki a te atyádnak magzatja, leánytestvéred ő, fel ne fedd ennek szemérmét.” (3Móz 18,11) Manapság már az unokatestvérek közötti házasság is tilos, illetve hatósági engedélyhez kötött egyes országokban.

Mindez fényesen bizonyítja, hogy a teremtés óta folyó (mikro-)evolúció általában romboló hatású. Mint ilyen, nem tudja elősegíteni az élőlények környezethez való alkalmazkodását. A jelenleg is folyó (mikro-)evolúció nem az élőlények fejlődését szolgálja, hanem hosszú távon kihalásukat okozza. Ezzel visszatértünk a címben feltett kérdéshez és az arra adott válaszhoz. A hitetlenek szerint az evolúció építő jellegű, és egyben az élővilág létrehozója is. Ezzel szemben azt bizonyítottam a Bibliából, hogy evolúció csak a teremtés óta folyik, s az is inkább romboló hatású.

HIRDETÉS – REKLÁM – EGYEBEK

Karácsony fénye • Balog Miklós

*%%Rejtett reményt nem öl most úgy a kétség,
mint máskor, mert az Isten átkarol;
eloszlik bú, fásult közöny, sötétség,
ha gyertya gyúl a gyantás ágakon.
E vak világ örök világossága
így gyúlt ki egykor Betlehem egén,
s Advent nagy üdvigéretét beváltva,
ma is reményt ragyogva kél a fény.
Bűnös szívekre hogy kegyelmet hintsen,
az emberért lett emberré az Isten!
Mindent megtett tehát, ó, ember, érted!
Mindent, mit égen s földön lehetett...
Tégy érte hát te is, akkor megérted:
Karácsony fénye égi szeretet.%%*

Megalakult az Élő víz Irodalmi Alapítvány

50.000 Ft-os induló vagyonnal.

Többek között azzal a céllal, hogy segítse és támogassa

– az Evangélium irodalom útján történő terjesztését,

– a gyermek és ifjúság védelmet különös tekintettel a Magyarországi Pünkösdi Közösség ilyen irányú tevékenységeire.

Az alapítvány képviselőjére és a vagyon kezelésére az alapító öt tagú kuratóriumot létesített:

Kovács Zoltán, Ózd; Makovei János, Békés (elnök); Nagy Miklós, Várpalota; Perei Márta,

Pécel; Telegdi József, Kerepestarcsa.

A kuratórium a meghatározott célok érdekében önállóan gazdálkodik.

Az Alapítvány bevétele az induló vagyonton túl többek között az Alapítványokhoz csatlakozó jogi és magánszemélyek felajánlásaiból és befizetéseiből származhat.

Kérjük kedves Olvasóinkat, hogy aki egyetért az Alapítvány célkitűzéseivel adományával támogassa.

Cím: Élő Víz Alapítvány 1143 Budapest, Gizella út 37.

Az Alapítvány bankszámlaszáma és adószáma reményeink szerint a következő számban mellékelt postai utalványra lesz rányomtatva. A postai utalványból külön kérésre többet is küldünk. Magánszemélyeknél a pénzbeli adomány mértékével csökkenthető a személyi jövedelemadó alapja. Gazdálkodó szerveknél az adomány általában az adózott nyereségből fizethető, de a nyereségadó alap az adomány mértékével csökkentve számolható.

Impresszum

Főszerkesztő: TELEGDI JÓZSEF

Szerkesztő: D. NAGY ANDRÁS

Szerkesztő Bizottság: ifj. KOVÁCS BÉLA, KOVÁCS ZOLTÁN, MAKOVEI JÁNOS, NAGY MIKLÓS PÁNCZÉL JÁNOS, PEREI MÁRTA, PIRKA BEÁTA

Tördelőszerkesztő: DÉNES FERENC

Kiadja az Evangéliumi Pünkösdi Közösség 1143 Budapest, Gizella u. 37. Telefon: 251–6987

Felelős kiadó: TÓTH LÁSZLÓ üv. elnök

Kéziratot nem őrünk meg és nem küldünk vissza.

Készült: COPY Kft 1066 Budapest, Lovag u. 14. Telefon: 131-3042

KERESZTREJTVÉNY

Keresztrejtvény • Készítette: *Makovei János*

1991

{k1991621}

1992

VÍZSZINTES 1. Viselkedés, modor. Társas érintkezésben felvett szokás (betűhibával) **4.** Egyszerre születő. **8.** A megfejtendő idézet első szava **11.** A megfejtendő idézet második szava **14.** Valamennyire hozzáértő. **15.** Keltezésben a dátum napjához kapcsolódó rag **18.** Részvény Társaság **20.** A megfejtendő idézet folytatása **22.** Igazságszolgáltatás keretében folyik **23.** Egyensúlyát veszti **25.** ... Capone **26.** Korábban a Szovjetunióból érkezett gépjárműveken látható „felségjelzés” **27.** Magyar sakkozó **29.** Ugyanaz a magánhangzó háromszor **30.** A Biblia szerinti hatalmas vadászé. **31.** Nagyra Becsült... **32.** Romániából érkező gépjárműveken látható „felségjelzés” **34.** Az őszi időkben az autó-indítás nélkülözhetetlen eszköze **37.** Bibliai város (az Ószövetségben) – visszafelé **38.** Török tisztí rang **40.** Az már nem is munka... **43.** Római Katolikus **45.** Menyasszony **46.** Régi hadi építmény legmagasabb pontja **51.** ... itt fehérben? – hangzik majd egyszer a mennyben a kérdés **56.** Becézett női név **57.** A megfejtendő idézet folytatása **60.** ... Lanka **61.** Az ő birtokában **62.** Független köztársaság Nyugat-Afrikában **63.** Kis falu Ózd közelében **64.** Nem azt, hanem ... **65.** Hozzáadott anyag mássalhangzói **66.** A megfejtendő idézet folytatása **67.** A megfejtendő idézet folytatása **70.** Budapest Sport Egyesület **71.** Kedvelt autómárka **74.** O.I. **75.** Bronz... lehet **77.** Mechanikusan tisztítja – betűi kissé keverve **78.** A megfejtendő idézet folytatása **82.** ... vágták, és csillagokat látott. **84.** Egy letűnt híres együttes **85.** ... OVO,

szlovákiai kis város **86.** ... fillért tett a szegény özvegyasszony a templom perselyébe **87.** A nyilvános megszegényítés ilyen... **91.** ... LON **92.** Árvai Elek **93.** ... széna, magánhangzói **94.** Sok van belőle, de csak a nemzetközi az érdekes **95.** Kit hívott haza az Úr 905 éves korában a Biblia szerint? **96.** Melyik testrésze az az embernek amelyet ritkán lát? **97.** Mit ütött Botond a bizánci vár kapuján?

FÜGGŐLEGES 1. Gyakran hangzik a gyermeke ajkáról **2.** 52 – római számokkal **3.** Jókedvű megnyilatkozás egy betű hiányával **4.** ... hordozom a testvéreimet **5.** Nehezen jut valamire **6.** Kiejtett mássalhangzó **7.** Római Katolikus **8.** Halakat is találni benne **9.** Szovjet repülőgéptípus betűjele **10.** Kedvenc csemege **12.** ... mint, üres hassal várni a holnapot. **13.** Három – oroszul **14.** Gyakran ilyen állapotra vágyunk ... **16.** Nemcsak nézem **17.** Egy mássalhangzó – háromszor **19.** Egy asszonyeit... **21.** Gál Péter **24.** Fürdésre alkalmas berendezés **28.** Három mássalhangzó **29/a.** Minden árunak van **33.** Menés, mozgás angolul – visszafelé! **34.** Ezúttal három magánhangzó **35.** Nem szolgálakat, hanem... **36.** Hasznos háziállat **39.** Egy irányba elmozdítva... **41.** Pizskál, idegesít – népiesen **42.** Régi, avult **44.** Van ilyen cipősarok is ... **45.** Ezt tette Izráel népe a pusztában **47.** Méltatlankodva ellenkezik ... **48.** Cseh származású osztrák költő vezetéknév **49.** Puha fém **50.** E keresztretjvény szerzőjének monogramja **51.** A kalauznélküli villamosok jelzése volt **52.** Becézett női név **53.** Ezt veszi célba az adóhivatal **54.** Ennek a kislánynak a kezét kérte meg valaki ... **55.** Ezt csinálja Ezékiás az ellenségtől kapott levéllel az Úr előtt **58.** Támasztékul szolgáló fadarab magánhangzói ... **59.** Egy betű hiányával ezt a részt választotta Mária, Mártával szemben (visszafelé!) **63.** Erjesztett árpalé **68.** Oda van – népiesen (visszafelé) **69.** A naptól is lehet kapni... **73.** Egy a-val megtoldva – háziállat **75.** KZB **76.** Övé minden dicsőség **79.** Egyik állat a hátán hordja **80.** Ez is háziállat **81.** Egyesült Államok – angolul **83.** Legelő terület **88.** Elfáradva valahol az éjszakát tölti – visszafelé! **89.** Régiesen: feltörte (művelte) a földet **90.** Az időt méri **91.** Nagy – aránylag szabad – felület

Figyelem: A jelölt betűket írjuk bele a keresztretjvénybe!

Beküldendő

az idézet, vízszintes: **8. 11. 20. 57. 66. 67. 78.,** a bibliai hely pontos megjelölésével.

Beküldési határidő: **1992. január 15.** (Élő Víz, 1143 Budapest, Gizella u. 37.)

A nyertesek közt könyvjutalmat sorsolunk ki!

MELLÉKLET – SZOVJETUNIÓ

A végbemenő politikai változások újra a Szovjetunióra terelték a világ figyelmét. Nekünk is van „odafigyelni valónk”, hiszen több százezer hittestvérünk él ott. Nekik és minden őrtálló igaz orosz kereszténynek ajánljuk összeállításunkat. Köszönjük Gereben Ágnesnek és a Mozgó Világ szerkesztőségének, hogy lehetővé tették az író nő Mozgó Világ 1991. 10-es számában megjelent cikkének utánközlését.

Fejezetek a „másik Oroszország” krónikájából • Gereben Ágnes

A pünkösdisták

Az írás, címének megfelelően, a Szovjetunióban kibontakozott demokratikus ellenállás modern történetéről, a totális államban lehetséges magatartási formák múltbéli – és esetleg eljövendő – tanulságairól szóló nagyobb tanulmány része. Szerzője köszönetet mond Sárosi Attilának, Ludmilla Alekszejevának, Ligijja Voronyinának és Arkagyij Poliscsuknak, akik hozzásegítettek a pünkösdisták hitének, szokásainak jobb megértéséhez.

Vlagyimir Boncs-Brujevics, az ortodox egyháztól elszakadt vallási közösségek történetének és életének tudós kutatója (később: a Lenin-kormány irodavezetője, a 20. század elején *húszmillióra* tette a cárok birodalmában élő szakadár keresztény vallási közösségek tagjainak számát. {Vlagyimir Boncs-Brujevics: *Istennek törvénye. Vallástörténeti tanulmányok. Európa Kiadó, 1982.*} A hivatalos egyházzal való szembenállásnak óriási hagyományai voltak és vannak az orosz kultúrában. A századok homályában rejtekező történet egyik legfontosabb lapja a 17. század közepéről szól, amikor Nyikon Moszkva és egész Oroszország pátriárkája a központosított állam érdekeinek megfelelően végrehajtott egyházi reformjaival kiobbantotta a hívők szakadását, akik nem akarták az orosz uralkodót, egy földi embert isteni magasságokban egyházuk élén látni. Az állam természetesen hatalmát érezte csorbulni a legkevésbé se jámbor ellenállással, s ezért a szó szoros értelmében *tűzzel-vassal* írtotta a szektákat. Ami (ugyancsak természetesen) még szorosabbra zárta a hívők mindenre elszánt sorait: miközben a hivatalos ortodoxia csúcsein döbbenetes tempóban folytatódott a kontraszelekción és a 20. század elejére kitermelte azt az egyházi hierarchiát, amely hallgatásával, sőt manipulatív támogatásával végső soron szentesítette a Griska Raszputyinok országglását, addig a másik oldalon rendszeresek voltak a csoportos önégetések az orosz birodalom isten háta mögötti tájain: a különböző óhitű közösségek tagjai, mintegy *húszezren*, inkább a halált választották, de nem hagyták áttéríteni magukat. A kétujjas, vagy háromujjas keresztvetés több évszázados, pusztító viaskodás groteszk és tragikus pillanatok előidézője lett az orosz életben. Ám a „Hagyjátok hát, barátaim, azt az »i«-t!” madáchi kiáltása az orosz homousion-homoiusion vitában csak a konfliktus iránti értetlenséget jelentené, hiszen itt élet és halál, erkölcs és mindennapok legfontosabb kérdései forogtak kockán.

Az üldöztetések egyfelől, a szigorú hit törvényei szerinti élet családot, klánt *bármi áron* {Lásd például Osztrovszkij „Vihar” c. színdarabját, amelyben a hit és a hagyomány parancsa nevében pusztulnia kell a szerelemnek és az emberi szabadság más, elemi megnyilvánulásainak is.} összetartó, konok ereje másfelől kitermeltek egy többmillió puritán réteget, amely ugyancsak tűzzel-vassal védte a maga normáit, erkölcsét, kegyetlenül elpusztítva a belülről lázadókat, egyben ellene feszülve szinte minden modernizációs törekvésnek is. Óhitű vándorok ezrével, tízezzel járták a mérhetetlen Oroszországot, jól működő belső kommunikációs rendszert alakítva ki így. Éhesen soha nem maradtak: a hit erkölcsi parancsára a többnyire szintén óhitű kereskedő családoknál – ahogyan a zsidók péntek esti vacsoraasztalánál – mindig terítettek néhány óhitű vándornak, és ezek a helyek nem maradtak üresen.

A – nevezzük így – *szekta típusú* szervezkedés azonban nem a Nyikon-reformokkal szembeni ellenállással vette kezdetét. Az orosz szektamozgalom első fennmaradt adatai a 14. századból Novgorodból és Pszkovból származnak, ahová a Hanza-szövetségek kereskedői importálták a *sztrigolnyikok* közösségét létrehozó eszmerendszert. Már az ő történetük megmutatja az egymástól olyannyira különböző ideológiát valló szekták nagy részének egy lényeges közös jegyét: ezek a vallási csoportok, ha a mindenható állam nem (vagy nem *annyira*) üldözi őket, megteremthették volna a háttér egy polgári réteg ideológiájának, etikájának kialakulásához az orosz fejlődésben. Anélkül, hogy a „mi lett volna, ha” talán történelmietlen, de egyáltalán nem tanulság nélkül való spekulációba belemennénk, annyit biztos megállapíthatunk, hogy a múltó idővel az e közösségek képviselte értékek egyre jobban emlékeztetnek a nyugat-európai és amerikai protestáns etikai alapértékekre, a munka- és családközpontú, szorgos, józan élet normáira. Mindarra, ami annyira – a szovjet korszak évtizedeivel mind jobban – hiányzik a céljavesztett, elidegenedett, atomizálódott szovjet társadalomból, a tragikusan mélyre süllyedt munkaerkölcs, a magasba szökő alkoholizmus világából.

Az oroszországi szekták története a 14. századtól mindmáig voltaképpen a rendszerrel szembeni küzdelem története, amely legkevésbé sem a modern demokratikus eszmék jegyében folyt. Az ilyen típusú ellenállás a szovjet korszakban csupán két ízben

mutatkoz(hat)ott. Először közvetlenül az 1917 utáni években, egyrészt a baloldali értelmiség, másrészt a bolsevik párt köreiben, a demokrácia hiánya ellen lázadó belső ellenzéki mozgalmakban. Másodszer pedig 1966-tól, amikor a resztalinizációs ideológia és politikai gyakorlat újabb, immár teljesen anakronisztikus hajszába kezdett a szovjet törvények betartásáért küzdő értelmiségiek ellen, s üldözésével megteremtette a többé-kevésbé egységes ellenállás szándékát és infrastruktúráját. Ezt megelőzően azonban alighanem az elveikért a fanatizmusig kiálló, kis, zárt közösségek küzdelme volt az egyetlen lehetséges ellenállás a térben – időben szinte felmérhetetlen kiterjedésű orosz birodalomban, amelynek egyszerűen *semmiféle* fóruma nincs a csoportérdekek artikulására; s bármely ilyen érdek bármely kifejeződését a hatalom önmaga elleni merényletnek tekinti. *{Az orosz történelem egyik nagy tragédiája, hogy a Romanov dinasztia uralmának mindent felülmúló, elsődleges szempontja és alapvető értéke háromszáz évig az egyeduralom eszméje volt. A társadalom bármely természetes, egészséges önszerveződési gesztusa ebben a kontextusban nem is értékelődhetett másként, mint a fő állameszme elleni lázadásként. Jól mutatja ezt az önkormányzati feladatok ellátásra létrejött zemsztvók sorsa, amelyek az orosz városokban, falvakban áldozatos munkával iskolákat, védőoltásokat, kolerakaranténokat szerveztek, ám az államhatalom képviselői, a zemsztvóktól rettegő cártól a helyi rendőrfőnökiig csupán a politikai lázadás lehetséges fészékét látták szervezetükben, és ahol lehetett, üldözték őket.}*

A szakadár keresztény közösségek 1917 előtti és utáni történetének nagy irodalma van. Paradox módon kevésbé ismert a mai orosz – pontosabban, hangozzék bármilyen groteszk módon: *szovjet* – pünkösdisták helyzete, akiknek számát Nyugaton élő képviselőjük, Arkagyij Poliscsuk egykori szovjet zsidó aktivista a hetvenes években egymillióra tette. *{Hronyika. tyekuscsh szobityij (A legújabb események krónikája). Izd. Hronyika. New York. 45 füzet, 148. oldal. Pluscsik csak a nem hivatalosan bejegyzett pünkösdisták nyugati képviselője volt.}* A szovjet pünkösdisták létéről csupán 1965-ben szereztek tudomást ha nem is a világ, de a nyugati emberjogi szervezetek. Egy Vaszilij Patrussev nevű tanító ugyanis ekkor összeállította az emigrálni kívánó pünkösdisták névsorát, amelyet hitsorsosa, a vlagyivosztoki „Vosztok” szálloda vízvezeték-szerelője, Fjodor Szigyenko titokban átadott egy vendégnek, egy japán kereskedőnek azzal a kéréssel, hogy juttassa el az ENSZ-be. A japán ennek eleget tett – a világszervezet azonban semmilyen formában nem reagált a kétségbeesett segélykérésre. *{Talán eljön annak is az ideje, hogy valaki megvizsgálja, milyen szerepet játszott az ENSZ a Szovjetunióban és a kelet-európai országokban megindult demokratikus mozgalmak sorsában. Ami a szovjet vonatkozásokat illeti, a Waldheim főtitkársága idején meghozott cionizmusellenes határozat több százezer kivándorolni vágyó szovjet zsidó sorsát befolyásolta, sok esetben végleg elnyomorította. Még egy olyan, látszólag evidens igazságú ENSZ-határozat is, mint amelyet a repülőgép-eltérítésekről hoztak, komoly fegyverré vált a KGB kezében a demokratikus ellenzék és az emigráció jogáért küzdő bátrak ellen. Az ENSZ-határozatok és a Szovjetunió-beli ellenzékkel szembeni retorziók közötti összefüggés ráadásul nem spontán vagy véletlenszerű: a zsidó kivándorlás jogáért küzdő Eduard Kuznyecov-csoport mesterségesen kreált gépeltérítési perét 1970-ben például szovjetunióbeli ellenállás történetében újra és újra visszatér a motívum, hogy az ENSZ különböző fórumaihoz forduló ellenzékiek kérései, jajkiáltásai leperegtek a nyugati demokráciák képviselőiről, akiknek a demokratikus értékek iránti elkötelezettsége gyakran háttérbe szorult azzal az elvvel szemben, hogy a Szovjetunióval való jó viszonyt mindenáron fenn kell tartani.}* A KGB viszont igen: a két embert letartóztatták és sokéves lágerbüntetésre ítélték. A hallgatásnak ezen a falán azonban menthetetlenül rés támadt, és néhány év elteltével, 1973-tól már egyre markánsabban kirajzolódtak az elkeseredett küzdelem kontúrjai, amelyet a pünkösdisták – a szovjet zsidókhöz és németekhez hasonlóan – a Szovjetunióból történő emigráció lehetőségéért folytattak.

A kivándorlási szándék mögött álló ideológia megejtően egyszerű és logikus. Az Úr haragja,

vélük e gyülekezetek tagjai, előbb-utóbb eléri az ateista Szovjetuniót. Előtte azonban választott népét kivezeti a bűnös földről – lám, ami bármilyen elképzelhetetlen lett volna akár egy évtizeddel ezelőtt is, 1971-ben lassan, kínkeservesen, de elkezdődött a zsidó emigráció. Ez világos jelzés: közeleg az óra. Az Úr hűséges híveit, a pünkösdistákat is megmenekíti. De nem a folyamatban való tevékeny részvételük nélkül: a jámbor keresztények feladata, hogy mindent megtegyenek az exodusért. Így kezdődött a pünkösdisták kálváriájának újabb, talán utolsó stációja.

Az Újszövetség számos helyén szerepel utalás a „Szentlélek kiáradására”. Először az apostolok részesültek benne a Krisztus feltámadásának napján, majd ötven nappal később, pünkösdkor, amikor váratlanul különféle, számukra is ismeretlen nyelveken szólaltak meg, mégis mindenki megértette őket. Így döbrentek rá, hogy ezentúl Jézust és az ő feltámadását kell hirdetniük a népeknek. Ebben az élményben – „megszólíttatásban” – a Biblia szerint nemcsak keresztények részesülhetnek: az Apostolok cselekedeteinek könyve leírja Cornelius római százados esetét, aki családjával együtt még meg sem volt keresztelkedve, amikor rá és háza népére szállt a Szentlélek (ApCs 10,44). Ez az emocionális Isten-élmény – vele az aktivitás a hitben – a pünkösdisták vezérlő elve. Az apostolokhoz hasonlatosan, mondják, nekik is cselekedniük kell, szorgos munkával és tiszta családi étellel, a dohányzástól a házasság előtti szexuális életig sok mindent tiltó, szigorú erkölccsel kell élni, közös imáikban újra és újra megtalálni az Istennel való személyes kapcsolat euforikus boldogságát. A pünkösdisták nem keresik a keresztény hit történeti rétegeit, megelégednek az Isten-élménnyel, „eltelnek a Szentlélek borával” – márpedig ez az ortodox teológia felől nézve túlon túl szűk tapasztalat, csupán élmény, és még nem hit. A világot viszont a pünkösdisták nem fogadják el, karizmatikus tapasztalatuk intenzitásának fényében számukra lényegtelen, ami az őket körülvevő világban, a társadalomban történik.

Az ilyen – az állami ideológiának egyszerűen megközelíthetetlen, következképpen annak mindenhatóságát pusztá létükkel megkérdőjelező – közösségek léte elfogadhatatlan a totális államban. A szovjethatalom feltételrendszerében különösen veszélyesnek kellett hogy tűnjön, hogy ezek a gyülekezetek a központi politikai akarat számára manipulálhatatlanok, s ezért kezelhetetlenek voltak. Sőt elvileg a kisebb-nagyobb települések életében példát, mintát, *alternatívát* jelenthettek a szovjet emberek előtt. Történelmileg külön kihívást jelentett, hogy a pünkösdisták közösségek éppen 1917 után, kivált 1921-től indultak feltűnő fejlődésnek – attól kezdve, hogy Ivan Voronajev orosz származású amerikai prédikátor az Egyesült Államokból Odesszába települt – 1928-ra-már kétszáz ezer híve volt. {*Archív szamizdat. Szabadság Rádió, München, N. 2684. 33/80. 1–2.*} A következő évtől azonban felerősödtek a különösen súlyos vallásellenes hatósági retorziók, s jó évtizedig, a háború kezdetéig a pünkösdistákat *csoportosan* ítélték 20–25 év lágérben eltöltendő kényszermunkára. Sokan elpusztultak, köztük van Ivan Voronajev is; ő a munkából hazafelé (értsd: a *lágér* felé) a menetelő raboktól kimerültségében lemaradt, az örök kutyákat uszították rá, és néhány órával később behalt sebeibe; felesége csak évek múltán térhetett vissza gyermekeivel az Egyesült Államokba.

1945-ben, nem sokkal azután, hogy diktatúrájának ideológiai alátámasztására Sztálin az orosz tradíció intézményei közül egyebek mellett az ortodox egyházat is eszköztárába emelte, a gyeplőlazítás korszaka következett a keresztény kisközösség számára is. A pünkösdisták másokkal együtt, *lehetőséget kaptak*, hogy nem önállóan ugyan, de a baptista egyház kebelén belül hivatalosan bejegyeztessék magukat a magyar Állami Egyházügyi Hivatalnak megfelelő moszkvai *Vallások és Kultuszok Tanácsánál*, vagyis úgy-ahogy törvényesítsék hitéletüket. Ez a hatósági döntés mégoly avatatlan szem előtt is csapdák, buktatók sorát tárja fel. Hiszen a hitbéli tételek megannyi aprónak látszó különbsége aligha tette lehetővé egy másik tanítás másik szervezetének fölöttes szervként történő elismerését. Különben is, amíg az állami hatóság nem tartott igényt az összes baptista gyülekezet regisztrálására (lásd oszd meg és

uralkodj?), addig a pünkösdistákat kötelezte, hogy éljenek a bejegyeztetés *lehetőségével*, vagyis pontosan lajstromozva számon tarthatók legyenek. Könnyen belátható az is, mennyire elfogadhatatlan lehetett egy ilyen közösség számára az állami felügyelet, vagyis az állami felsőbbrendűség elismerése.

A legalizálás feltétele ráadásul az volt, hogy a pünkösdisták mondjanak le a nyilvános tevékenység számos formájáról, az ige hirdetéstől és a jótékonyágtól kezdve a gyermek-, ifjúsági és női összejövetelek rendezéséig. Ezért azután – a müncheni Szabadság Rádió szamizdat archívumának számos dokumentuma szerint – a hívőknek mintegy a fele nem is volt hajlandó regisztráltatni magát. „... választhatunk – mondta Vaszilij Patrusjev –, vagy megtartjuk Krisztus parancsolatait, elutasítjuk a regisztrációrendelet feltételeit és így bűnössé válunk az állam előtt, vagy alávetjük magunkat az állam követeléseinek és bűnösök leszünk Isten előtt” {*Szbornyik dokumentov Obszsesztvennoj gruppi szogyesztvija vipolnyenyiju Helszinszkih szoglasenyij v SzSzSzR New York, 1977. 3. kötet, 56. old.*}

Ám azoknak a közösségeknek sem javult számottevően a helyzete, amelyek 1945 után vállalták az állami regisztráció és az azzal járó következményeket. Távolról sem csak azért, mert ily módon ellenőrizhetővé váltak s a hatalom fokozni tudta velük szemben a kényszert. Az ideológiailag (is) monolit társadalom, amelyben a másság minden formája a szembenállás kódolt üzenete, *spontán* kiveti magából a „szektásokat”, ahogy Oroszországban nevezik őket. Különbözően nem kell az átlagtól a szovjet élet úgyszólván *minden* mozzanatában feltűnően eltérő pünkösdistákat, baptistákat, Jehova tanújának vagy adventistának lenni a népi elégedetlenség kihívásához: aki valaha is járt a Szovjetunióban, mindennap láthatott utcai jeleneteket, amelyek során öregasszonyok vagy éppen középkorú férfiak ismeretlen járókelők öltözködésére, viselkedésére, például a lányok rövid szoknyájára, összebújó fiatalokra tesznek agresszív megjegyzéseket, s szilárd meggyőződésük, hogy joguk van megkövetelni a „nem lehetsz más, mint a többiek?” lefelé nivelláló sztenderdjét.

Nem csoda, hogy a lakóhelyükről újra és újra elmenekülő, többnyire kelet felé húzódó pünkösdisták gyülekezetei, amelyek kényszerű költözködések következtében a Szovjetunió nyugati határszéleitől, a balti köztársaságoktól és Nyugat-Ukrajnától Azerbajdzsánig és Grúziáig, Szibériáig és Közép-Ázsiáig megtalálhatók voltak, a többi „szektához” hasonlóan számtalan *spontán* retorzió sújtotta a szovjet társadalomban. Főként a legsérülékenyebb ifjúkorban, amikor az ember védelmi mechanizmusa még nem alakult ki. A hetvenes évek után, az orosz demokratikus mozgalommal létrejött kapcsolatuk kezdetétől a pünkösdistákról fennmaradt adatok szerint iskolatársaik kegyetlenül verték, tanítóik, tanáraik megalázták a hitükkel ellentétes ideológiai – oktobrista (kisdobos), pionír-, Komszomol – mozgalomtól távol maradó gyerekeket. A pedagógusok gyakran magánszorgalomból igyekeztek kiszedni belőlük olyan információt, amely lehetővé tette, hogy a szülők ellen büntetőeljárást indítsanak a vallási szokások betartására irányuló kényszer vádjával és a gyereket állami gondozásba vegyék; ez napirenden volt, s a pünkösdistáknak a legnagyobb büntetést jelentette. A hagyomány, a neveltetés, a rendszerint *tíznél is több testvér* példája mint követendő minta mellett sokakat éppen ez, a szüntelen üldöztetés és veszélyérzet hajtott a vallásos közösségek fészekmelegébe. A fiúk felcseperedve még az öt év koncentrációs táborban eltöltendő kényszerszolgálat ellenére sem vállalták a fegyveres sorkatonai szolgálatot. {*A Krónika egy 1977. májusi esetet említ, amikor az ukrainai (rovnoi) katonai körzetben egyidejűleg 160 pünkösdisták fiatal tagadta meg a fegyveres szolgálatot, kijelentvén, hogy kizárólag építő- vagy egészségügyi alakulatokba hajlandók bevonulni. Hronyika, 46. füzet, 44. old.*} Iskolai jellemzésük „aktív szovjetellenes tevékenységet folytat” kliséje következtében továbbtanulni általában nem tudtak; így jobbára éjjeliőrként, segédmunkásként, takarítónőként dolgoztak, gyakorlatilag nem volt értelmiségük. Helyzetüket mi sem jellemzi jobban, mint egy püspökük feleségének esete, aki takarítónő volt egy gyermekkorházban, s noha égető szükség lett volna munkájára a konyhán, a főorvos nem helyezte át. „Az emberek félnek, hogy mérget rak a

gyerekek ételébe, hiszen mindenki tudja, hogy maga szektatag...” – mondta a 14 saját gyermekét nevelő asszonynak.

Mindennapos esetek voltak ezek a Szovjetunióban a pünkösdisták életében. Az állami bejegyeztetést megtagadó pünkösdista gyülekezetek helyzete pedig 1945 után időről időre még rosszabbra fordult. Igaz, a korábbi másfél évtizedtől eltérően *csak úgy*, önmagában a hitükért már ritkán küldték őket lágerbe. A többnyire presbiterek, püspökeik, valamint a közös imákhoz házukban helyet adó egyszerű hívek ellen indított perekben az ügyész a többi szovjetunióbeli másként gondolkodót, a többi között a demokratikus ellenzék tagjait is sújtó 70. (szovjetellenes propaganda) vagy a 190. (a szovjet rendszer megrágalmazása) törvénycikkelyt kimerítő büntett vádját emelte, főleg azonban „vallási propagandáért” álltak a bíróság elé. A Brezsnyev-korszak megszilárdulásakor, a hetvenes évek első felében fokozódott a retorziók száma és súlya. A közös imák helyéül szolgáló házakat több helyütt elkobozták, esetenként bulldózerrel lerombolták; máskor tűzoltófecskendővel kergették szét a gyülekezetet, megint máskor komszomolistákkal verették szét vagy újabb és újabb bírságot róttak ki a közösségekre; ekkoriban napirenden volt a pünkösdisták esküvői, illetve temetési szertartásainak erőszakos feloszlatása, sőt előkerült a vérvád egy fajtája is. *{Egy Ivan Fedotov nevű pünkösdista presbitert 10 év lágerre ítélték azzal a – természetesen hamis – váddal, hogy közössége egy tagját rávette kislánya meggyilkolására és feláldozására.}* Ezeknek az ügyeknek mindig nagy teret szentelt a szovjet sajtó a szokásos gyűlölettől szinte fuldokló-átkozódó stílusban, amelyet az egyoldalú *ideológiai harc* tartalmi elemévé emelt, a másság iránti türelmetlenséggel együtt. *{1991. júniusában is hallhattuk még, amint az oroszelnökségért folytatott választási küzdelmet lezáró tévévitában a műsorvezető udvariasan megpróbált véget vetni a résztvevők szidalomáradatának a távol levő Jelcin címére; az ultrakonzervatív Makasov tábornok azonban habzó szájjal, üvöltve követelte, hogy az újságíró is „határozza meg viszonyát” Jelcin távolmaradásához. Ez az orwelli állam jogos követelménye: a gyűlölet ötperce hatástalan, ha nem vesz részt benne mindenki.}*

Az 1970-es évek azonban már mások voltak, mint az 1930-asok. Ahogyan a szovjetunióbeli ellenállás más indíttatású mozgalmaiban, a fokozódó hatalmi erőszak a pünkösdisták egy részében is fokozta az ellenállás készségét. 1973 tavaszán két pünkösdista gyülekezet – a távol-keleti Nahodkában és a krasznojarszki területen, Csernogorszkban – *teljes egészében* kivándorlási kérelemért fordult a szovjet hatóságokhoz. Kérelmüket azonban nem vették át, mert nem tudtak hozzá mellékelni sem család egyesítést kérő rokoni meghívást – enélkül pedig a formálisan a rendőrséghez tartozó, ám a KGB által felügyelt hírhedt OVIR már a kivándorlási szándék deklarációját sem fogadta el.

A két közösség képviselőjében ekkor egy Jevgenyij Briszenden nevű pünkösdista Moszkvába ment és felkutatta Pavel Litvinovot, a demokratikus ellenzék egyik vezéralakját, a csehszlovákiai bevonulás 1968. augusztus 25-i Vörös téri tüntetés résztvevőjét, *{Az öngyilkos demonstrációban részt vett hét orosz demokrata „Éljen a szabad és független Csehszlovákia!”, „Szégyen a megszállókra!”, „El a kezekkel Csehszlovákiáról!”, és a 19. századi oroszellenes lengyel szabadságharc iránti orosz rokonszenvet kifejező réges-régi „A mi és a ti szabadságotokért!” feliratú transzparenszeket bontottak ki és tartottak némán néhány másodpercig, amíg rájuk nem vetették magukat a Kremlből távozó csehszlovák delegációt váró KGB-sek.}* akinek tevékenységéről a nyugati orosz nyelvű rádióadásokból hallott. Ezzel a lépéssel a pünkösdisták sok évtizedes hatósági és osztályadalmi izoláltságán rés keletkezett, méghozzá nem is akárhol, hanem *Moszkvában*, amely a zárt szovjet társadalomban jóformán az egyetlen kiút a világba. És a demokratikus ellenzék csakugyan eljuttat a Moszkvában dolgozó külföldi tudósítókhoz Briszenden és húsz hittestvérének az ENSZ-hez, az Egyesült Államok elnökéhez, valamint a világ kereszténységéhez címzett segítségkérő levelét, amelyben címzettek közbenjárásért folyamodtak, hogy családjukkal együtt kivándorolhassanak Izraelbe vagy Ausztráliába, mivel a Szovjetunióban nem tudnak

hitük törvényei szerint élni és vallásukat, szokásaikat gyakorolni. Két hónappal később néhány bátor és tisztességes külföldi tudósító vállalta a személyes találkozást is a pünkösdistákkal, akiknek számos kérdést tettek fel. *{A Szovjetunióban dolgozó külföldi tudósítók egy részét a KGB zsarolta szerelmi ügyeikkel, ikon-, vodka- stb. csempészetükkel; sokan pedig azért igyekeztek elkerülni a másként gondolkodókkal való kapcsolatfelvételt s az azzal járó azonnali kiutasítást, mert inkább amerikai újságírók Moszkvában, mint esetleg egy harmadrendű vidéki amerikai lap sorkatonái.}* A nyilvánosság, mint ezután annyiszor, segített, s mint annyiszor, szelektíven: Briszenden családjával együtt távozhatott; őket rövidesen még néhány pünkösdista család követte.

1975-ben harmadikként a krasznodari területen található Sztartyitarov pünkösdista gyülekezete is kinyilvánította távozási szándékát a Szovjetunióból. Ennek élén egy volt frontkatona, a második világháborúban súlyosan megsebesült Nyikolaj Goretoj állt, a Szovjetunió összes be nem jegyzett pünkösdista gyülekezetének presbitere. Az egykori rajztanár saját közösségében, majd a többiben is afféle tanácsadó szervezetet hozott létre az emigrációért folytatott küzdelem megsegítésére. Ezek a csoportok azután 1976 nyarán a moszkvai Helsinki-csoport segítségével „*Engedd el népem!*” címmel félezer oldalas dokumentum-gyűjteményt állítottak össze a kivándorolni kívánó pünkösdista családok adataival, négy nemzedék óta tartó kálváriajárásuk rövid, tárgyyszerű leírásával. 1975 decemberében a moszkvai Helsinki-csoport ezt az összeállítást átadta a nyugati tudósítóknak, mellékelve saját levelét is a helsinki egyezményt aláíró országok kormányaihoz. Az Egyesült Államokban megjelent második dokumentum-gyűjteményükben is olvasható szövegben a demokratikus ellenzék tagjai emlékeztetnek rá, hogy az Oroszországból elmenekült „vallási másként gondolkodók” *{Orosz szóhasználat szerint: disszidensek, ami a magyartól eltérően a rendszer belső ellenzékét jelenti.}* igencsak hasznos tagjai lettek a társadalomnak a helsinki egyezményeket aláíró országokban. (Elsősorban az Amerikai Egyesült Államokban és Kanadában, ahol a századfordulón részben Lev Tolsztoj határozott kiállításának köszönhetően kivándorolt *duhoberec* szekta tagjai élnek, szorgalmas, köztiszteletben álló, teljesen zárt közösségekben ma is.

A pünkösdista közösségeknek a demokratikus mozgalommal létrejött kapcsolatára a hatalom hisztérikusan reagált. A KGB döntéshozói és végrehajtói a büntetés-fenyegetés-zsarolás-ígérgetés-megtorlás széles skáláját végigjátszották. Volt, ahová a „hivatalos” (vagyis baptista egyház gyülekezetei között bejegyzett) pünkösdisták vezetőit küldték el, hogy azok térítsék vissza hittestvéreiket a politikai tevékenység talajáról a hit keskenyebb, de biztosabb ösvényeire. Emigrációs kérelme visszavonása fejében egyiküknek megígérték, hogy jelentkezhet egyetemre, másikuknak állást ajánlottak, egy harmadiknak azzal rukkoltak elő, hogy elhelyezkedhet a lakóhelye közelében, nem kell órákat utaznia naponta. A már említett Goretoj presbiternek egyenesen az emigrációt ajánlották fel – feltéve, hogy azt nem a közösségével együtt, hanem egyénileg, a családjával kéri. A vallási vezető ezt visszautasította – az egymást „fivéremnek”, „nővéremnek” szólító pünkösdisták életét gyülekezeteiken belül és azok között, még békésebb helyzetben is olyan mélyen áthatja a szolidaritás, hogy a presbiter ilyen körülmények között nem tartotta lehetségesnek a távozást.

A KGB persze kevésbé rafinált fegyvereket is bevetett. Mint annyiszor a szovjet életben, tudatosan megteremtették a *huszonkettes csapdája szituációt* (a pünkösdisták esetében, mint láttuk, már a bejegyeztetés processzusa is az volt). A kivándorlási kérelem benyújtásához az illetékes szovjet szervek továbbra is megkövetelték – ma is megkövetelik – a családi vagy kormány szintű meghívót – amikor azonban az megérkezett, *nem kézbesítették ki*. A még Vlagyivosztoknál is keletebbre fekvő Nahodkában, a Japán-tenger partján 45 pünkösdista család tíz napig tartó éhségstrájkjal tudta csak kikényszeríteni, hogy a KGB helyi megbízottja odaadja nekik a régen megérkezett dokumentumot, amely természetesen hamis volt – ugyan miféle rokonaik lehettek volna ezeknek az embereknek, a világban! – de annál

hivatalosabb, pecsétekkel, közjegyzői hitelesítéssel.

Két év kemény konfrontációt követően a KGB irányt változtatott és a pünkösdisták elszántságát látván megpróbálkozott a gyepölözítés taktikájával. 1976-ban *egyetlen pünkösdistát sem tartóztattak le*, 45 év után először csökkent a közös imákért különböző ürügyekkel kirótt bírságok, KGB-beli „elbeszélgetések” száma. Mindez, amint a moszkvai Helsinki-csoport New Yorkban publikált dokumentum-gyűjteményéből kiderült, csak felvezetés volt az ajánlathoz: ha a pünkösdisták lemondanak a szovjet állam számára vélhetőleg súlyos presztízsveszteségnek ítélt emigrációról, önálló egyházként bejegyeztethetik magukat. Autonóm közösségeik regisztrálását meg is kezdték, s jóindulata jeléül a hatalom egy új épületben imatermet bocsátott adómentesen a moszkvai pünkösdisták rendelkezésére. *{Sbornyik dokumentov Obscsesztvennoj gruppi szogyesztvija, 3. 57–58. old.}* Mindez azonban már elkészt, és évtizedek – négy nemzedék – szenvedésének története után csak kevés hívőt tántorított el emigrálási szándékától. A mozgalom ráadásul éppen ekkor kapott óriási lendületet a hírre, hogy a baptista Jimmy Carter lett az Amerikai Egyesült Államok elnöke. A pünkösdisták, a maguk szolidaritás-elvétől vezetettve mindig is úgy vélték, hogy külföldön élő hittestvéreik csak azért nem segítenek nekik, mert nem tudnak az ő üldöztetésükről és nyomorúságukról. Minthogy pedig a Szovjetunióban az állam hivatalosan „papíron” el volt választva az egyháztól, éltek az elvileg adódó alkotmányos lehetőséggel, és kapcsolatot kezdeményeztek külföldi vallási, emberjogi és egyéb szervezetekkel. Sőt a világ vezetőivel is: Erzsébet királynőt, mint az anglikán egyház fejét éppúgy meghívták, látogasson el hozzájuk, mint Waldheim ENSZ-főtítkárt, vagy „fivérüket, Carter elnököt”. A külföldiekkel való kapcsolatkeresés a szovjet élet a sztálinizmus korából megmaradt íratlan – ám az írottaknál sokkal agresszívebben érvényesülő – törvényei szerint már önmagában is bűn, amely nemhogy a Brezsnyev-korszakban, de még a Gorbacsov-korszak első éveiben is büntetést vont maga után. *{Több fényt! Téka Kiadó, 1989.}*

Ám a pünkösdisták úgy vélték, joguk van a kapcsolatteremtéshez. „Mi szabad emberek vagyunk, nem pedig foglyok és rabszolgák”, mondta Nyikolaj Goretoj 1977 márciusában Moszkvában, külföldi újságírók előtt. „Mint fivérünkhöz Krisztusban, fordulunk Carter elnökhöz, segítsen a hívőknek, hogy élhessenek a szovjet szervek által is aláírt nemzetközi egyezményben, többek között az Emberi Jogok Nemzetközi Deklarációjában biztosított emigrációs joggal”. A Carter megválasztásával fellobbanó reményt mindennél jobban mutatják a számok: 1977 februárjában 1000, májusban 1700, júniusban 3500, szeptemberre közel tízezer, decemberre húszezer kivándorlási kérelmet nyújtottak be vallási okokból – ezek egy része baptistáké, túlnyomó többségük pedig pünkösdistáké volt; számuk két évvel később elérte a harmincezret. Carter – akinek címére százszámra mentek a hitük szabad gyakorlásához *testvéri segítségét* kérő levelek – 1978 januárjában a Fehér Házban fogadta a szovjetunióbeli pünkösdisták képviselőjét. A hivatalos, bejegyzett gyülekezetek vezetője azonban az amerikai elnök kérdésére azt mondta, hogy csak elenyésző számú hívő kíván emigrálni, s azok is mind olyanok, akik nem regisztrált gyülekezetekhez tartoznak, szóval olyasfélék, akik semmiféle hatalmat nem ismernek el maguk felett. *{Hronyika, 45. füzet, 68. old.}*

Az emigrálni szándékozó pünkösdisták eközben nem csak az Amerikai Egyesült Államok elnökét árasztották el levelekkel. Írtak „saját pártfőtítkáruknak”, Leonyid Brezsnyevnek is. 3500 aláírással kérték, hogy ne csak az egyének, hanem egész közösségek is együtt folyamodhassanak a kivándorlási engedélyért, és hogy ne tartsák vissza a katonaköteleseket. *{A két évtizede mind tömegesebbé váló emigráció egyik problémája, hogy a családok sorkatonai szolgálatot töltő tagjait visszatartják a Szovjetunióban. Például Vlagyimir Ribakov neves emigráns író is ekként szakították el családjától, s ez anyja életébe került; számos hasonló eset ismert.}* Ugyancsak kérték, hogy a szovjet hatóságok csökkentsék a távozásért követelt összeget. Ez a fejpénz a többnyire egy-két gyerekes zsidó kivándorló

családok teljes vagyonát is felemésztette – még jó évtizedes távlatból is szinte mindegyikük lidércnyomásként emlékezik vissza azokra a napokra, amikor egy élet munkája után a fejpénz kifizetése kedvéért eladott bútorok, könyvek nélküli, üresen kongó lakásban, néhány bőröndön ülve várták a távozás pillanatát. A pünkösdista nagycsaládok számára ez pedig már megoldhatatlan akadályt jelentett – kérelme beadásakor a már említett Goretojnak például 11 gyermeke és 22 unokája volt. Brezsnyevnek küldött beadványában a 3500 pünkösdista ezért kérte, hogy a szovjet szervek engedélyezzék külföldi hittestvéreik pénzbeli támogatásának elfogadását. (Az erre vonatkozó tilalom – az implicit hazaárulás vádja – szintén a totális állam irracionális maradványa a Gorbacsov előtti Szovjetunióban.)

A küzdelem tehát folytatódott. Sőt egyre kiélezettebbé vált. A korábban külföldre jutott pünkösdisták számos nemzetközi politikai találkozót felhasználtak arra, hogy a világ vezetőit, no meg a sajtót emlékeztessék hittestvéreik helyzetére. Avital Scsaranszkajának, a szovjetunióbeli cionisták koncentrációs táborba zárt vezetője, Anatolij Scsaranszkij feleségének kendő övezte, szép, mosolytalan arca mellett Briszenden, Poliscsuk és mások is feltűntek a madridi, a belgrádi találkozón, s egyéb emberjogi tanácskozások fórumain, minden alkalmat megragadván, hogy a demokrácia és a pluralizmus elméleti híveit felszólítsák a gyakorlati segítségre. 1979-ben például Arkagyij Poliscsuk Kanadában egy héten keresztül ott állt a pünkösdisták XII. világtalálkozójának helyt adó épület előtt: miközben éhségstrájkot folytatott, a találkozóra érkező pünkösdisták között osztogatta a be nem jegyzett szovjetunióbeli gyülekezetek tagjainak helyzetét ismertető dokumentumokat. És újra a „huszonkettes csapdája”: a szovjetunióbeli pünkösdisták képviselőjében – még a bejegyzett gyülekezetek képviselőjében is! – azok érkeztek a világtalálkozóra, akiket a Vallások és Kultuszok Tanácsa erre alkalmasnak tartott. Az ugyancsak meghívott Nyikolaj Goretojt természetesen nem engedték ki – a találkozó a pünkösdista világszervezet szovjetbarát elnökének intenciójára nem foglalkozott érdemben sem a nem pünkösdista Poliscsuk fellépésével, sem a levéllel, amelyet Goretoj juttatott el a fórumhoz harmincezer kivándorlásra váró hittestvére helyzetéről.

Akadtak viszont szép számmal olyan nyugati pünkösdista gyülekezetek, amelyek Poliscsuknak; valamint az orosz demokratikus mozgalom tagjaként időközben szintén emigrálni kényszerült Ligijja Voronyinának *{Voronyina a demokratikus ellenzék megbízásából elutazott a Távol-Keletre. Közel háromhetes ott-tartózkodása alatt tucatnyi pünkösdista gyülekezetet látogatott meg, meghallgatta a hívők panaszait. Útja során végigkísérték a KGB-sek, kocsiját megdobálták, a pünkösdistákat pedig figyelmeztették, hogy súlyos büntetés terhe mellett szakítsák meg vele a kapcsolatot. Többre a helyi KGB-alakulatoknak valószínűleg nem volt felhatalmazásuk, mert Voronyinánál csak Moszkvában tartottak házkutatást, elkobozva tőle az összegyűjtött dokumentumok nagy részét.}* és Jevgenyij Briszendennek, az elsőként Nyugatra került pünkösdistának a tevékenysége nyomán tudomást szereztek be nem jegyzett hittestvéreik sorsáról. Megpróbálták felvenni velük a kapcsolatot, a sokgyermekes családok számára létfontosságú ruhacsomagokat küldtek stb. Néha egy-egy Bibliát is sikerült eljuttatni, ami különösen nagy kincsnek számított (a hatvanas-hetvenes években nem vallásos körökben is száz rubelt adtak egy Bibliáért a könyvek feketepiacán, s a pünkösdisták, akik megvenni nem tudták, kézzel másolták). Ezért volt nagyon nagy jelentősége annak, hogy 1977 nyarán két svéd pünkösdista, kocsijába rejtve, átcúszott a szovjet határon. Visszafelé, a sikeren felbátorodva, magukkal vitték a szovjetunióbeli közösségek helyzetéről készített dokumentum-gyűjtemény példányait és több száz levelet, amelyekben a be nem jegyzett gyülekezetek tagjai leírták üldöztetéseiket és megadták azokat a személyi adatokat, amelyek alapján számukra lehetségessé vált a kivándorlási kérelemhez szükséges meghívók küldése.

A két svédnek azonban másodszor már nem volt szerencséje: a vámvizsgálat után nemcsak elkobozták az iratokat, de még le is tartóztatták őket. A KGB módszereivel szemben teljesen

védetlen, más világból érkezett svéd pünkösdisták néhány nap leforgása alatt beismerték, hogy bűnös és szovjetellenes tevékenységet folytattak. S ami még rosszabb: novemberig, amikor a szovjet hatóságok végre kiutasították őket az országból, olyan név- és címjegyzéket szedtek ki belőlük, amelynek alapján azután egészen 1980-ig folytak a házkutatások és letartóztatások a gyülekezetekben.

A svédnek lebukása és az a tény, hogy 1977 nyarán már több száz családtól kénytelenek voltak elfogadni a szovjet törvények szerint is szabályosan felszerelt kivándorlási kérelmet, a hatalmi szerveket irányváltásra készítette. A rövid gyéplőengedési periódus után ettől kezdve újra egymást érték a bírságolások, a KGB-beli „elbeszélgetések”, sőt a húszas-harmincas évek felülről szervezett tömegdemonstrációi, a „népharag” e félelmetes kinyilvánításai is, amelyekkel a központ valamikor a maga politikai-gazdasági kurzusának tömegbázisát teremtette meg. 1977 őszén több gyülekezet székhelyén harcias nagygyűléseket rendeztek a pünkösdisták ellen, amelyeken a kirendelt komszomolisták és a nagyjából a magyar munkásörök funkcióját ellátó drzsinnnyikok a helyi párt- és állami vezetők jelenlétében szenvedélyes felszólalásokban ostromozták az emigrálni kívánókat „hazaárulóknak”, „elvetemült, gyökértelen embereknek” nevezve őket, akik tettükkel „a szocialista rendszer ellenségei, a szaharovok, orlovok, ginzburgok” malmára hajtják a vizet. A nagygyűlés résztvevői a hozzászólási lehetőség ígéretével odacsábított pünkösdista családok jelenlétében az öklüket rázva követelték, hogy a kivándorlási kérelem benyújtóit csukják börtönbe, sőt lőjék agyon, mint a veszett kutyát. A nahodkai és vlagyivosztoki pünkösdista gyülekezetek a helsinki egyezményt aláíró országok belgrádi tanácskozásához írt levelükben így számoltak be a körülöttük kialakult helyzetről: „Klubokban, művelődési házakban, iskolai rendezvényeken, kollégiumi estéken hetenként többször elmondják az előadók, hogy a vallásos emberek árulók, ellenségek, fanatikusok, a CIA ügynökei és kémek. A sajtó tele van olyan cikkekkel, amelyek gazembereknek és árulóknak tüntetnek fel bennünket. (...) Ez a hivatalosan szervezett kampány arra ösztökéli a lakosságot, hogy számoljon le a hívőkkel.” A pünkösdisták, amint visszafogott hangú, drámai levelükben írták a belgrádi találkozó résztvevőinek, féltek kimenni az utcára, ahol a felzaklatott tömeg „baptisták” kiáltások közepette bántalmazták az asszonyokat. „L. I. Vasziljevát a nyílt utcán megverték. »A CIA-nak dolgozol, te baptista?! Nesze neked!« Az állapotos Nyina Mironyevot fényes nappal ütlegelni kezdték és belerángatták a sárba, miközben azt kiabálták: »Amerikába kívánkozol?! Majd mi adunk neked Amerikát...«” A közös imahelyül szolgáló házakat megtámadták, kirabolták, a pünkösdisták lakta házak ablakait bedobták, kertjükbe üvegcserepeket szórtak. A gyülekezetek az új helyzetben megpróbálták rést ütni az izoláltságon az országhatárokon belül is. 1979. június 16-án Moszkvában „Testvéri tanács” néven létrehozták országos szövetségüket – annak ellenére, hogy a találkozóra utazó képviselőiket a rendőrség és a KGB emberei országszerte leszedték a vonatokról, repülőgépekről, és rendőri kísérettel hazasuppolták őket. A Testvéri Tanács két képviselője, Borisz Percsatkin és Tyimofej Prokopcsik azonban Moszkvában találkozott az amerikai kongresszus éppen ott tartózkodó küldöttségének néhány tagjával, akiket arra kértek, vállalják a hitük miatt üldözött szovjet állampolgárok érdekvédelmét. Hiszen, míg Izrael és az akkori NSZK kormány szinten, legálisan és programszerűen napirenden tartotta a szovjet zsidók és németek kivándorlásának ügyét, addig a hitük szabad gyakorlása céljából emigrálni kívánó, üldözött hívők ügyét ezen a szinten senki nem képviselte. Ennek hiányában pedig helyzetük fokozatosan romlott: 1979 telén elkezdődött vezetőik letartóztatása. *{Többek között letartóztatták Goretojt, Percsatkint, Isztomint, Szigyenkót, Bobarikint és másokat; teljes jegyzéküket lásd a szovjet politikai foglyokról Kronin Ljubarszkij kiadásában megjelenő müncheni dokumentum-sorozat 1982-es negyedik kiadványában.}*

A Szovjetunióból kijuttatott levelek, dokumentumok arról tanúskodnak, hogy a pünkösdista gyülekezetek életében a külföld, elsősorban hittestvéreik és a keresztény Nyugat segítségébe

vetett bizalmat lassan felváltotta a csalódás, a mindenkitől való elhagyatottság érzése. Törvénybe iktatott jogaikban való jogfosztottságukra sajátos módon csak akkor tudták felhívni a világ figyelmét, amikor egy törvénytelen akciót hajtottak végre. A szovjetunióbeli emberjogi mozgalmak történetében ez is egyfajta megnyilvánulása a „huszonkettes csapdájának”, és nem is ritka: a brezsnyevi resztalinizáció légkörében mások is csak akkor tudtak eredményt elérni, ha és amikor nemcsak a szovjet törvényekkel, hanem a nemzetközi normákkal is összeegyeztethetetlen lépést tettek. Az állami szinten faji diszkriminációval sújtott szovjet zsidóság exodusa csupán azután kezdődhetett el, hogy tucatnyi képviselőjük kamikazeakcióra szánta el magát: megkíséreltek külföldre téríteni egy repülőgépet. Ezzel a világban csak figyelmet kelthettek, de együttérzést már nem, együttérzését még a felesége révén az ügy háttérét és részleteit pontosan ismerő Szaharov akadémikus is félt kinyilvánítani, {*Andrej Szaharov: Voszpominanyija. New York. 1990. 429–431. old.*} teljes joggal tartván attól, hogy ezzel kockára teszi önmaga és az egész demokratikus mozgalom tekintélyét, hitelét: a repülőgép-eltérítés a világon mindenütt súlyos köztörvényes bűntett, amelyet éppen a szovjet kirakatper napjaiban az ENSZ határozataiban ítélt el.

A pünkösdisták 1978 tavaszán végrehajtott kamikazeakciójának is része volt az erőszak: két csernogorszki család Moszkvába utazott, elment az amerikai nagykövetség épületéhez, ahol a rendőri és KGB-s kordont áttörve behatoltak a házba. A Vascsenko- és Csmihalov család Carter közbenjárásában reménykedett, amikor erre elszánta magát. Ha azonban Washington teljesítette volna kérésüket, a moszkvai nagykövetség épületét napokon belül ezrek, talán tízezrek rohanták volna meg. A legtöbb, amit a pünkösdistákért abban a helyzetben tehettek, csupán annyi volt, hogy nem adták ki őket az épület körül lesben álló KGB-s alakulatoknak. Vascsenkóék beköltöztek a követség egyik kis alagsori helyiségébe, ahol öt álló éven át önkéntes elzártságban éltek. Néhányan közülük több ízben éhségsztrájkot is folytattak, de ez éppen úgy nem vezetett eredményre, mint a szabadulásukért rendezett amerikai tüntetések. 1983-ban végül elfogadván a szovjet hatóságok feltételét, visszatértek lakóhelyükre, és ott újra benyújtották kivándorlási kérelmüket.

Vascsenkóék ügyében valamennyi fél betartotta ígéretét – egyes vélemények szerint ez volt az egyik hallgatóságos feltétele annak, hogy a nyugati országok aláírják a madridi konferencia záródokumentumát, a két esemény azonban időben túlságosan távol esik ahhoz, hogy ez valószínűsíthető legyen. A két pünkösdista család mindenesetre hamarosan az Egyesült Államokban telepedett le. A Gorbacsov-korszak szovjet sajtója – elsőként az „Ogonyok” – fényképes riportokban tudósított róla, hogy különösebb beilleszkedési gondok nélkül megtalálták a helyüket az ő életvitelüktől oly különböző, ám toleráns világban; a szerény ruhákban fényképezőgép elé álló, jellegzetes orosz arcvonású emberek Amerikában azóta *saját vállalkozásba* kezdtek, boldog és hálás adófizető polgárai az országnak.

A „követségfoglalás” időszakában a moszkvai demokratikus ellenzék és a pünkösdisták kapcsolata rendszeressé vált. A gyülekezetek, amint csak erre módjuk nyílt, viszonzták a szolidaritást. Első ízben 1977 tavaszán demonstrálták ezt a hatalom előtt, a később liberális színekben tetszelgő Andropov KGB-főnök egyik legsúlyosabb törvénysértő fellépése alkalmával. A retorziószorozat a demokratikus ellenzék teljes felszámolását tűzte ki célul, s ezért vezetőit, a moszkvai Helsinki-csoport aktivistáit tartóztatta le, alig tíz hónappal azután, hogy az Andrej Szaharov által összehívott nemzetközi sajtóértekezleten Jurij Orlov fizikus-professzor nyilvánosságra hozta a Szovjetunió által is aláírt helsinki egyezmények betartását ellenőrző moszkvai szervezet létrehozását. Februárban és márciusban elvitték Orlovot (aki 1956-tól kezdve többször is nyíltan kérte a hatalomtól, hogy az állampolgárokkal karöltve próbálják meg kivezetni a Szovjetuniót az elkerülhetetlen politikai, gazdasági, morális katasztrófából), Alekszandr Ginzburgot „aki 1966-ban, a resztalinizáció első komoly jelére, az írásaiért koncentrációs táborba küldött Szinyavszki és Danyiel pere alkalmából tiltakozott az alkotmányos eljárás ellen, s ezért maga is évekre lágerbe került”, és Anatolij Scsaranszkijt

(aki személyében is, tevékenységével is megteremtette az eleven kapcsolatot a zsidó kivándorlásért folyó mozgalom és az orosz demokraták között, s a repatriálni szándékozó németek akcióit éppúgy segítette, mint annak az angol forgatócsoportnak a munkáját, amely titokban filmet készített a szovjet emigrációs politikáról).

A pünkösdisták, akik közül korábban néhányan már a Helsinki-csoport létrehozását sürgető deklarációt is aláírták, ezúttal kollektív levélben fordultak a világ kereszténységéhez, kérve, imádkozzanak a letartóztatott polgárjogi aktivistákért. „Nincs nagyszerűbb kiteljesedése a szeretetnek, mint amikor valaki feláldozza magát a testvééréért”, olvasható az 500 pünkösdista aláírásával közzétett deklarációban. „Ezt a krisztusi parancsot Alekszandr Ginzburg, Jurij Orlov és Anatolij Scsaranszkij felemelték szavukat védelmünkben, a hatalom helyi szervei békén hagytak bennünket. Ha most mi nem emelünk szót értük bünt követünk el Isten és a lelkiismeretünk előtt. (...) 1977. március 27-én szerte a Szovjetunióban ezer és ezer fivérünk és nővérünk tart böjtöt és imára hajtja fejét Jurij Orlovért, Alekszandr Ginzburgért és Anatolij Scsaranszkijért.” {*Hronyika. 45. füzet, 85–86. old.*}

A 80-as évek elején súlyosbodott a kivándorlásra váró pünkösdisták helyzete; erről ők „Vörös és fekete” címmel dokumentumot állítottak össze – amire újabb letartóztatási hullám volt a válasz. 1980-ban 13 kérdésből álló levéllel fordultak Leonyid Brezsnyevhez, a többi között egyenes választ kérve arra, hajlandó lesz-e a hatalom engedélyezni az önálló pünkösdista egyházi szövetséget, saját nyomda felállítását és működtetését, szabadon bocsátani a vallásukért, meggyőződésükért bebörtönzött állampolgárokat, megszüntetni az iskolában az ateista propagandát, engedélyezni a szabad emigrációt. Választ nem kaptak.

A keserűség és reménytelenség e mélypontján még nem látszhatott az alagút végén a fény. Pedig ott volt: az orosz történelem újabb, az elmúlt két évszázadban immár negyedik felülről indított reformkorszaka kezdődött el Brezsnyev, Andropov, Csernyenko pártfőtitkárok gyors egymásutánban bekövetkezett halála után, amint korábban I. Pál cár meggyilkolását, I. Miklós cár halálát (valószínű öngyilkosságát), majd Sztálin halálát követően is. Persze ezúttal, akárcsak korábban, évekkel az „új cár trónra lépése” után, 1989-ben Kelet-Európa szabadulásával párhuzamosan a birodalom határain belülről is szabadult néhány népréteg, köztük az immár százezres nagyságrendben menekülő zsidókkal együtt harmincezer pünkösdista és baptista. Történetünk hősei közül a legtöbben ma Pennsylvániában és Californiában élnek; ott telepedett le az azóta – 1990-ben – elhunyt Nyikolaj Goretoj és családja is. Ő is, ők is azok közé tartoztak, akiket mi úgy hívtunk: szovjet emberek. Persze, hiba lenne a korábbi információhiányt felváltva az ellenkező végletbe esni és abszolutizálni a szovjetunióbeli ellenállás méreteit, erejét, hatósugarát. Kivált hogy a szocialistának csúfolt rendszer nem az ellenállás és az ellenálló tevékenysége nyomán bukott meg (bár erre célozni sem ildomos az orosz demokratikus ellenzék sokat szenvedett tagjai előtt), hanem szinte magától omlott össze. Ami azonban nem változtat azon, hogy ilyen ellenállás volt a Szovjetunióban. Egyrészt nemzeti-nemzetiségi alapon szerveződött (orosz, ukrán, balti, tatár, ritkábban: kaukázusi, zsidó, német nemzeti mozgalmakban, az utóbbi kettő esetében a kivándorlás elsődleges céljával), másrészt ideológiai szempontok szerint (elsősorban az ellenállás szálait tudatosan összekapcsoló demokratikus ellenzék révén); azonkívül, amiről mindmáig a legkevesebbet tudunk, vallási alapon. A pünkösdisták sorsa ezt az utóbbit példázza.

Elhagyott templom • Irina Ratusinszkaja (Pór Judit fordítása)

Emlékszem, volt egy templom Moszkva mellett:

tátongó kapu, rogyant kupola.

Takargató kezében ott a gyermek –

szótlan szomorkodik a Szűzanya,

*mert kisfiának meztelen a lába,
s megint jönnek az ordas hidegek,
és Oroszország iszonyú havában
– hová? – a sötétszemű kisedet
el kell engednie, hogy megfeszítse
ez a nép is. – Kérlek, ne vessetek követ,
ne vessetek követ rá mégse, mégse!
Ó, mondjátok meg, hát igaz lehet,
hogy szeretetnek, üdvnek és csodának,
nyílt, állhatatos tekintetnek itt
új oroszországi Júdása támad,
és új orosz Pilátus születik? –
S nekünk, az elhagyott templomba lépve,
jajszavunk, hangunk sincs, lehelletünk
bennünk szakad: karcos üvegcseréppel
anyagyalázó iszonyatos betűk
a Boldogságos Szűz szent anya-arcán!
A gyermek mint ki puszkacsőbe néz:
– Hamarosan ott leszek. Várjatok rám!
Én végigjáróm véres és nehéz
orosz utatokat, habár kimarja
arcom északi decemberetek,
de feleljetek fennszóval szavamra:
Atyám házával mit műveltetek? –
Állunk, Isten képmásai, előtte,
állunk sóbálvánnyá meredve ott,
s a büntudat, míg néz ránk, bűnösökre,
a halántékunkban ver riadót.
Hány anya égő rettegése kell még,
hány vérpad, kereszt, véres tőke, hogy
szégyen és szenny alól, Uram, kitessek
lelkünkben meggyalázott alakod?
Lemossuk-e földünkről valahára
a hazugságot, az erőszakot?
Adj hát erőt hazánk szolgálatára,
ha meghallod, Uram, s meghallgatod!*

Szürke: a remény színe (részlet) • Irina Ratusinszkaja (M. Nagy Miklós fordítása)

Reggel Rajecska Rudenko csupa segíteni akarás: a két kartonruhában, amit kaptam, még igencsak fáznék, valahonnan melegebbet kell keríteni. Most április van, és akár még júniusban is jöhetnek fagyok. Úgyhogy még jó sokáig vacoghatnék. A „politikaiakkal” bizony mindig csak baj van: a mi zónánk a kórház „függeléke”, márpedig a kórházban nem osztanak ruhát. A törvényben előírt raböltözéket sem biztosítják nekünk: a két-három ezer ember felöltöztetését könnyen meg lehet szervezni, öt-hat ember azonban megoldhatatlan problémát jelent. Odahajítják nekünk azt, ami a raktár mélyén hányódik, de valami mindig hiányzik. Ez részben kellemetlen; mindenedet elveszik, kincstári ruhát meg szerezz, ha tudsz. De van előnye is; valamilyen göncöt csak magunkra kell húznunk, és a lágervezetés néha elnézi a „szabálytalan viseletet”. Az ember összeeszkábál magának valamit abból, amit talál a zónában

(mondjuk a matracok varrásához használt szövetből), a lágervezetés meg ugyan mit kezdhetne vele, honnan szerezne neki szabályos öltözéket? Így aztán eltűrik a rendetlenségünket, mi meg kihasználjuk a lehetőséget, hiszen a „szabályos viseletnél” kényelmetlenebbet és csúnyábbat nehéz elképzelni. Végül szebb ruhákban járunk, mint a köztörvényesek.

Vagy másfél évvel az én érkezésem előtt a politikaiak között egyszer csak erős pamutvászonból készült vasutas egyenruhákat osztottak szét. Ki tudja, honnan kerültek a zónába? A takarékos Rajecska (ő a „gondnokunk”) megőrzött egy ilyen köpenyt, amikor valaki elutazott száműzetésbe – „jó lesz annak, aki majd jön”. Kétszer körül lehet tekerni rajtam, szóval bármilyen fazont ki lehet hozni belőle – anyag van bőven. Azt gondolná az ember: ugyan már, ki törődik itt a fazonnal? Hisz nem lát bennünket senki. Sőt még magamat se láthatom – a zónában a legnagyobb tükör akkora, mint egy desszertestányér. De a nő mindenhol nő marad. Így aztán teljes komolysággal veszem fontolóra, hogy négy vagy hat részből varrjam össze a szoknyámat. Na jó, lehet, hogy azért mégse teljes komolysággal, hiszen magam is nevetek. Mindenesetre lelkesen látok hozzá, hogy Rajecskának is átalakítsak egy köpenyt. Azelőtt, szabadon is gyakran varrogattam (hol kaptam volna valamirevaló ruhát az összekuporgatott kopejkáimért?), és most alig várom, hogy újra tű legyen a kezemben. A KGB börtönében nehéz volt tűhöz és cérnához jutni: vagy csak tizenöt percre adtak, a cérnából pedig másfél métert mértek le, vagy teljesen megtiltották a varrást. Ha kilyukadt a zoknid (és hogyne lyukadt volna ki, amikor a cipőfűződet elkobozták), add oda a börtönőrnek, majd a gazdaságisok megvarrják. De még hogy megvarrják, utána dobhatod is ki. Aztán máskor ne zaklass bennünket a lyukas zokniddal! Itt végre kiélhetem a varrószenvédelyemet; a lágerben mindenkinek lehet túje, sőt még villanyvarrógépek is vannak. Elvégre a varrás a „munkánk”.

Rajecska, látva lelkesedésemet, elvisz a „moziba”. Valamikor régen a zónában hetente egyszer filmet vetítettek. Aztán ezt megszüntették, a vetítőfelszerelést elszállították, és most a mozi vetítőfülkéjében elnyűtt pufajkák és „mamarongyok” hevernek. Hogy miért „mamarongyok”?

A zónában, mint megtudtam, éltek olyan öregasszonyok, akik már húsz, harminc, vagy talán még több évet is lehúztak más lágerekben. Az „igazi pravoszláv keresztények” szektájának tagjai; ők voltak azok, akik Tyihon pátriárka mártírhalála után nem ismerték el a hivatalos szovjet pravoszláv Egyházat, és nem engedelmeskedtek a bolsevikok által az Egyház élére ültetett új pátriárkának. Mint az első keresztények, ők is inkább a katakombaeletet választották – a meggyilkolt pátriárkához és a szétvert Egyházhoz hű utolsó keresztényekként. Élni faluközösségekben éltek (ki engedte volna őket a kolostorokba?), de egy sor korlátozással; semmilyen hivatalos szovjet intézményben nem dolgoztak, szovjet pénzt és dokumentumokat nem vettek a kezükbe – mindez, úgymond, a sátántól való. Elszegődtek jó emberekhez, azok pedig kenyérrel és ruhával fizettek nekik. Az állam számára persze elvetemült gonosztevők voltak, akik semmibe vették a letelepedési törvényeket, az általános munkakötelezettséget, és ráadásul nem regisztráltatták magukat mint hívők. Világos, hogy lágerből lágerbe kerültek. A lágerben persze megintcsak nem voltak hajlandók dolgozni, így aztán jóformán minden idejüket büntetőcellában töltötték. Hogy hányan haltak meg közülük a lágerekben, azt talán csak a KGB tudja. De néhányan megmaradtak, és most ők voltak a mi „mamáink”. Így hívtuk őket a zónában, hiszen legtöbbjük beteg anyóka volt már. A köztörvényesek és a lágerőrök meg „apácáknak” hívták őket, sőt gyakran még minket is:

– Honnan jössz?

– A „hármashól”, a politikai zónából.

– Aha, szóval apáca vagy...

Látszik, hogy jól megjegyezték maguknak ezeket a csöndes, makacs, udvarias asszonyokat. Hogy is nem jegyezték volna meg őket, hiszen egy normális rabnő, ha valami nem tetszik neki, úgy elkáromkodja magát, hogy zeng tőle az egész zóna, az apáca meg:

– Isten bocsásson meg neked, fiacskám!

És ha lejár a büntetése, még a szabadulási papírt sem hajlandó elfogadni. Megy, amerre lát, minden irat nélkül, hogy hamarosan újabb büntetést szabjanak ki rá. És az ő szempontjából ez így helyes, hiszen ő az Isten igazáért szenved. Éppenséggel mi élünk helytelenül – mi mindannyian, akik alávetjük magunkat a sátánnak és a sátáni hatalomnak, csak hogy békén hagyjanak bennünket, ne kínozzanak többé! Hát ki látott már olyat, hogy a sátán békén hagyná az embert? Csak vérszemet kap, és még erősebben szorongatja az ember lelkét... Ezekből az elveikből sokan soha egy jöttányit sem engedtek. Az életben maradtak közül egyesek száműzetésben tengetik napjaikat. A mi lágerünk „mamái” közül néhánynak már a száműzetése is lejárt, de a zónába nem tértek vissza – úgy látszik, most már mégiscsak békén hagyja őket a sátán; talán ő is elfáradt. De néhányan még mindig különböző lágerekben raboskodnak; fénylő tekintettel, készen meghalni az Úr igazáért, aminél nagyobb dicsőség nincsen.

– Hányan vannak, Nemzetközi Vörös Kereszt?

A Vörös Kereszt hallgat. Nem tudja, honnan is tudná?

– Hányan vannak, Amnesty International?

Hallgatnak, ők sem tudják.

– Hányan vannak, Egész Oroszország hivatalos szovjet pátriárkája, Pimen?

Hallgat. Lehet, hogy ő sem tudja – az „igazi pravoszlávok” nem az ő fennhatósága alá tartoznak, akkor hát minek idegesítse magát velük?

– Hányan vannak, KGB?

Hallgatnak. Pedig ők tudják, de nem árulják el.

A mi zónánkban nyolcan voltak, aztán már csak ketten maradtak, Mánya mama és Sura mama, és végül őket is elvitték száműzetési helyükre. Mánya mama szelíd, kedves teremtés volt. Ha meglátott egy kis bogarat, már örvendezett, hogy az Úristen milyen aprólékosan kigondolt mindent, és hogy milyen gyönyörű az ő valamennyi teremtménye. Sura mama szigorúbb volt, és időről időre megdorgálta a lágerlakókat. Micsoda gyalázat, mondogatta, hogy olyan sokat vétkezünk: bámuljuk azt a sátáni televíziót, némelyek nem átallanak dohányozni, az imáról pedig elfeledkezünk? Ami azt illeti, nem azért dorgált meg bennünket, mintha olyan békétlen természet lett volna, egyszerűen kötelességének érezte, hogy leleplezze bűneinket, és – tegyük hozzá – egy hónapban legfeljebb kétszer-háromszor tett eleget e kötelességének. Ő maga így magyarázta:

– Megkérdelem az Úristen: „Vétkeztél-e?” Mire én, mondjuk, azt felelem: „Szinte soha”.

„És körülötted vétkeztek-e az emberek?” Én meg persze azt felelem: „Igen vétkeztek”. „És ezt te csak úgy elnézted?”, kérde az Úristen. „Miért nem leplezted le a bűneiket?” Így hát leleplezem a bűneiteket, a Krisztusra kérlek titeket, bocsássatok meg érte, ez a kötelességem.

A zónában a „mamák” végtelen türelemmel mindent megvarrtak és megstoppoltak a többieknek – ennél nehezebb munkára már nem futotta az erejükből. Büntetőzárkára a „mamákat ritkán ítélték: olyan öregek voltak, hogy egy kis fuvallat elvitte volna őket. A többieket viszont gyakran ültették zárkába, és ilyenkor a „mamák” az együttérzéstől könnyezve igyekeztek megkönnyíteni számukra a nehéz napokat. A zárkában, mint ismeretes, elveszik az embertől a felső ruháját, és adnak helyette egy speciális köpenyt jó mély, bálba illő kivágással és háromnegyedes ujjal, hogy minél jobban fázzon benne a rab. Elvégre azért zárka. Hivatalosan „büntető elkülönítőknek” nevezik, és nevelési célt szolgál, nevelni pedig csak úgy lehet az embert, ha jó hideg van hozzá. A mi zónánkat, a politikaiakat még úgy se. A „mamák”, ezek a tapasztalt lágerlakók makaesul harcoltak a hideg ellen: alsóruhákat varrtak a flanelkapcákból, amit télire osztottak ki a raboknak. Még vattával is kibélelték őket. Melltartó helyett meg vastag kis mellénykéket készítettek. Minden sok rétegből állt, hogy minél melegebb legyen, és sok apró darabkából volt összevarrva, hiszen nagy szövetdarabokat sehonnan sem lehetett szerezni. Így maradt ránk egy nagy láda „mamakelengye”.

Nézem a különböző színű szövetdarabokból összevarrt alsóinget; az egyik darab kötött, a másik lenvászon, és még egy kis gyapjúnégyzetet is találtak valahol. Nézem az alsóruhákat; nem, ezekre nincs megfelelő szó – első ránézésre nem is lehet tudni, hogy mi micsoda. És minden agyonhordott, számtalanszor mosott, gondosan megfoltozott és megstoppolt. Némelyiken már a folt is elszakadt, azt is megfoltozták vagy bestoppolták. Nem elég, hogy az utolsó ingüket is odaadják, még az életet is meg kell hosszabbítani szinte a végtelenségig. Hirtelen – vajon miért? – elszorult a torkom, és könny tódult a szemembe; most először rabságom alatt. Drága fogolytestvéreim, hányszor vettétek fel ezeket a rongyokat, hányszor indultatok bennük büntetőzárkába? Hány kalória meleget őriztek meg a foltozott-stoppolt mamarongyok? A huszadik század melyik múzeumában lehetnének ezek kiállítási tárgyak? Vannak lágermúzeumok – Oswiecim, Treblinka... De itt minden egyes rongy öregebb, mint ahány évig ezek a lágerek működtek. Azokat a táborokat bezárták; most múzeumok. A mi zónánk viszont azóta is tele volt rabokkal, és hosszú éveken át ott állt az a láda a mamák varrta bugyikkal, melltartókkal, várva, hogy mikor küldenek valakit újra büntetőzárkába. A lágervezetés egyébként a következő tél végére felocsudott; micsoda dolog, hogy szabálytalan alsóruhát viselünk? A nőknek egyféle alsóruha jár: egy kantáros pamutzsák, ugyanolyan anyagból, mint a lepedő. Minden mást elkobozni és elégetni! A végén még majd nem fognak fagyoskodni a rabok! Mi lesz akkor a nevelő munkával? Hát elkobozták és elégették. Még jó, hogy a mamák ezt már nem tudták meg – addigra egy sem volt a lágerben. Biztosan máig is örvendezve gondolnak rá (már aki él közülük), hogy ők „melegítenek” bennünket. Jó, hogy nem tudják. És talán neked is jobb lenne, olvasó, ha mindezt nem tudnád. Hiszen úgyszem létezik már a mamákládája, többé senki sem fog könnyet ejteni fölötte. A zónánkat is bezárták, de emlékmúzeum nem lesz a helyén egyhamar.

GEREBEN ÁGNES • Szabó László Zsolt

A cikk szerzője jelenleg az ELTE Bölcsészkarán dolgozik. A 19–20. századi orosz irodalom avatott ismerője, akinek nevéhez számos e témával kapcsolatos publikáció és könyv fűződik (válogatások Csehov, az 1920-as évek orosz íróinak elbeszéléseiből, majd napjaink emigráns orosz novelláiból, monográfia Iszaak Babelről, s ugyanó kiadatlan naplójának sajtó alá rendezése). Emellett nagyszerű gyűjteményes kötetet jelentetett meg a glasznosztj első éveinek orosz sajtóban napvilágot látott merész írásokból.

Jelenleg a szovjethatalom éveit üldözött szovjetunióbeli emberek sorsát dolgozza fel. A politikai okokból lágerbe zártak, bebörtönöztek vagy külföldre száműztek életének ábrázolása mellett, csak akkor lehet teljes a kép, ha a vallási okokból üldözöttek sorsát is megismerteti az olvasóval.

IRINA RATUSINSZKAJA • M. Nagy Miklós

„Azt mondják, nem hallja az ember, ha hátbalövik.” Irina Ratusinszkaja egyik 1980-ban írt versének baljós utolsó sora nem vált beigazolódott próféciaivá: az ukrán költőnő – miután négy évet töltött egy mordóviai lágerben – 1987-ben elhagyhatta a Szovjetuniót, majd néhány évvel később, ha csak műveivel is, visszatért hazájába. Költőnő!

A Szürke: a remény színe című lágermemoár elolvasása után – az itt közölt fejezet is ebben a könyvében szerepel – valahogy szívesebben neveznék egyszerűen csak Irinának vagy Irocskának. Fényképei alapján még mindig kedves arcú kislány (1954-ben született Odesszában): arca nem, csak versei komorultak el a lágerben. A versek, amelyek segítették a fizikai, de főként erkölcsi túlélést egy olyan bizarr világban, amely – s a visszaemlékezéseiben ez a legmegdöbbentőbb – alig-alig különbözött a Szolzszenyicin,

Salamiv által leírt Gulag Szigetvilágtól. Brezsnyev alatt került lágerbe – csak azért, mert az emberi jogokat védelmező Helsinki-csoport szervezője volt –, és Gorbacsov alatt szabadult, amikor a szabad világban már Szaharovval, Szolzsenyicinnel és – leggyakrabban – Ahmatovával együtt emlegették, a Nyugatra csempészett két verseskötete is az ő műveikkel egy polcra került a könyvesboltokban. Legújabb könyve tavaly jelent meg angolul: *In the Beginning* (Így kezdődött) címmel. Ukrajnai gyermekkoráról és politikai eszmélésről ír benne. „Te jobban megérdemled a boldogságot, mint bárki más”, írta Vitalij Vitaljev emigráns ukrán író recenzió helyett publikált nyílt levelében. De boldog lehet-e Ratusinszkaja? A Szürke: a remény színe a következő szavakkal zárul: „Hány évig fogják még csúfítani hazámat ezek a lágerek? Merészelhetek-e elaludni, amikor a lágerek még mindig állnak?” Lágerek még mindig vannak. S hogy tíz vagy tízezer politikai elítélt raboskodik még a Szovjetunióban, az persze nagy különbség, de... De éppen Ratusinszkaja írta egyik versében egy, egyetlen egyetlen egy áldozatáról:
*„Más, lényegében, nem is létezik,
Csak ő, csak ő egyedül.”*

GYERMEKKÖR

{k1991622}

{k1991623}

{k1991624}

{k1991625}

{k1991626}

{k19916D}